

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TURİSTİK BÖLGELERDE HAVA LİMANLARINDA
GÖREVLİ GÜVENLİK PERSONELİNİN ETİK
KURALLARI ALGILAMA BİÇİMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(İSTANBUL VE ANTALYA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet ÖNCEL

Enstitü Ana Bilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

Enstitü Bilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet SARIŞIK

NİSAN 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TURİSTİK BÖLGELERDE HAVA LİMANLARINDA
GÖREVLİ GÜVENLİK PERSONELİNİN ETİK
KURALLARI ALGILAMA BİÇİMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(İSTANBUL VE ANTALYA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet ÖNCEL

Enstitü Ana Bilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

Enstitü Bilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

Bu tez 14/04/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Muhsin HALİS

Doç. Dr. Mehmet SARIŞIK

Yrd. Doç. Dr. Selim İNANÇLI

Jüri Başkanı

Kabul

Red

Düzeltme

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılması bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bir kurum, bir üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim

Ahmet ÖNCEL

ÖNSÖZ

Son yıllarda çeşitli meslek dallarında etik ilke ve değerlerin yaşama geçirilmesi toplumsal yaşam ve insani ilişkiler açısından son derecede önemli bir hale gelmiştir. Günlük hayatımızda, toplumsal barışı sağlama adına, ilişki içinde olduğumuz her meslek dalındaki kişiler, görevlerini mesleki etik değer ve ilkeler çerçevesinde yerine getirmeleri büyük bir önem taşımaktadır.

Etik; insanların geçmişte, günümüzde ve gelecekteki tutum ve davranışlarını iyi-doğru ya da kötü-yanlış yönden değerlendirilmesini içeren ve dünyanın her yerinde geçerli olan ilke ve kuralların bütünü olarak tarif edilebilir. Etik aynı zamanda felsefenin bir kolu olarak, tutumların, davranışların, düşüncelerin, inançların, eylemlerin vb. gibi ahlaki vasıfların, insani değerler açısından iyi, doğru ve kabul edilebilir olup olmadıklarına ilişkin tutum ve davranışlarını içermektedir.

Bu derece önemli olan bir kavramın, ülke adına önem taşıyan turizm olgusu ile bir noktada birleştirmenin kaçınılmaz olması gibi, etik kurallarının algılanma biçimlerinin bir ülkenin turizminde ne derece etkili olabilir sorusunun da cevabı niteliğindedir. Peki, turizm bölgelerinde görev yapan güvenlik güçlerinin bu durumu algılama biçimleri ile uygulamada görülen aksaklıklar? Nelerdir ve nasıl çözümlenir.

Ahmet ÖNCEL

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
1.1. Polislik Mesleğine İlişkin Kavramlar.....	10
1.1.1. Polislik Mesleği ve Özellikleri.....	11
1.1.2. Etik	11
1.1.3. Ahlak	15
1.1.4. Etik - Ahlak Ayrımı.....	16
1.1.5. Değer	17
1.1.6. Etik Davranışın Değerlendirilmesi.....	18
1.1.7. Etik Dışı Davranışın Savunulması	19
1.1.8. Meslek	19
1.1.9. Meslek Etiği	20
1.1.10. Meslek Etiğinin Temel İşlevi	22
1.1.11. Türk Polis Teşkilatında Polis Etiğinin Gelişimi.....	24
1.1.12. Avrupa Konseyi Polis Etiği Yönetmeliği.....	25

1.1.13. Polislik Mesleğini Seçenlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	26
1.1.14. Etik Davranış Kuralları	28
1.1.15. Polislik Mesleğinde Etik Eğitimi	30
1.2. Polislik Mesleğindeki Etik İlke Ve Kurallar.....	32
1.2.1. Mesleki Sorumluluk Sahibi Olmak İlkesi	33
1.2.1.1. Yasalara Aykırı Emirleri Uygulamamak.....	35
1.2.1.2. Görevi İhmal Etmemek	37
1.2.1.3. İşkence Ve Şiddetten Kaçınmak.....	37
1.2.1.4. Yurttaşlık Sorumluluğu Taşımak	38
1.2.2. Mesleki Profesyonellik Bilincine Sahip Olmak İlkesi	38
1.2.2.1. Güven Vermek.....	39
1.2.2.2. Mesleki Etkinlik	40
1.2.2.3. Kendini Geliştirmek	41
1.2.2.4. Sevgi Duymak	42
1.2.2.5. Hoşgörülü Olmak	43
1.2.2.6. Tutumlu Olmak	43
1.2.2.7. Bağlılık Ve Takım Çalışması Yapmak.....	44
1.2.2.8. Yaranma, Dalkavukluk Yapmamak	45
1.2.2.9. İş İlişkilerine Politika Karıştırmamak	45
1.2.3. Örnek Kişi Olmak İlkesi	46
1.2.3.1. Kötü Alışkanlıklardan Uzak Durmak.....	47

1.2.3.2. Dedikodu Yapmamak	47
1.2.3.3. Dogmatik Davranmamak.....	48
1.2.3.4. Yobaz -Bağnaz Olmamak.....	48
1.2.3.5. Bencil Olmamak	49
1.2.4. İnsan İlişkileri Ve Eleştirilere Açık Olmak İlkesi.....	49
1.2.4.1. İnsana Saygı Duymak İlkesi.....	51
1.2.4.2. Hakarete Bulunmamak	53
1.2.4.3. Şiddet-Baskı-Saldırganlık Göstermemek	54
1.2.4.4. Özel Hayata Saygılı Olmak	55
1.2.4.5. Sır Saklamak.....	55
1.2.4.6. Hak Ve Özgürlükleri Korumak	56
1.2.5. Eşitlik Ve Adalet İlkesi	57
1.2.5.1. Adaletli Olmak	58
1.2.5.2. Hukukun Üstünlüğünü Egemen Kılmak	59
1.2.5.3. Laiklik.....	60
1.2.5.4. Tarafsız Olmak	60
1.2.5.5. Ayrımcılık Yapmamak	61
1.2.5.6. Kayırmacılık Yapmamak.....	61
1.2.6. Dürüstlük-Doğruluk İlkesi	62
1.2.6.1. Rüşvet Ve Hediye Kabul Etmemek.....	64
1.2.6.2. Yolsuzluklara Karışmamak Ve Göz Yummamak	65

1.2.6.3. Zimmete Herhangi Bir Şey Geçirmemek	65
1.2.6.4. Sömürü Ve İstismardan Kaçınmak.....	65
1.3. Alanda Yapılmış Bazı Araştırmalar	68
1.3.1. Araştırmaların Değerlendirilmesi.....	82
BÖLÜM 2: BULGULAR VE YORUMLANMASI.....	84
2.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	84
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
KAYNAKÇA	115
EKLER.....	124
ÖZGEÇMİŞ.....	138

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Meslek Etiği Konusunda Yapılan İlgili Araştırmalar Ve Özellikleri	80
Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	87
Tablo 3: “Katılımcıların Görevlerini Yasal Sınırlar İçerisinde Yerine Getirir” Önermesine İlişkin Bulgular	88
Tablo 4: “Katılımcıların Çalışma Tarz Ve Koşulları İle Yabancı Turistlere Güven Verir” Önermesine İlişkin Bulgular	88
Tablo 5: “Katılımcıların Görevlerini İcra Ederken Profesyonelce Davranır” Önermesine Ait Bulgular	89
Tablo 6: “Katılımcıların Görev Yaptığı Bölgeye Göre Eğitsel Faaliyetlere Katılır” Önermesiyle İlgili Bulgular.....	89
Tablo 7: “Katılımcıların Görev Yaptığı Bölgeye Göre Eğitsel Faaliyetlere Katılır” Önermesiyle İlgili Bulgular.....	90
Tablo 8: “Katılımcıların Ülkemize Çeşitli Nedenlerle Gelen Yabancı Turistlere Her Zaman İletişim Ve İnsani İlişkilere Açıktır” Önermesine İlişkin Bulgular	90
Tablo 9: “Katılımcıların Uluslar Arası Hukuk Normlarına Uygun Hareket Etmelidir” Önermesine İlişkin Bulgular	91
Tablo 10: “Katılımcıların Yabancı Turistlerle Yeterli ve Gerekli İletişimi Kurabilecek Ölçüde Yabancı Dil Bilgisine Sahiptir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	91
Tablo 11: “Katılımcıların Turistlerin Ülkemiz Ve Geldikleri Şehir İle İlgili Olası Sorunlarına Karşı Yeterli Bilgiye Sahiptir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	92
Tablo 12: “Katılımcıların Turistlerin Ülkemizi Ziyareti Sırasında Verilmesi Gereken En Önemli Hizmetin Güvenlik Unsuru Olduğu Kanısındadır” Önermesine İlişkin Bulgular	92

Tablo 13: “Katılımcılarca Verilen Güvenlik Hizmetleri Yeterli Bulunmaktadır” Önermesine İlişkin Bulgular	93
Tablo 14: “Katılımcıların Polis Meslek Etik Ve İlkeleri Doğrultusunda Hareket Etmeleri; Ülke Turizmini Olumlu Yönde Etkiler” Önermesine İlişkin Bulgular.....	93
Tablo 15: “Katılımcıların Mesleğini Daha İyi Bir Şekilde Yerine Getirebilmek İçin Kendini Sürekli Geliştirir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	94
Tablo 16: “Katılımcıların Tayin İşlemleri Personelin Bilgi, Beceri Ve Dil Bilgisine Göre Yapılmaktadır Önermesine” İlişkin Bulgular	94
Tablo 17: “Katılımcılar Yabancı Turistlerin Özel Hayatlarına Saygı Gösterir” Önermesine İlişkin Bulgular	95
Tablo 18: “Katılımcıların Sayısı Yeterlidir” Önermesine İlişkin Bulgular	95
Tablo 19: “Katılımcılar Yolsuzluklara Karışmaktan Kaçınır” Önermesine İlişkin Bulgular.....	96
Tablo 20: “Katılımcılar İletişim Halinde Olduğu Turistlere Sevgi Ve Saygı Duyar” Önermesine İlişkin Bulgular	96
Tablo 21: “Katılımcılar Mesleği Gereği Öğrendikleri Özel Sırları Saklar” Önermesine İlişkin Bulgular	97
Tablo 22: “Katılımcılar Mesleği Kuralları Tüm Yabancı Turistlere Eşit Olarak Uygular” Önermesine İlişkin Bulgular	97
Tablo 23: “Katılımcılar Turistlere Dinsel, Siyasal ve Politik Nedenlerden Dolayı Ayrıcalıklı Davranmaz” Önermesine İlişkin Bulgular.....	98
Tablo 24: “Katılımcılar Görevin İfası Sırasında Yabancı Misafirleri Kırmamak İcnetmemek İçin Hassas Davranır” Önermesine İlişkin Bulgular.....	98

Tablo 25: “Katılımcılar Yabancıların Hak Ve Özgürlüklerini Korumayı Görev Bilir” Önermesine İlişkin Bulgular	99
Tablo 26: “Katılımcılar Turistlerin Statü Ve Irklarına Göre Ayrıcalıklı Davranmaz” Önermesine İlişkin Bulgular	99
Tablo 27: “Katılımcılar İnsanların Değer ve İlkelerine Saygı Duyar” İlişkin Bulgular	100
Tablo 28: “Katılımcılar Mesleğin Gerektirdiği Davranışları En İyi Şekilde Yerine Getirir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	100
Tablo 29: “Katılımcılar Bazen Mesleki İlkelere Aykırı Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular	101
Tablo 30: “Katılımcılar Ülkemize Giriş Yapan Turistlerin Milliyetleri, Güvenlik Açısından Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	101
Tablo 31: “Katılımcılar Bazen Mesleki İlkelere Aykırı Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular	102
Tablo 32: “Katılımcılar Turistik Havalimanlarında Görev Yapmak İçin Sadece Bir Dil Yeterlidir” Önermesine İlişkin Bulgular.....	103
Tablo 33: “Katılımcılar Turistik Havalimanlarına Giriş Yapan Turistlerin Kültür Yapılarına Ait Bilgi Donanımına Sahip Olmalıdır” Önermesine İlişkin Bulgular.....	103
Tablo 34: “Katılımcılar Turistlere Yapmış Olduğu Uygulamalarda Aşırı Şüpheli Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular	104
Tablo 35: “Katılımcılar Diğer Ülkelerin Havalimanlarındaki Güvenlik Güçleriyle İletişim İçerisinde Çalışır” Önermesine İlişkin Bulgular.....	105
Tablo 36: “Katılımcılar Ülkemize Gelen Turistler İçin Havalimanları Daha Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular	105

Tablo 37: “Katılımcılar Diğer Ülkelerin Havalimanlarındaki Güvenlik Güçleriyle İletişim İçerisinde Çalışır” Önermesine İlişkin Bulgular.....	106
Tablo 38: “Katılımcılar İçin İstanbul ve Antalya Havalimanlarından Ülkemize Giriş Yapan Turistle Aynı Derece Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular..106
Tablo 39: Katılımcıların Algılamalarına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değeri..	108

Tezin Başlığı: Turistik Bölgelerde Hava Limanlarında Görevli Güvenlik Personelinin Etik Kuralları Algılama Biçimlerinin Değerlendirilmesi: İstanbul ve Antalya Örneği

Tezin Yazarı: Ahmet ÖNCEL

Danışman: Doç. Dr. Mehmet SARIİŞİK

Kabul Tarihi: 14/04/2010

Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) +123(tez) +xiv(ek)

Anabilim Dalı: Turizm İşletmeciliği **Bilim Dalı:** Turizm İşletmeciliği

Türkiye çeşitlilik gösteren doğal güzellikleri ve zengin tarihi kalıntılarıyla önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Uluslararası düzenlenen festivaller ve fuarlar da ülkemizdeki turizm çeşitliliğini diğer ülke ve kültürlerle sunmakta çok etkili rol oynamakta, diğer yanda da dış ticaret gelirleri içinde turizm gelirinin yapmış olduğu katkı şüphe götürmeden kabul edilmektedir. Dış ticaret gelirimizin yaklaşık % 15-20'si turizmden sağlanmaktadır. Turizm ülkemiz için dış pazarlarda rekabet gücü en yüksek sektörlerden biridir.

Bu bağlamda ülkemizin turistik bölgelerinde görev yapan güvenlik güçlerinin etik kurallarını algılama ve uygulama biçimlerinin araştırılması da bu önlemlerden birisi olabilir. Zira turistler ülkemize ağırlıklı olarak havayolu ile gelmektedirler ve havalimanlarında pasaport işlemleri ya da olası bir güvenlik sorunu karşısında devleti temsil eden güvenlik güçleri polisler ile temas kurmaktadır. Dolayısıyla akıllarda oluşacak ilk "Türk insanı" profiline olumlu veya olumsuz şekil vermek gibi hassas bir noktada görev yapan bu kesimin "etik" kavramı hakkındaki bilinç düzeyleri ve uygulamada ki yaklaşımları hassas bir konudur. Ortaya çıkabilecek eksik ve yanlış anlaşılımları en aza indirmek amacıyla ülkemiz ve insanımız prestijini negatif yönde etkileyen unsurları tespit ederek, bunların giderilmesi için çözüm önerileri oluşturmanın, ülke ekonomisi açısından turizme önemli katkı sağlayacağı açıktır.

Etik, genel olarak insan tutum ve davranışlarının iyi-doğru, ya da kötü-yanlış yönden değerlendirilmesi olarak açıklanır. Meslek etiği ise, belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu, meslek üyelerine emreden, onları doğru şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışmada ülkemize hava yolu ile önemli sayıda girişin gerçekleştiği merkezlerden İstanbul ve Antalya havalimanlarında görevli güvenlik güçlerinin araştırma kapsamına alınmasını, bir bakıma veri toplanmasını kolaylaştıracak ve turistlerle karşılaşma sıklıkları dikkate alındığında çalışma için önemli bir dayanak oluşturabilecektir.

Bu araştırmanın temel amacı, Antalya ve İstanbul Havalimanı örneği ile turizm bölgelerinde görev yapan polislerin meslek etiği kavramını algılama ve uygulama biçimlerinin incelemek, bununla ilgili var olan sorunları tespit etmek ve buna ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırma kapsamında bulunan polis memurlarının; cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, polislik mesleğindeki hizmet yılları ve mesleki eğitime başlamadan önce yaşadıkları yerleşim yerleri, mesleki sorumluluk ve mesleki profesyonellik bilincine sahip olmak, örnek kişi olmak, insan ilişkileri ve eleştirilere açık olmak, eşitlik ve adalet, dürüstlük ve doğruluk meslek etiği ilkelerini benimsemelerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup, olmadığı ile bu etik ilkelerin her birine ilişkin görüşlerinin nasıl olduğu sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırmada betimsel tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Araştırmaya katılan polis memurlarının görüşlerine başvurulmuş, bunun için bir anket geliştirilmiştir. Yapılan araştırmalar ve literatür taraması sonucunda hazırlanan anket formu, İstanbul ve Antalya Havaalanı Emniyet Şube Müdürlükleri'nde çalışan 128 erkek, 26 bayan, toplam 154 polis memuruna uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS for Windows 10.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarında, İstanbul ve Antalya Havaalanı Emniyet Şube Müdürlükleri'nde görev yapan ve araştırma kapsamında bulunan polis memurlarının mesleki etik ilkelerini "katlıyorum" düzeylerinde benimsemekle beraber, bazen bu ilkeleri ihlal edebildikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, etik eğitimi, turizm, turist, polis, polis eğitimi ve ahlak.

Title of Thesis : Appreciation of perceiving forms of ethics of the official security guards in touristic areas (for example İstanbul and Antalya)

Author: Ahmet ÖNCEL

Supervisor: Assoc. Professor Mehmet SARIŞIK

Date: 14/04/2010

Nu. of pages: viii(pre text)+123(main body)+xiv(app.)

Department: Tourist Managership **Subfield:** Tourist Managership

Turkey owns with its variety of natural beauties and rich historical ruins an important touristic potential. International festivals and exhibitions offer an effective opportunity to present the variety of tourism of our country to other countries and cultures, on the other side within the foreign trade incomes the tourism income is worth mentioning. Approximately 15-20 % of the foreign trade income is obtained by tourism income. For our country tourism is one of the sectors with the highest competitive strength.

Therefore by taking precautions for increasing the resistance of the tourism sector; a strong structure has to be obtained in order to get withstand in periods of crisis, to create its own sources and make autocontrol. Therefore studying the perceiving forms and applications of ethics of the official security guards in touristic areas could be a usefull precaution. Because the tourists coming in our country are using mostly airways and at the airport during pasport controls or probable security problems they are obliged to confront with the police, representing the state. Therefore these police officers are working at a very sensitive point forming the first "Turkish People " image positively or negatively, and it is a sensitive matter how these police officers are in relation with the "Ethics" concept. So in order to minimize appearing lacks and misunderstandings it will be usefull to figure out the components wich influence our country and our people negatively, no doubt propositions for solving them will be very usefull for the economy of the country especially for the sector of tourism

Ethics, appreciation of good or bad, evil or wrong attitude and behaviour of human. Profession ethics describes a special profession group, the forming and protecting related to the profession, ordering to the members of the profession, obliging them to behave in the right manner, restricting personal tendencies,

excluding unsufficient and unintent members from profession, organizing the competition within the profession and protecting the ideals of duty, all those are called the ideals of profession.

The choise for the study are the airports in the metropolis İstanbul which is visited mostly by tourists and the Mediterranean cost city Antalya where the most tourists are coming because the results of such an objective and productive study will be a criterion for all the airports in Turkey.

The main aim of this study with the example of İstanbul and Antalya is to figure out the perceiving and forms of application of ethics of the official security guards in touristic areas, to find out problems and to develop solution propositions. Therefore answers for the questions below are searched;

Police officers within this study; Their sex, their education level, serving period in the profession of police and their settlement places before starting professional education, having responsibility of profession and the conscious of professionalism, beeing a model person, having good relationship to people and endure criticism, accepting equality and justice, honesty and truth as the ideals of profession, if there is a main difference between this perceives and how the opinion is about each of this ethics ideals, answers to this questions were searched.

For this study the survey model was used. The opinions of the police officers were questioned therefore a public survey was developed. The prepared survey according to the results of the done studies and research of literature, was applicated to 128 male and 26 female police officers of the İstanbul and Antalya airport police stations. The results of the survey was analysed with the Windows 10.0 packet program. The results of the analyse showed that the police officers of the İstanbul and Antalya airport police stations "accept" the ethics of profession but sometimes violate this ideals.

Keywords: Key Words: Ethics, Ethics Education, Tourism, Tourist, Police, Police Education and Morals

GİRİŞ

Tarihin başlangıcından günümüze kadar, dünya üzerinde yaşayan bütün devletlerin temel sorunu, dış güvenliklerini sağlamak kadar, iç güvenliklerini de sağlamak ve bunun için gerekli önlemleri almak olmuştur. Tarihi süreç incelendiğinde, iç güvenliğini sağlam temellere dayandıran ve devam ettiren devletlerin çok uzun ömürlü oldukları görülmektedir. Devlet, insanların kurduğu bir kurumdur ve insanlardan ayrı düşünülemez. Bu kurumun temel amacı, grup halinde yaşayan insanların gerek toplumsal ve gerekse bireysel ilişkilerini hukuk kurallarına, başka bir deyişle adalete dayanan ilişkilere çevirmektir. Denilebilir ki; devlet, milletin en üst seviyede örgütlenmiş halidir ve var oluş nedeni de, onu oluşturan insanlardır. Nitekim 1982 Anayasasının 5. maddesinde de, devletin temel amacı ve görevinin, insanların temel hak ve hürriyetlerini korumak ve kollamak olduğunu açıkça belirtilmiştir (T.C. Anayasası, 1982, Madde: 5).

Devletin yetkisini en açık ve hissedilir şekilde kullanma şekli polis tarafından icra edilen görevdir. Dolayısıyla polisin, bu yetkisini yerinde ve adil olarak kullanması gerekmektedir. Polislik mesleği, toplumun huzur ve güvenliğini sağlama hizmetini üstlenmiş bir meslektir. Toplum huzur ve güvenliğinin nasıl sağlanacağı yasalarda ve idari düzenlemelerde belirtilmiştir. Kurallara uymayanlarla yapılan mücadelenin hukuk kuralları çerçevesinde yürütülmesi, hem hukuki açıdan hem de meslek etiği açısından bir zorunluluktur. Ancak uygulamada yazılı yasal düzenlemelerin yetersizliği, etik ilkelerin gerekliliğine ve bunlara bağlı meslek mensuplarına olan ihtiyacı daha da belirgin hale getirmiştir. Bu yeni bakış açısı, yetersiz ve meslek ilkelerine uymayan mensuplarını uyararak meslek içi rekabeti olumlu yönde artırması, kişisel kaygı ve çıkarların öne çıkmasını engellemesi ve hizmet ideallerinin yükselmesi fonksiyonunu icra edebilir. Bu durum, meslek mensuplarının meslek kuralları ile kendini bütünleştirmesini, mesleki davranışlarını şekillendirerek standartlaştırmasını, toplumla sürekli çatışma halinde bulunma yerine; kendileri ile barışık olmasını ve sundukları güvenlik hizmetindeki kalitenin artmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Gümrük Birliğine giren ve Avrupa Birliğine girme sürecinde bulunan ülkemizde, polis hizmetlerinin incelenmesi, Avrupa ülkelerinde görülen mesleki yapı ve bu yapılanmalar arasındaki benzerlik ve farklılıkların araştırılması, uluslararası ilişkiler sonucunda ortaya çıkabilecek değişme ve gelişmelere uyum sağlanması için yeni politikaların üretilmesi günümüzde bir ihtiyaç halini almıştır. Bu bağlamda, Türk polis teşkilatına hukuksal, eğitsel ve uygulama alanında yeni mevzuat ve uygulamalar getirilmesi gerekmektedir (Er, 1996: 413). Fiziki sınırların kalktığı günümüzde, suçla mücadele ve önlemede daha etkin olabilmek için, uluslararası polis teşkilatları arasında işbirliğinin yapılması zorunlu hale gelmiştir.

1998-2001 yılları arasında Avrupa Konseyi (AK) bünyesinde oluşturulan bir komisyon tarafından Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği hazırlanmıştır. Bu süreç ülkemizde de Avrupa Birliğine paralel düzeyde çalışmalara başlanarak günümüze kadar gelmiştir. Bu anlamda; gerek ülke vatandaşları, gerekse süresi belirli ve belirsiz ülkemizi turistik amaçlarla ziyaret eden turistlere karşı mesleki etik kuralları uygulanmaktadır.

Meslek etiği ilkeleri, kültürel değerlere bağlı olmakla birlikte günümüzde dünyanın her yerinde geçerli evrensel boyuta doğru giden bir eğilim içindedir. Kişilerin bütün ilişkileri dürüstlüğü, sözünde durmayı, doğaya ve insanlara saygılı olmayı, hakça davranmayı, sorumluluk duygusu içinde hareket etmeyi ve haksızlıklara karşı çıkmayı gerektirmektedir. Ancak etik kuralların bazen mutlak uyulması gereken değerler olarak görülmediğini de söylemek mümkündür. Örneğin A.B.D. gibi özgürlükler ülkesi sayılan bir devlette, 11 Eylül terör olayında bütün toplumu etkileyen hususlarla mücadelede, etik değerlerin ihmal edilebildiği, hak ve özgürlüklerin bir süre kısıtlanabildiği gözlenmiştir. Buna karşılık halkın büyük kesiminin ciddi anlamda bir reaksiyon göstermediği, gösterilen kişisel ve kurumsal anlamda tepkilerin ise, cılız kalabildiği açıkça görülmüştür.

Problem Durumu

Günümüzde toplumun hemen her alanında, genel anlamda etik problemlerle karşı karşıya bulunduğu konusunda ortak bir görüş olduğu söylenebilir. Etik olmayan davranışların temelinde, mevcut yasal düzenlemelerin ve denetim mekanizmalarının yetersiz kalması, ahlak konusundaki normların yitirilerek ahlaka aykırı sayılan davranışların toplumda yayılması, etik ilke ve kurallara gereken önemin verilmemesi, dünyadaki gelişme ve değişimler, toplumun değerlerini ve topluma hizmet sunan birimleri derinden etkilemesinin var olduğu söylenebilir. Yaklaşık iki asırdır yaşadığımız toplumsal değişim sürecinin, bizi biz yapan bin yıllık değerleri temelinden sarsması ve buna bağlı olarak bu toplumsal değerleri çözmesi, çözülen bu değerlerin yerine de alternatif değerlerin konulamaması, bu bunalımın temel sebebi olarak görülmektedir. Bu anlamda toplumla yeni değerler arasında bir doku uyumsuzluğu yaşandığı ve bunun sonucu olarak toplum yaşamının her alanında görülen mevcut etik problemlerin meydana geldiği söylenebilir. Etik problemleri toplum yaşamının her alanında olduğu gibi zaman zaman ülkemize çeşitli amaçlarla gelen turistlere yönelik de rastlana bilmektedir. Bu da turizm cenneti olan Türkiye'mizin diğer devletler ve diğer ülke insanları bakımından saygınlığını negatif yönde etkileyerek, Türkiye Turizmi açısından ekonomik olarak beklenmedik olumsuz sonuçların doğmasına neden olabilmektedir.

Güvenli bir ortam sunma görevini yerine getirirken polisin, zaman zaman profesyonelliğin gereğinden uzaklaşarak asgari hizmet standartlarının altında kalması, duygusal davranması, teknik ve mesleki bilgiden yoksun olması, eylemlerinden dolayı hesap verebilir konumda bulunmaması, kişisel tercihleri ile meslek kurallarını karıştırmaması, kurum olanaklarını kendisi veya başkaları için kullanması, mesleğin zor koşullarını bahane ederek görevini ihmal etmesi, konusu suç teşkil eden emirleri yerine getirmesi, şiddet ve kötü muamele uygulaması, ayrımcılık-kayırmacılık yapması, rüşvet alması, yolsuzluklara karışması, insan haklarına ve bu çerçevede özel hayata saygısızlık yapması ve etik olmayan davranışlarda bulunması söylemleri, meslek etiği ilkelerinin ihlali anlamına geldiği söylenebilir.

Güvenlik personelinde görülen yanlış ve etik dışı tutum ve davranışların, hem güvenlik teşkilatının içinden hem de dışından kaynaklanan nedenleri vardır. Bu problemler çözüm önerileri ile beraber bilimsel anlamda ortaya konması büyük bir önem arz etmektedir. Etik dışı tutum ve davranışları çeşitli nedenlere dayandırarak, güvenlik personelinin yanlış davranışlarını meşrulaştırmak demokratik bir yapıda hiçbir zaman mümkün görülmemektedir. Örneğin halkın durumunu göstererek 'böyle bir topluma, ancak böyle bir güvenlik ve asayiş hizmeti sunulur' yaklaşımı elbette kabul edilemez bir durumdur. Devletin, vatandaşına karşı önemli görevlerinden birisi de, her yönden hem onun seviyesini yükseltmek, hem de o seviyeye uygun bir güvenlik hizmeti sunmaktır. Devlet ve ona bağlı kurumlar, her zaman halkın önünde olmalı ve hizmetleri olumlu bir yarışa dönüşmesi gerektiği söylenebilir.

Dış ticaret gelirinin önemli bir kısmını turizmden elde eden ülkemizde güvenlik hizmetini yerine getiren, devletin, ülkenin temsilcisi olarak üniformalı bir vitrin görevi yapan polislerin görevlerini icra ederken bu anlayışla hareket ederek, kırılması zor bir önyargıyı yaratmaması gerekmektedir. Bir ülkede yaşayan ve o ülkenin kendi kimliğini taşıyan vatandaşlarının dahi kendi polisinden çekindiğini, her toplumda üniformaya karşı bir hassasiyetin olduğunu ve kendi toplumu içerisinde muhakkak olumlu veya olumsuz bir genel görüşe sahip olduğunu var sayarsak, burada polise gerçekten de zor ve önemli bir görev düşmüş oluyor. Bu önemli ve zor görevi layıkıyla yerine getirebilmek için ise birebir turistlerle muhatap olarak görev yapmakta olan polislerin çalıştıkları yerlerde kadrolaştırılması ve profesyonel anlamda mesleklerini icra edebilme zemininin kendilerine sunulması gerektiği görüşü, yapılan bu araştırmanın neticesinde oluşmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB), giriş sürecinde, Türk polis meslek etiği kavramının incelenerek, İstanbul ve Antalya Havalimanı Emniyet Şube Müdürlükleri'nde görev yapan polis memurlarının meslek etiğini nasıl algıladıklarını ve mesleki etik, ilke ve değerlerini ne derecede benimseyip uyguladıklarını belirlemek, bununla ilgili var olan sorunları ortaya koymak ve buna ilişkin çözüm önerileri getirmektir. Diğer taraftan, turistlerin güvenlik ve pasaport işlemleri açısından hava limanlarında ilk karşılaştıkları kamu görevlilerinin polis

memurları olmasından dolayı ülkemizi ziyarete gelen turistler için zihinlerindeki ilk Türk insan görüntüsünü de Türk Polisi oluşturmaktadır. Bu anlamda diğer ülke insanları bakımından Türk insanı profilinin oluşturulmasında ortaya çıkan eksik ve yanlış anlaşılımları en aza indirmek amacıyla Türk insanının saygınlığını negatif yönde etkileyen unsurları tespit etmek ve bunların giderilmesi ya da en aza indirilmesi için çözüm önerileri oluşturmanın, ülke ekonomisi açısından turizme önemli katkılar sağlayacağı bir gerçektir.

Bu çalışma İstanbul ve Antalya'da bulunan uluslararası hava limanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı güvenlik birimlerinin mesleki etik, ilke ve değerlerini ne derecede benimseyip uyguladıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Anketten elde edilecek veriler, ülkemize tatile gelen turistlerin yoğun olarak kullandıkları İstanbul ve Antalya uluslararası havalimanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı polis memurlarının meslek etiği ilkelerine uygun hareket etmede (varsa) sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla kullanılacaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1- Araştırma kapsamında, havaalanlarında görev yapan polis memurlarının;

a) Cinsiyetleri,

b) Yaşı

c) Ankete Katılanların Çalışma Sistemleri

d) Polislik mesleğindeki hizmet yılları

e) Eğitim Düzeyi

f) Polis Okulundan Önceki Yaşamı

2- Araştırma kapsamında bulunan polis memurlarının tümü, turizm de meslek etiği ilkelerinin her birine ilişkin görüşleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de güvenlik hizmetinin sunulması anlayışında önemli gelişmeler ve değişimler meydana gelmektedir. Toplumda güvenlik gibi çok hassas bir kamu hizmeti sunan polisin, görevini kendisine yetki veren yasalar ve meslek etiği ilkeleri çerçevesinde yerine getirmesinin, artık bir zorunluluk haline geldiği söylenebilir.

Polis memurları tarafından, meslek etiği kavramının daha iyi anlaşılmasını sağlamak, etik kavramına uygun nasıl davranmaları gerektiğini belirlemek, Avrupa konseyi tarafından ortak güvenlik standartları oluşturmak amacıyla hazırlanan polis etiği konusundaki yasal düzenlemelerden istifade etmek ve meslek etiği konusunda meydana gelen değişim ve gelişmeleri takip etmek, çağdaş polislik hizmeti anlayışı açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda, bu araştırma ile yetersiz ve meslek ilkelerine bazen uymayan polis memurlarının uyarılması, kişisel kaygı ve çıkarlarının bertaraf edilmeye çalışılması, hizmet ideallerinin yükseltilmesi ve etik değerlerin özümsemekle meslek içi rekabetin artırılması amaçlanmıştır. Neticede meslek mensuplarının meslek kuralları ile kendini bütünleşmesi, mesleki davranışların şekillendirilerek standartlaştırılması, kendini toplumla sürekli çatışma halinde bulmak yerine, kendileri ve toplum ile barışık olması ve sundukları kamu hizmetindeki kalitenin artmasına katkıda bulunulacağı umulmaktadır. Özetle, araştırma konusunun turizm bölgesinde görev yapan güvenlik güçlerine indirgenmesi halinde bu katkının ülkemiz adına olacağı kuşkusuzdur.

Günümüzde, güvenlik hizmetleri ile ilgili bazı yaklaşımların temelden değişmekte olduğu görülmektedir. Demokratik yapı bakımından gelişmiş ülkelerde polis ya da polislik uygulamalarının birey hak ve özgürlüklerinin kısıtlayıcısı değil, bilakis teminatı ve güvencesi olduğu görülmektedir. Bu anlayışın bir toplumda içselleştirilmesi için de polis meslek etiği ayrı bir önem taşımaktadır. Aslında polislik mesleği bir üniformayı simgelemektedir. Bu üniformayı giyen kişi belli nitelikleri sayesinde bu hakkı kazandığı gibi, üniformayı giydikten sonra da belirli nitelikler kazanır. Dürüst, doğru, başarılı, yardımsever bir insanın bu üniformayı giymesiyle polis, dürüst, doğru, başarılı ve yardımsever olur. Aksi karakterdeki insanlar ise bu konuda meslek etiği kavramını algılama biçimlerine göre değişik hızlarda düzelme

gösterirler (Bal ve Beren, 2002: 1). Meslek etiği bu anlamda, evrensel değerleri ortaya koyarak meslek üyelerinin kişisel özelliklerine göre değil, meslek etiği ilkelerine göre nasıl davranmaları gerektiğini ortaya koyması açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Öte yandan, gerek ülke vatandaşlarına gerekse ülkemizi turistik amaçla ziyaret eden turistlere karşı mesleki etik kuralları uygulanırken ortaya çıkan eksiklikler, yanlışlıklar ve davranış hatalarının tespitini müteakiben, bunların giderilerek veya en aza indirgenerek ülke turizmine ekonomik açıdan katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği mesleki etik uygulamaları bakımından da Türkiye ve Türk insanının prestijinin dünya nezdinde artırılmasının hedeflenmesi, araştırmanın anlam ve önemini daha belirgin hale getirmektedir.

Polis, kanunlarla kendisine verilen görevleri yerine getirirken, suçlu ya da suçsuz, toplumun her kesimi ile ilişki halindedir. Bu ilişkinin niteliği, bir yönüyle o ülkedeki demokrasi anlayışının ne kadar yerleşmiş olduğuna ilişkin bir takım ipuçları da vermektedir. Böyle hassas bir güvenlik hizmetini yerine getiren polisin, gerek halkla ilişkilerinde ve gerekse suç ve suçla mücadele de olsun, hukuk ve insan hakları çerçevesinde hareket etmesi gerekir. Ancak, bu görevi yerine getiren polisin de fiziksel, sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılanmadıkça ve meslek etiği konusunda bilgilendirilmedikçe, bu konularda önemli sorunların yaşanmaya devam edeceği söylenebilir.

Varsayımlar

1-Araştırmada evrenden seçilen örneklem grubu, evreni yansıtmaktadır.

2-Araştırma kapsamında bulunan katılımcılar, kendileri için hazırlanan ölçekteki sorulara yansız cevap vermişlerdir.

3-Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek niteliktedir.

4-Veri toplama aracı, geçerli ve güvenilirdir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1-İstanbul ve Antalya Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüklerinde, 2009 yılında görev yapan ve araştırma kapsamında bulunan 220 polis memuru,

2-Polis memurlarına uygulanan ölçekten elde edilen veriler,

3-Ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Etik: geçmiş, günümüz ve gelecekte insanların tutum ve davranışlarının iyi-kötü doğru-yanlış yönden değerlendirilmesini içeren ve dünyanın her yerinde geçerli olan ilke ve kuralların bütünü olarak tarif edilebilir.

Etik İlkeleri: Bir örgüt içinde etiğin kurumsallaşması için, örgütün genel değerler sistemi ve amaçlarını tanımlayan, verilen kararların bu ilkelere uygunluğu için rehberlik eden mekanizmadır (Aydın, 2001: 3).

Turizm: Dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler bir ülkeye veya bir bölgeye gezmen (turist) çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür.

Turist: Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla geziye çıkan kimse, gezgin, gezmen birey.

Polis: Şehir veya kasabalarda emniyet ve asayişi, genel kamu düzenini sağlayan teşkilat; silahlı ve icra ve inzibat kuvveti olup, üniformalı ve sivil olmak üzere iki kısımdır. Polis genel bir tabirdir ve polis amirleri ve polis memurlarını kapsamaktadır. Halkın ırz, can ve malını korumak, kamunun güvenliğini temin etmek, yardım isteyenlere, yardıma muhtaç olan çocuklara, sakatlara ve acizlere yardım etmek gibi kanunların ve yönetmeliklerin kendisine verdiği görevleri yapan kamu güvenlik görevlisidir (Emniyet Teşkilatı Kanunu; Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu; Şafak, 1992: 456; TDK, 1989: 1193).

Polis Memuru: Bireylerin güvenliğini sağlayan, kamu düzenini koruyan ve düzene karşı gelenleri yakalayıp yargı organlarına gönderen (www.iskur.gov.tr) emniyet teşkilatı hizmetleri sınıfına mensup en alt derecedeki memurdur.

Ahlak: Toplum halinde yaşayan insanların, benimsedikleri ve uymak zorunda buldukları davranış kurallarının tümüdür (TDK, 1989: 30).

Değer: Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançlardır. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçüdür (Güngör, 1993: 18, TDK, 1989: 345).

Meslek: Bir kimsenin geçimini sağlamak için, sürekli olarak yaptığı iş, uğraş, tutulan yoldur (TDK, 1989: 1012).

Meslek Etiği: Belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür (Aydın, 2001: 4).

BÖLÜM 1: KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma alanı ile ilgili olan, polis, etik, ahlak, değer, meslek etiği vb. gibi hususlar açıklanmış, Türk polis teşkilatında kabul edilen ilkeler ile ilgili olarak genel bilgiler verilmiş ve bu alanda yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış ulaşılabilen çalışmalar yer almaktadır.

1.1. Polislik Mesleğine İlişkin Kavramlar

Polis sözcüğü, Yunanca Politeia, Latince Politia sözcüklerinden türemiştir. Fransızca ve İngilizce Police, Almanca Polizei, İtalyanca Polizia olarak ifade edilmektedir. Polis kavramı köken olarak eski Yunancada politika anlamında kullanılmıştır (Sönmez, 2002: 31). Polis deyimini, başlangıçta kent ya da şehir anlamında kullanılmışsa da daha sonra anlamı genişletilerek kent teşkilatı ve devlet yönetimi gibi anlamlara gelmeye başlamıştır (Derdiman, 1997: 5) İngilizce'deki "police" ve Türkçe'deki "polis" kavramının kökeni bunlar olsa da günümüzde güvenlik gücü anlamında kullanılmaktadır (Aydın, 1996: 5).

Emniyet; Devlete, topluma, mal ve eşyalara karşı sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek amacıyla alınan ve hukuka uygun önlemlerin tümü olarak tarif edilebilir. Asayiş ise, hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması neticesinde, devlete, topluma, kişilerin can ve mal güvenliğine yönelik herhangi bir tehlike, kaza ve sabotajların olmadığı, dirlik düzeninin sağlandığı bir ortam olarak ifade edilmektedir (Sönmez, 2001: 30). Devletin sağlamak ve korumakla görevli olduğu düzen ve güven, emniyet ve asayiş gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Aydın, 1996: 1).

Vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmeleri için, öncelikle kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Devlet, bu düzeni ve güvenliğini polis ve diğer kolluk kuvvetleri aracılığıyla sağlamaktadır. Böylesine zor, hassas ve kutsal bir görev üstlenmiş olan polisin, 1937 tarih ve 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 4. maddesinde; polis, silahlı icra ve inzibat kuvveti olup, üniformalı ve sivil olmak üzere iki kısımdan oluştuğu belirtilmektedir. Polis, şehirde koruma düzeni, huzur ve güvenliğini sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta olarak da

(TDK, 1989: 1193) tarif edilmektedir. Yine, 1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 1 ve 2. maddelerinde; Polis, asayiş, amme, şahıs tasarruf emniyetini ve mesken masumiyetini korur. Toplumun, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder. Yardım isteyenlere, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yaparak, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanmasından sorumlu olan kişidir denilmek suretiyle asli görevleri ve yetkileri belirtilmiştir. Polis; şehir ve kasabalarda emniyet ve asayiş, genel kamu düzenini sağlayan teşkilat ve bu teşkilata mensup memur olarak açıklanmıştır (Şafak, 1992: 456).

1.1.1. Polislik Mesleği ve Özellikleri

Bir toplumsal kurum olarak varlığını sürdüren polis, örgütlenme biçimi, uygulama ve çalışma sistemleri ve anlayışları farklı olmakla birlikte ilkel insandan günümüze hemen hemen her toplumsal yaşamda var olmuş ve gelecekte de var olacağı görünen temel örgütlenmelerin en önemlilerinden birisidir. Çünkü çıkarları çakışan ve çatışan insanların, bir arada yaşamalarını olanaklı kılan yasal düzenlemelerin geçerliliğini ve uygulanırlığını bu çerçevede organize etmeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü bir örgüttür. Unutulmaması gereken bir husus var ki, bir mesleğin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için eğitim sırasında okulda verilen eğitim ve öğretim ne yazık ki yeterli olmayıp, meslek üyelerinin uygulamada bu eksikliklerini çoğunlukla işe başladığı ilk dönemden itibaren iş arkadaşlarından, kurumun genel yapısından, mesleki kurallarından öğrenilen bilgiler ve model alınan davranış kalıpları ile giderdiği söylenebilir (Çağlar, 2000: 88-89).

1.1.2. Etik

Günümüzde, sadece kamu kesiminde değil, toplumun hemen her kesiminde genel anlamda etik problemlerle karşı karşıya bulunduğu konusunda ortak bir kanaat oluşmaktadır (Alkan, 1993: 17). Özellikle siyasal, yönetsel ve kamusal alanda ortaya çıkan yozlaşmanın temelinde, siyasal ve yönetsel sistemin bu olgu karşısında gösterdiği zaafın yanında, toplumsal etiğin erozyona uğraması da yatmaktadır (Bostancı, 1994: 42). Devletin bütün alanlarında etik değerlere gereken önem verilmediğinden ortada ciddi bir etik sorunu bulunmaktadır (Köktaş, 1998: 3-4).

Burada sorun, sadece ahlaka aykırı sayılan davranışların toplumda yaygınlık ve saygınlık kazanmasından ziyade daha da ciddi bir sorun; artık neyin ahlaklı, neyin ahlaksız olduğu konusundaki ölçülerin yitirmeye başlanmasıdır. Artık ahlaklı ve ahlaksız davranışı birbirinden ayırmakta zorluk çekilmektedir (Alkan, 1993: 40). Bu bunalımın temel sebebi olarak, toplumsal yapının hemen hemen her alanda eski ve geleneksel değerlerin çözülmesi, çözülen bu değerlerin yerine de yeni değerlerin konulamaması gösterilebilir (Köktaş, 1998: 7).

İlgili literatür incelenildiğinde bugüne kadar etiğin birçok tanımının yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada etiğin en çok yapılan tanımları üzerinde durulmuştur. Genel olarak etik, ahlak felsefesi, ödev, yükümlülük, sorumluluk, gereklilik, erdem gibi kavramları analiz eden, doğruluk ya da yanlışlıkla, iyi ve kötüyle ilgili ahlaki yargıları ele alan, ahlaki eylemin doğasını soruşturan, ahlaklı ve erdemli iyi bir yaşamın nasıl olması gerektiğini açıklamaya çalışan felsefenin bir dalı olarak tanımlanabilir (Cevizci, 2000: 121). Etik, töre bilimi, ahlak bilim olarak da tarif edilmektedir (TDK, 1989: 474). Etik kelimesi, köken olarak Yunan dilinde “karakter” anlamını içeren “ethos” kelimesinden “ethics” türetilmiştir. “Ethics” ise, kavram olarak, ideal ve soyut olanı sorgulayarak; ahlak kurallarının ve değer yargılarının ele alınması sonucu ortaya çıkmaktadır (Gökçegöz, 2002: 37). Etik, ahlaki bakımdan iyi veya kötü ya da doğru veya yanlış nedir? Gibi sorulara yanıt arayan felsefenin dallarından birisidir (Çıtak, 2000: 12). Ayrıca etik, kişinin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümü olarak da (Büyük Larousse, 1986: 3865; Anabritannica, 1998: 340) olarak da tanımlanmıştır.

Birçok dilde kullanılan etik (İng. Ethics, Fr. Etigue, Alm. Ethit) kelimesinin günümüzdeki anlamı, geçmiş ve bugüne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımıdır. İnsanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini araştıran bir felsefe dalıdır. Bir başka ifade ile etik; her şeyden önce istenilecek bir yaşamın araştırılması ve anlaşılmasıdır. Bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması; neyin yapılacağı ya da yapılamayacağı; neyin isteneceği ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunmayacağı bilinmesidir (Aydın, 2001: 3-8). Etiğin bir başka tanımı ise; bireylerin toplumda ve birbirleriyle kurmuş oldukları ilişkiler sonucu ortaya çıkan, ahlaki görevler ve zorunluluklarla

ilgili olarak; neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü olduğuna ilişkin değerleri araştıran ve bunlarla ilgilenen bir disiplin dalıdır. Daha genel bir anlamda etik kavramı, ahlak felsefesi olarak da adlandırılmaktadır (Cerrah ve Semiz, 2001: 875).

Felsefe bilimi açısından etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi değerleri araştırmak, değerlendirmektir. Bu değerlendirmelerde, insanın eylemlerini ahlaki bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğudur. Eylemi yönünden değerli yapan, iyiyi ortaya koyması ve iyiyi yaratmasıdır. Çeşitli etik kuramları, iyiyi farklı biçimde tanımlamaktadır. Farklı etik kuramlarına göre iyi; hazdır, mutluluktur, ödevi yerine getirmektir. İşte etik, bu çelişen isteklerin, ya da istenen iyiler konusunda bireylerin çalışmalarını çözümlenecek ilkelerin belirlenmesi sürecine ilişkin tartışmalar üzerinde odaklaşmaktadır. Etik ile ilgili şu iki tespiti yapmak mümkündür. Birincisi, iyi insan olmanın gerektirdiği özelliklerin neler olduğu, ikinci ise; bireyin davranışlarını belirleyen ve sınırlayan kuralların neler olması gerektiğine ilişkindir. Bir başka anlatımla etik; doğru-yanlış, ödev-yükümlülük ve toplumsal sorumluluk kavramlarını sorgulamaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 10).

Etik; kültürel dokudan doğan karmaşık bir durumu içermekte ve bu dokunun da yeniden gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu döngü, değişik sistemler ve sosyal teorisyenleri tarafından tartışılmıştır. Birçok geleneksel kurumsal teorisyenlerin tersine, bu noktada Giddens, sosyal yapı ve davranış normlarının sürdürülmesinde bireysel sorumluluğun önemini vurgulamaktadır. Bireyler, sistemdeki kural ve yapılar, sistemin yapısındaki inanç ve değerleri yansıtacak biçimde tepki verirler (Irvin, 2002: 364-365).

Her insanın yaşamının çeşitli anlarında farklı davranış olanakları arasında bocaladığı, o anda neyi yapmanın doğru olacağına karar vermekte güçlük çektiği olmuştur. Karşı karşıya bulunduğumuz belirli bir durum karşısında, ne yapmanın doğru olacağı, yalnız o durumu yaşayanın yanıtlayabileceği bir sorudur. Buna karşılık, belirli bir durum karşısında neyin doğru, iyi ve değerli eylemin olduğunu belirleyen sorular etiğin alanına girmektedir (Tepe, 1999: 12-14). Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya

da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini olarak açıklanabilmektedir (İnal, 1996: 43).

Etiğin başlıca amacı, insan davranışlarını ahlaki niteliği bakımından aydınlatma ve ahlaki eylemin insanın isterse gerçekleştirebileceği, istemezse vazgeçebileceği keyfi bir eylem olmadığını; aksine insan olarak varlığına ilişkin vazgeçilmez bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterebilmektir. Etiğin dayandığı temel koşul, “iyi niyet”tir. İyi niyet burada, kişinin iyi olarak kabul edileni, fiilen kendi eylemlerinin ilkesi haline getirmesi anlamına gelmektedir. Etik, mevcut iletişim ve eylem biçimlerini, sorumluluklarının bilincinde bir birey olarak ötekilerle birlikte insanca şekillendirmek ve iyileştirmek isteyen sosyal topluluk üyesi herkesi ilgilendirir. Bir topluluğun hayatı kurallarla belirlenir. Kurallara ihtiyaç duymak, baskı istemek ya da kurallarla sınırlanmak anlamına gelmez. Bu daha çok özgürlükten herkesin olabildiğince çok yararlanabilmesi için davranışların düzenlenmesine ve yapılanmasına müdahalenin gerekliliğine işaret etmektedir (Pieper, 1999: 45).

Etik, aralarında ilişki ve farklılık bulunan, betimleyici, normatif ve metaetik olarak üç gruba ayrılmaktadır. Betimleyici etik, ahlak alanına bilimsel yaklaşımın uygulanmasını kapsamaktadır. Normatif (kural koyucu) etik, nasıl yaşamamız gerektiğini bildiren ahlaki ilkeleri araştırarak, hayatta nihai ve en yüksek değerlere sahip olan hususların neler olduğunu tartışır. Metaetik ise; ahlak felsefesinin temel bir dalıdır ve ahlaki ilkeleri oluşturmanın yöntemini içermektedir. Tarihsel açıdan bakıldığında betimleyici etiğin normatif etikten, normatif etiğin de metaetikten önce geldiği söylenebilir (Cevizci, 2002: 6-12).

Bütün bu tanımlamaların ışığında etik; geçmiş, günümüz ve gelecekte insanların tutum ve davranışlarının iyi (doğru) ya da kötü (yanlış) yönden değerlendirilmesini içeren ve dünyanın her yerinde geçerli olan ilke ve kuralların bütünü olarak tarif edilebilir. Etik aynı zamanda felsefenin bir kolu olarak, tutumların, davranışların, düşüncelerin, inançların, eylemlerin vb. gibi ahlaki vasıfların, insani değerler açısından iyi, doğru ve kabul edilebilir olup olmadıklarına ilişkin çalışmaları içermektedir. Polislik mesleğinde etik terimi, çalışma ahlakı ya da meslek ahlakı anlamlarında kullanılmaktadır. Etik davranış kuralları ya da standartlardan beklenen

husus doğru, dürüst, adil, açık ve düzgün işleyen bir polislik hizmetinin egemen olmasını sağlamak olduğu söylenebilir.

1.1.3. Ahlak

Ahlak (İng. Morals, Fran. Morale, Alm. moral); bir toplumsal bilinç, davranış ve ideolojik ilişki biçimi; bir toplumsal oluşuma, sınıfa, kesime özgü, tarihsel ve somut olarak belirlenmiş, bunların belli bir topluluğa, sınıfa, devlete ya da tümüyle topluma olan tutumları kural haline getiren törel görüşler, değerler, normlar, ilkeler, ilişki ve davranış biçimlerinin bütünüdür (Çalışlar, 1983: 135). Başka bir ifade ile ahlak, davranış kuralları anlamında, pratik ahlak esaslarıyla birlikte, kişinin ahlaki yapısını, iyi ve kötü yaratılışı (huyu), tabiatı ve seciyeyi ifade etme yanında, insanın toplum hayatı içinde riayet ettiği ve etme gereği duyduğu kurallar bütünüdür (Şen, 1998: 74). Kısaca ahlak, toplum halinde yaşayan insanların gerek birbirleriyle ve gerekse topluma/devlete karşı davranışlarında, eylemlerinde uyması gereken kuralları, tutumları, değer yargıları, inançları, ilkeleri, örf ve adetleri içeren davranış kuralları olarak ta tanımlanabilir.

Ahlak ikileminde yaşanan gerçek olayları değerlendirmek için, bir çerçeve oluşturularak yedi aşamalı bir model yaklaşımı kullanılmaktadır. Bu durum Hollanda'daki polislerden tam destek almıştır. Bu süreç aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır (www.rcmp-learning.org):

1. Temel ahlaki konu nedir?
2. İlgili taraflar kimlerdir?
3. Ahlaki olarak kim/kimler sorumludur?
4. Ne tür bilgiye ihtiyacım var?
5. Ne tür görüşler ileri sürülebilir?
6. Ulaştığım sonuç nedir?
7. Şu anda nasıl hissediyorum?

Günlük yaşantıda meydana gelen etik ve mesleki olayların/sorunlar karmaşık koşullar altında zor seçimlerin yapılması gerektirmektedir. Çoğu zaman en iyi kararı vermek güçtür. Yaşanan olayların gerçek anlamda çözüme kavuşturulmasında, yukarıda belirtilen yedi aşamalı süzgeçten geçirilerek uygunluğunun sağlanması, etik değerler çerçevesinde adil ve iyi kararların verilmesine yardım edeceği söylenebilir.

1.1.4. Etik - Ahlak Ayrımı

Ahlakla etik arasında genişlik-darlık, kuram ve uygulama açılarından bir farklılık vardır. Ahlak bir disiplin olarak etiğin günlük yaşam pratiğine yansıyan kurallar bütünüdür. Toplumda var olan ve davranış, tutum ve inançları yönlendiren bir değerler sistemidir. Ahlak günlük yaşam içinde bireylerin nasıl yaşamaları gerektiğini ince ayrıntılar içinde pratik açıdan düşünürken, etik daha soyut, kuramsal ve evrensel bir bakış açısını gerektirir (İnal, 1996: 43).

Türkçe de “ahlak” kavramı Latince “moral” sözcüğünün karşılığıdır. Bu anlamda ahlak görelidir ve toplumdan topluma değişebildiği gibi, aynı toplum içindeki farklı grupların benimsediği ahlak kuralları arasında bile farklılıklar vardır. Ahlak huy, mizaç, yaratılış anlamına gelen “hulk” sözcüğünün çoğulu olup, insanlar arası ilişkilerde uyulması gereken manevi ilke ve kuralları içerir. Etik kavramı evrensel değerlere atfen kullanılır. Dürüstlük, yardımseverlik, doğruluk, adaletli olmak, sadakat, yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, cana kıymamak gibi dünyanın her yerinde geçerli değerler etik değerlerdir. Buna karşın ahlak ise, her toplumda değişebilecek gelenekler, alışkanlıklar, inançlar, töreler, örf ve adetler, tabular, yaşam biçimleri gibi alanlardaki tutum ve davranışlar olarak anılmaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 10).

Örneğin bir Avrupa ülkesinde yaşayan toplumlar ile Afrika ülkesinde yaşayan toplumlardaki insanların ahlak anlayışları arasında bazı farklılıklar olabilmektedir. Hatta aynı ülkede yaşayan insanların bile ahlaki görüşleri değişebilir. Aslında insan yaratılış itibarıyla farklılık gösteren bir varlıktır. Her insanın, farklı bir ahlak anlayışına sahip olması gayet doğaldır. İşte etik değerler, bu farklı ahlak anlayışları arasında en iyi, en doğru ve en evrensel olanın hangisinin olduğunu tartışan bir alan

olduğu söylenebilir. Bunun sonucunda da farklı uğraş alanları ile ilgili ortak standart davranışlar belirlemeye çalıştığı söylenebilir.

1.1.5. Değer

İnsan, hayatı süresince daima tavır alma durumundadır. Her durum alış ise bir değere, bir değer duygusuna dayanılarak gerçekleştirilir. Geniş anlamda söylenirse, her türlü amaç ve hedefler, ilişki ve çıkarlar, tutkular, her türlü idealler, güç ve iktidarlar, sevgi ve nefretler, inanma ve imkanlar, dostluklar, sadakat ve doğruluklar bir değer ifade ederler ve bir değere dayanırlar (Kılıoğlu, 1998: 50-51). Değer hükmü, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifadelerdir. Değer ise, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç (Köktaş, 1998: 4; Güngör,1993: 18), bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak da tarif edilebilir (TDK, 1989: 345). Gerçekten de, insanlar her davranışlarında ya hakikati araştırır ya da bir şeyin varoluşunu tespit eder veya bir şeyi değerlendirir. Olaylar ve olgular karşısında soyut değerlendirmelerde bulunarak, hükümler (yargı ve değer yargıları) vermektedir. Örneğin hırsızlık kötüdür, çalışkanlık iyi bir özelliktir, yalan söylemek kötü bir huydur gibi (Şen, 1998:73).

Değer, ahlaki anlamda “iyi”yi dile getirir. Bu iyi, ahlaksal ihtiyacı karşılayan iyidir. Değerin ne olduğunu, niteliğini, çeşitli değerlerin nasıl sıralanmaları gerektiğini araştıran ve bu konuda kuramlar ileri süren bilim dalına “değer kuramı” adı verilmektedir (Hançerlioğlu, 1989: 56). Değerler, hiyerarşi bakımından araç (vasıta) değerler ve yüksek değerler olarak ikiye ayrılmaktadır. Araç değerler denildiğinde, fayda, ilgi, çıkar ve her türlü maddi değerler, tutkular, güç ve iktidar etkenleri, ün, şan hırsı vb. gibi değer yargıları kastedilmektedir. Bunlar öznel durumları, tavırları belirler. Yüksek değerler ise; idealler, inançlar, dürüstlük, dostluk, sadakat, saygı, sevgi ve nefret gibi değer yargıları ise yüksek değerleri oluşturmaktadır. Bunlar gerçek ahlaki ilkelerdir (Kılıoğlu, 1998: 50-51). İnsanlar buldukları ortamlarda, yaptıkları iyi veya kötü eylemlerde mutlaka bir değer yargılarına göre hareket etmektedirler.

Günümüzde kanunu uygulayan yöneticilerin karşı karşıya kaldığı en büyük zorluklardan biri, toplumun değerlerini temsil eden, çalışanların etik yönünü içeren değerlere dayalı bir yapının oluşturulması ve devamlılığın sağlanmasıdır. Birçok sorun çalışanların etik değerlerinin devamlılığı ile alakalı olup, etik değerlerde devamlılığın sağlanamamasına bağlıdır. Değer sahibi bireylerin daha işin başında iken seçilmesi, başarıyı kolaylaştıracaktır (Gilmartin ve Gilmartin, www.rcmp-learning.org).

1.1.6. Etik Davranışın Değerlendirilmesi

Halkla ilişki içerisinde olan ve hizmet sunan örgütler/kurumlar, çoğu zaman çeşitli sorunlarla karşılaşmakta ve kararlarını zor şartlar altında vermektedirler. Verilen kararların her zaman doğru olduğu, en iyisi olduğunu söylemek güçtür. Hukuki gerekçelere dayalı ve tarafsız olarak verilen kararların, halk tarafından beğenilmesi kurumun doğru yolda olduğunu kanıtlar. Verilen kararlarda etik gerekçelendirme yapılması, adil ve iyi kararların verilmesine yardım eder. İnsanlar mesleklerini yerine getirirken çeşitli beklenti ve kaygılarla kişisel çıkarlarından, ideolojik amaçlara kadar pek çok etik dışı davranış gösterebilmektedirler. Ancak hiç kimse, doğru olan bir şeyi yapmak adına yasaları bilmezlikten gelmek ya da kurumun var olan hizmet politikasını ve yöntemlerini geçersiz kılmak yetkisine sahip olmadığı gibi, etik ilke ve kuralları da çiğneme hakkına sahip değildir.

Etik konusundaki sorunlardan biri, günlük hayattaki tutum ve davranışların iyi ya da kötü olup olmadıklarına nasıl karar verileceğidir. Aydın'ın Lamberton ve Minor'dan aktardığına göre, bir kimse bir karar verirken, kararının etik açıdan doğruluğunu test etmek için şu soruları kendisine sorması gerekmektedir (Aydın, 2003: 32-33).

1- Bu doğru mu?

2- Bu adil mi?

3- Eğer birisi zarar göreceyse bu kim?

4- Eğer verdiğiniz karar gazetelerin birinci sayfasında yer alsaydı kendinizi rahat hisseder miydiniz?

5- Aileniz, çocuğunuz ya da akrabalarımıza bunu söyler miydiniz?

6- Olay nasıl görünüyor? Söz konusu bu altı soruya verilen cevaplar, yöneticileri, emir verenleri rahatsız edecek bir endişe yaratmıyorsa, vicdani bir rahatsızlık duyulmuyorsa, o zaman rahatlıkla kararlar verilebilir ve bu kararlar etik değerlere uygun olarak verildiği kabul edilmektedir.

1.1.7. Etik Dışı Davranışın Savunulması

Bir insanın yaptığı herhangi bir olay ya da davranış etik yönden değerlendirilir ve onunla ilgili bir yargıda bulunulabilir. Burada gösterilen tutum ve davranışın etik yönden nedeninin/gerekçesinin açık biçimde dile getirilmesi gerekmektedir. Bazen etik ilkelerin bilinmesine rağmen, insanların etik dışı davranışları engellenememektedir. Etik dışı davranışların etik yönden savunulması dört tür davranışla başladığı belirtilmektedir (Aydın, 2003: 34-36);

1- Yasal ve etik sınırlar içinde olan, belli durumları kurtarmak için rahatlatıcı ve uygun görünen davranış yollarının seçilebileceğine inanmak,

2- Kurum ve birey için çok yararlı olabilecek davranışların gerçekleştirilmesinde bir sakınca olmadığına inanmak,

3- Yapılan bir şeyin başkaları tarafından fark edilmeyeceğine inanmak,

4- Elemanı olunan kuruma yarar sağlayan ancak mesleki etik ilkelerini ihlal eden bir davranış nedeniyle personel yakalanırsa, kurumunun kendisine arka çıkacağı veya koruyacağına inanmak personelin etik dışı davranışlarına buldukları bir savunma yoludur.

1.1.8. Meslek

İnsanlar ekonomik kazançlarını sağlamak için bir iş alanında çalışmalarını toplum hayatımıza yeni sosyo-kültürel zenginlikler katarken, çalışma alanları da “meslek” olarak kendine özgü nitelik ve biçimler kazanmaktadır. Meslek dalları, özel bir alanda çalışan, hizmet veren kişilerin diğer alanlardan farklılaşmasıyla ortaya

çıkmaktadır. Para karşılığında yapılan bir işin “meslek” adını alabilmesi için şu özellikleri taşıması gerektiği söylenebilir (Aydın, 2001: 71-72).

1. Bir meslek dalı, toplumun kaçınılmaz olan bir gereksinimini karşılar. Örneğin, sağlık, güvenlik, eğitim gibi toplumsal gereksinimler her toplumda bu hizmetleri sunacak meslekleri gerekli kılmaktadır.
2. Meslek kişinin salt kendi doyumunu için değil aynı zamanda başkalarının yararı için de yaptığı bir uğraştır.
3. Meslek sistemli bir eğitimle kazanılmış özel bilgi ve becerilere dayalıdır.
4. Meslek dalları araştırma ve deneylerle geliştirilerek zamanla kendine özgü tekniklere sahip olurlar.
5. Meslekler kazanç elde etmek için yapılan uğraşlardır.
6. Meslek olarak kabul edilecek bütün uğraş alanlarının kendine özgü değer ve etik ilkeleri vardır ve bu mesleğin üyeleri bu değer ve ilkeler doğrultusunda davranırlar.

1.1.9. Meslek Etiği

İnsanlar var olduğu ilk günden beri hep “iyi” ve “doğru” ya yönelmiş, “kötü” ve “yanlış”tan sakınmış ve ondan uzak durmaya çalışmışlardır. Denebilir ki; insanoğlunun iyiye doğru, vazgeçemeyeceği sürekli bir eğilim ve yönelimi vardır. Dürüstlük, yardımseverlik, sadakat, doğruluk vb. gibi değerler iyi değerler olarak daima kabul edilmiş, buna karşın yalancılık, hile, aldatma, sahtekârlık, hırsızlık, cana kıyma gibi davranışlar “kötü” olarak insanlık vicdanında yer almıştır. Bunlar gibi “değer öğeleri”, insanoğlunun bulunduğu her toplumda vazgeçilemez etik değerler olarak yer etmiştir. Etik dünyasında bireylerin, toplumların benimsemiş oldukları etik değer taşıyan ilke ve kurallara uyum sağlama, yerine getirme gibi bir faaliyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bireylerin günlük hayatı gerçekte sürekli olarak toplumsal bazı gereklilikleri yerine getirme üzerine kuruludur. Örneğin para kazanmak, eğitim görmek, yasalara uymak. vb. gibi istense de istenmese de toplum hayatı, çeşitli biçimlerde kendi istediği/arzu ettiği yöne doğru herkesi zorlamaktadır. Aksi bir

durum bireyler ile toplumlar arasında çeşitli uyumsuzluk ve çatışma sorunlarını ortaya çıkarabilir (Aydın ve Aydın, 2000: 16).

Meslek etiği; bir meslek dalında belirlenmiş olan etik ilke ve kurallardır. Belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan ilke ve kurallar bütünüdür (Aydın, 2001: 4). Meslek etiği, özellikle doğrudan doğruya insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilir ve dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır (Kuçuradi, 1998: 21). Meslek ahlakı, belli bir mesleğin mensuplarının uyması gereken ahlaki ilkelerdir. Bu ilkeler genellikle toplumsal kültür ve değerlerden bağımsız ve evrensel olarak kabul edilmektedir (Arslan, 2001: 89).

Genel anlamda etiğin bir bölümünü oluşturan meslek etiğini de kendi içinde bölümlere ayırmak mümkündür. İcra edilen mesleğin türüne göre, tıp etiği, bilim etiği, basın etiği, ticaret etiği, yargı etiği, eğitim etiği, medya etiği, çevre etiği, sanat etiği, polis etiği vb. adını alan meslek etiği genellikle o mesleğe mensup kişilerin, meslekleriyle ilgili eylemlerde dikkat etmesi gereken kuralları içermektedir. Meslek etiği hem mesleğin icra edildiği toplumun genel etik değerlerinden hem de o meslekle ilgili kabul görmüş evrensel ilkelerden etkilenmektedir (Şen, 1998: 80). Meslek etiği ile ilgili ilke ve değerler aynı mesleği yapan herkes için geçerlidir ve uyulması gerekmektedir. Çünkü bunlar bir bakıma üyeleri bir arada tutan öğelerden biri de etik değerlerdendir.

Bir meslek grubu kendi içsel dinamikleri doğrultusunda toplumun mevcut bazı etik değerlerini kendine mal eder, bu değerler o grup içerisinde özel bir anlam kazanabilmektedir. Günümüzde, polisin sunduğu güvenlik hizmetlerinde istenilen düzeyle gelmesi ve herkesi memnun etmesi için, meslek etiği çok önemli ve ciddiye alınması gerekir. Öncelikle mevcut etik değerler sorgulanmalı ve tespit edilmelidir. Eğer burada etik ilkelerden sapma varsa sapmanın derecesi ve nedenleri tartışılmalıdır. Etik kuralların nasıl olması gerektiğini yazıp yasallaştırmak,

uygulamada yaygınlık sağlanamadığı sürece hiçbir anlam ifade edemeyeceği söylenebilir.

Çalışma hayatında toplum içinde yaşanıldığından dolayı herkesi bir şekilde zorlama içerisinde bırakan kavramlardan biri de “etik”tir. İnsanlığın benimsediği etik değerler çeşitli biçimlerde insan hayatına girmekte ve o değerlere uyumlu olmak toplum tarafından yüceltilirken, aksi yönde davranılması halinde o bireyler yerilmekte ve aşağılanmaktadır. Günlük hayatta insanların tutum ve davranışlarında etik değerlere olan uyumu sıradanlaştığı için, çoğu zaman bunun farkına varılmamaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 16). Ancak etik dışı bir davranış sergilenildiğinde etik değerler hemen kendini göstermektedir. Örneğin bir kişiyle belli bir yer ve zamanda buluşmak üzere sözleşildiğinde, kişi buluşma yerine gelmeyerek ve haklı bir gerekçe gösteremediğinde, o kişinin insanları kandırdığı düşünülmeye başlanır ve benzer durumun birkaç kez tekrarlanması halinde ise; kişinin yalancı bir insan olduğu değerlendirilir. İşte o kişi hakkında yapılan “yalancı” yakıştırması aslında tam bir etik değerlendirmedir. Sözleşilen kişinin insan ilişkilerinde dürüst olmayan, çevresindekileri aldatan/kandıran etik zafiyet içerisinde bir insan olduğu düşünülmeye başlanır. Şahsın yalancı olduğuna dair yargılar herkes tarafından paylaşılır ve ondan sonra o kişi artık çevrede yalancı bir insan olarak tanınır, kınanır ve ayıplanır.

1.1.10. Meslek Etiğinin Temel İşlevi

Mesleki etik kuralları olarak belirlenen ve üyelerin ortak davranış biçimlerini tanımlayan ilkelerin;

- 1-Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak,
- 2-Meslek içi rekabeti düzenlemek,
- 3-Hizmet ideallerini korumak,
- 4-Meslek üyelerinin grubun diğer üyeleri ve toplumla ile ilişkilerini düzenlemek,

5-Meslek içerisinde mesleki disiplin ve bağıllık duygusunu geliştirmek gibi işlevleri vardır (Aydın, 2001:76). Aynı mesleği icra edenlerin mesleki bir kimlik altında belli değerlerin etrafında toplanması mesleğin onur ve saygınlığını yükseltecektir. Bu durum, mensuplarının ortak davranışlar göstermesi dolayısıyla mesleğin bütünü yararına pratikte çeşitli olumlu sonuçlar doğurur. Meslek etiği grup içerisinde bir disiplin ruhu yaratmaktadır. Grubun devamı için meslek üyelerinin bazı ortak normlara uyması gerekir ki bu, belli bir disiplin ortamını yaratır. Disiplinin varlığı o gruba geleceği görme ve toplum tarafından nasıl görüldüğünü anlayabilme konusunda önemli rol oynar.

Etik değerler, kişi üzerinde sahip olduğu güçle, kişide ölçü dışına çıkan her türlü arzu, ihtiyaç ve girişimleri engelleyici bir rol üstlenerek hizmet ideallerini korur. Meslek gruplarının kendi içlerindeki etik bağların kopması disiplinsizliği getirir. Disiplin, meslek etiği anlamında yalnız mesleki gereklilik değil, aynı zamanda meslek üyesi içinde son derece yaşamsaldır. Çünkü etik değerler etrafında gelişen bir disiplin, karakter ve şahsiyetin oluşumunda belirgin rol oynar. Kendine hakimiyet, yücelik, tutarsız istek ve taleplerin önüne geçilmesi gibi tutum ve davranışlar erdemli bir karakter yanında etik bir disiplin ile sağlanabilir. Meslek etiği, üyelerinde bağıllık duygusunu geliştirmektedir. İnsanoğlunun en önemli gereksinimlerinden biri, insanlar arası ilişkiler kurmak ve insani bir topluluğa ait olmaktır. Bir mesleğe ait olmak da kişiyi kendi menfaatlerinin dışına çıkararak insani bir birliğin içine sokar. İnsanlar yalnız kişisel kimlikleriyle kalmaz, mesleki bir kimlikle bütünlereerek iç dünyaları zenginleşir. Bir ülkenin, bir toplumun ortak duyguları vatandaşlar arasındaki bağıllığı kuvvetlendirir. Bir mesleğin üyeleri arasındaki ortak duygu ve değerler kişileri bencil davranmaktan uzaklaştırır, mesleki birlik ve beraberliği getirir. Bireyler meslek üyeliği aracılığıyla toplum içinde herhangi bir kişi olmaktan çıkarak, belli unvan ve görev sahibi kişiler haline gelirler. Böylece mesleki birliğin manevi gücü hissedilir ve mesleki bilgi ve değerlerin katkılarıyla kişilikleri gelişir, (Aydın ve Aydın, 2000: 17-19) kendilerine güven gelir.

1.1.11. Türk Polis Teşkilatında Polis Etiğinin Gelişimi

Türk Polis Teşkilatında polis etiği ile ilgili olarak, 1910 yılında Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde İstanbul ve Selanik Polis Okullarında “Meslek Terbiyesi” dersinin okutulduğu görülmektedir. Öğretmen Emniyet Müdürü İbrahim Feridun tarafından hazırlanmış olan “Polis Efendilere Mahsus Terbiye-i ve Malumat-ı Meslekiye” isimli bir ders kitabı bulunmaktadır. Bu çalışma incelendiğinde bu gün Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış olan Polis Etiği Yönetmeliği'nde yer alan; polis yöneticilerinin personeli ile ilişkisi (admisitrative ethics), polisin halka karşı sorumluluk ve hesaba çekilebilir olma durumu (responsibility and accountability), toplum polisliği, polisin güç kullanması ve keyfi uygulamalar, vergi mükellefinin parası gibi birçok kavramın yer aldığı görülmektedir. Gelişmiş demokratik ülkelerde sıklıkla üzerinde durulan polisin ve aynı zamanda diğer tüm kamu görevlilerinin kendilerini o makama getiren insanlardan daha çok yaşadığı topluma minnet borcu olması gerekliliği vurgulanmıştır. 1939 yılında da, İstanbul Polis Mektebinin mezunlarından Selanik'li Mehmet Efendi'nin diplomasına bakıldığında da polis etiği dersinin, o günkü adı ile ‘polis meslek terbiyesi’ olarak var olduğu ve okutulduğu görülmektedir (Beren, 2002: 293-295).

Halka karşı sorumluluk ve hesap verilebilirlik ilkesi ‘Polis Etiği’ne ilişkin en temel ilkelerdendir. Burada Amerikan filmlerinde sıklıkla duyulan vergi mükellefinin parası (tax payers money) kavramının varlığı görülmektedir. Bu kavram kültürümüzde, “devlet malı”, “millet malı”, “kul hakkı” ve “tüyü bitmedik yetimin hakkı” şeklinde yer almaktadır. Polis, güvenlik hizmetini sunarken kullandığı sarf malzemelerinden araç-gerecine, her ay düzenli olarak aldığı maaşına kadar tüm finansman yurttaşın verdiği vergilerle karşılanmaktadır. 1900'lü yıllarda bile bu kavramın öne çıkarılmış olması polis meslek etiği adına önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu durum o tarihlerde kamu kaynaklarını kullanmada ve halka karşı güvenlik hizmeti sunmada yeterli bir duyarlılığın yerleşmiş olduğunun bir göstergesidir (Cerrah, 2000: 5).

Polis etiği dersinin, daha sonraları, her nedense bir şekilde kesintiye uğradığı görülmektedir. 1995 yılından itibaren Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı bazı daire başkanlıklarının bünyesinde açılan çeşitli meslek içi (hizmet içi) kurslarda, ilk önce polis alt-kültürü ismi altında, daha sonra da ayrı bir ders olarak 'polis meslek etiği' adı altında verilmeye başlanmıştır. Emniyet teşkilatına personel yetiştiren eğitim-öğretim kurumlarında polis meslek etiği dersi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde yüksek lisans dersi, fakülteye bağlı Polis Meslek Yüksek Okullarında ise, müfredata eklenerek zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından koordine edilen hizmet içi programlarında polis meslek etiği dersine yer verilmesi, güvenlik personelinin etik konusunda yüksek lisans/doktora yapanların sayısının her geçen gün artması, etik konusundaki yayınların giderek artması, polis teşkilatında etik konusunun öneminin giderek arttığını göstermektedir (Bal ve Beren, 2002: 17-18). Türk polis meslek etiği konusuna ışık tutması amacıyla, 28-29 Kasım 2001 tarihleri arasında, Ankara Polis Akademisinde, dünyanın bir çok ülkesinden konusunda uzmanların kişilerin katılımıyla, "Uluslararası Polis Meslek Etiği Sempozyumu" düzenlenmiş olup, sunulan bildiriler de kitap haline getirilerek güvenlik personelinin istifadesine sunulmuştur.

1.1.12. Avrupa Konseyi Polis Etiği Yönetmeliği

Sınır ötesi suçların, uyuşturucu trafiğinin ve terörizmin artması sonucu, Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki ortak bir güvenlik anlayışını/işbirliğini zorunlu kılan sebeplerin başında gelmektedir. Avrupa Birliği'ndeki polislik çalışmaları, polisin ve diğer yasa kurumlarının yapıları, uygulamaları ve prosedürleri ile ilgili çalışmaları kapsamaktadır. Polislik politikası ve uygulamaları, Avrupa Birliğine giriş yolunda çalışmalar yapan Türkiye'nin ele aldığı önemli konuların başında gelmektedir. Yasaların Avrupa Birliği üye ülkeleriyle uyum içinde olması gerekmektedir (Kavgacı, 1996: 9-15). Polis etiği ile ilgili, Avrupa Konseyine üye 40 ülke tarafından 4 yıllık bir çalışmadan sonra 19 Eylül 2001 tarihinde kabul edilen 'Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği' bu alanda önemli bir çalışma olarak kabul edilmektedir. Söz konusu yönetmelik Türkçe'ye de tercüme edilerek, güvenlik kuvvetleri personelinin istifadesine sunulmuştur (EK-1).

Avrupa polis etiği yönetmeliği, Avrupa’da mevcut tüm kamu adına hareket eden polis kuruluşlarının, kamu düzenini ve asayişi sağlama, suçu önleme ve aydınlatma, zor kullanma gibi polisin temel fonksiyonlarını kapsamaktadır (Cerrah ve Eryılmaz, 2001:43). Söz konusu yönetmelikte aşağıdaki bölümler yer almaktadır:

-Polisiye hizmetlerinin amaçları,

-Hukuk devletinde polisin yasal alt yapısı,

-Polis ve ceza adalet sistemi,

-Polisin kurumsal yapısı (nitelikleri, eğitimi, meslekte tutulması, hakları vb.)

-Polisin işleyiş kılavuzu (soruşturma, yakalama vb.),

-Sorumluluk ve polisin kontrol edilmesi,

-Araştırma ve uluslararası işbirliği konularında hükümleri içermektedir (Bal ve Eryılmaz, 2001: 30-98).

1.1.13. Polislik Mesleğini Seçenlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Polisler bulunduğu toplumun içinden çıkmış kişilerdir. Kimi altı ay, kimisi de dokuz aylık kısa bir eğitimden sonra (yapılan son düzenleme ile eğitim-öğretim 2 yıla çıkarıldı) mezun olan polis, üniformasını giyer, beline tabancayı takar, eline copu alır ve kemerin arkasında da kelepçeyi yerleştirerek devleti temsil görevi gibi çok ciddi bir görev yapar. Öncelikle üzerine üniformayı giyen, beline tabancayı takan ve sokakta devriye gezmeye/yürümeye başlayan “Cesur Ali’(lerin)” ve “Çevik Ayşe’(lerin)” kim olduğu, nereden geldiği, nasıl bir ortamda yetiştiğine bakılmasında fayda bulunmaktadır (Aytaç, 2001: 17).

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından, 1997-1998 yılları arasında polis okullarına giren 9019 polis adayı üzerinde uygulanan bir ankette; Polis adaylarının; % 70,2’sinin 4 ve yukarı sayıda kardeşleri olduğu, % 71’inin babaları ilkokul mezunu olduğu, % 77,6’sının babası memur, işçi, çiftçi veya memur-işçi emeklisi olduğu, % 93’ünün ailesinin aylık geliri 70 milyonun altında olduğu, %

71,8'i terörle mücadele, istihbarat ve mali şube gibi yerlerde görev yapmak istediklerini, adayların % 81,8'i köy, kasaba, ilçe ve küçük iller gibi nüfus yoğunluğu fazla olmayan yerleşim birimlerinden geldiği tespit edilmiştir.

Eğitim seviyesi yüksek olan ailelerin çocukları polislik mesleğini tercih etmedikleri, polislik gerek ekonomik gerekse statü olarak cazip bir meslek olarak görülmediği, polislik mesleğine genellikle kırsal kesimden başvuru yapıldığı, adayların yetişme dönemlerinde edindikleri kültürel ve sosyo-ekonomik yapının bakış açısını ve değer yargılarını beraberlerinde mesleklerine taşımaktadırlar (Cerrah ve Semiz, 1998: 193). Sağlıklı bir polislik anlayışının oluşabilmesi için, polisin sunduğu güvenlik hizmetinin, yerine getirdiği görevlerinin, yaşantısının ve sorumluluklarının felsefi bir boyutta sorgulanarak mantık örgüsünden geçirilmesi gerekmektedir. Eğer bu sorgulama iki taraflı bir şekilde; hem gazeteci, yurttaş, sivil gönüllü kuruluşlar vb. gibi kişi ve kuruluşlarca dıştan gözleme şeklinde, hem de polisin kendi içinden uzmanlar, mastır ve doktora çalışması yapan emniyet mensuplarınca irdelerek/eleştirerek gerçekleştirilecek olursa daha da önemli ve kalıcı çözümlerin üretilmesi söz konusu olabilecektir.

Yine belirtilen ankette, polis memuru olmak isteyen adayların emniyet içinde hangi birimlerde görev yapmayı arzuladıkları sorulduğunda; % 71,8'i terörle mücadele, istihbarat ve mali şube gibi yerlerde görev yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu sayılan birimlerde çalışanlar, daha kolaylıkla terfi edebilmekte ve devletin bu birimlerde görev yapanlara tanımış olduğu imkanlar, göreceli olarak diğer yerlerde görev yapanlara göre daha da fazla olması etkenlerinden dolayı bu bölümlerde çalışmak istenilmesinin nedeni olduğu söylenebilir (Aytaç, 2001: 18). Aslında polislik mesleğinde en aktif birimin başarısı, geri hizmet denilen diğer birimlerin başarılarına bağlıdır. Çünkü başarılı bir operasyon, alt yapısı son derece sağlam temellere dayanmakla mümkün olabilecektir. İstihbarat, terör, kaçakçılık gibi gözde birimlere tanınan imkan ve verilen önem diğer birimlere verilmelidir ki top yekun bir başarı sağlanmış olsun. Aksi takdirde birimler arasında bir ayırma gidilmesi beraberinde birçok olumsuzluğu meydana getirecektir. Bunun için polis örgütü içinde bir an önce branşlaşma tamamlanarak teşkilatı olumsuz yönde etkileyebilecek hususlardan kaçınılması gerektiği söylenebilir.

Polisin, insanları psikolojik anlamda tam olarak değerlendirebilmesi, onun karşılaştığı her türlü somut olayı daha iyi anlamasını ve anlamlandırmasını da beraberinde getirir. Polise gerek hizmet öncesi ve gerekse hizmet içinde sosyolojik, psikolojik ve felsefe öğretinin de verilmesinde yarar vardır. Bunun özellikle görev gereği vatandaşa daha sıkı ilişki içinde olan polislere verilmesi gerektiği söylenebilir.

1.1.14. Etik Davranış Kuralları

Ülkemizde, kamu kesiminde çalışan personelin davranışlarını belirleyen ‘etik davranış ilkeleri’ bulunmamasıyla beraber, son zamanlarda bu yönde çalışmaların yapılması, bu konuda atılmış güzel adımlar olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de kamu hizmetlerinde saydamlığın artırılması ve kamuda etkin yönetimin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla etik kurullarının hayata geçirilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Birçok devlette etik ile ilgili birimler kurulmuş ve faaliyet göstermektedir.

Jim O’sullivan, ‘Polisin Günlük Hayatının Etik Standartları’ isimli çalışmasında, Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) polis etik standartlarının kurulması ile ilgili olarak şu bilgiler yer almaktadır:

1 Ekim 1997’de Amerika Birleşik Devletlerinin Queensland şehrinde, Etik Standartlar Komuta Birimi kurulmuştur. Beş ayrı şubeden oluşan birimlerde uzman 42 polis memuru ve 23 idari personel görev yapmaktadır. Her bir şube, polis etiğinin farklı boyutlarını ve bununla ilgili olumlu uygulamalarıyla ilgilenmektedir. Birimde bulunan birimler ve fonksiyonları aşağıda yer almaktadır:

- 1) Dâhili Araştırmalar Birimi; Polis, iç disiplin ve ilgili konulara ilişkin şikâyetlerle ilgilenmektedir.
- 2) Müfettişlik ve Değerlendirme Birimi; Teftiş takımları, projeleri ve ilgili konularla uğraşmaktadır.
- 3) Dâhili Murakabe-Teftiş Birimi; Hem finansal işler hem de bilişim teknolojisi işleriyle ilgilenmektedir.

4) Etik Uygulamalar Birimi; Teşkilattaki etik davranışların uygulanması ile ve etik değerlerin uygulama alanına dönüştürülmesiyle ilgili eğitim programları işleriyle ilgilenmektedir.

5) Etik Uygulamalar ve Yönetim Birimi; Etik olmayan davranışlarla ilgilenmektedir. Son yıllarda polis memurlarının ve diğer arkadaşlarının etik olmayan ve yanlış davranışları bildirenlerin sayısında önemli oranda artma bulunmaktadır (www.afp.gov.au).

İş ahlakı konusunda uluslar arası alanda kurulmuş organizasyonlardan biride, 1987 yılında Hollanda'da kurulan Avrupa İş Ahlakı Örgütü (European Business Ethics Network)'dür. Söz konusu kurum iş ahlakı alanında dünyası dünya çapında akademik yayınlar ve araştırmalar yapmıştır. Bu faaliyetler kültürlerarası karşılaştırmalarda özel bir yer tuttuğu anlaşılmıştır (Arslan, 2001: 40). Gerek ABD'de ve gerekse birçok Avrupa ülkesinde, her mesleğin kendine özgü ve üyelerin uyması istenen bir takım etik antlar, kodlar, dernekler, yasalar vb. gibi düzenlemeler (EK-2) bulunmaktadır (www.norfolk.gov).

Türk polis teşkilatında yeni bir polislik felsefesi gerekmektedir. Halkla ilişkileri düzenleyen, somut, yasalarda da zorunlu hale getirilen, halkında polis hizmetlerine katkılarını sağlayan demokratik mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Polisin, demokratik olarak kontrol edilememesinin hiçbir gerekçesi olamaz. Polis hizmetlerinde sorumluluk anlayışının tam olarak yerine getirilmesi, toplusal temsil ve katılımı gerçekleştirileceği umulmaktadır (Kavgacı, 1996: 23-34).

1990 yılında, 2.000'den daha az polis memuru bulunan San Francisco kentinde, 8.000 polis memuru bulunan Los Angeles kentine göre polis memurları ile ilgili yapılan şikâyet sayısı daha fazladır. Bu durum, Los Angeles şehrinde yaşayanların şikâyetlerini bildirmekten korktuklarını ya da şikâyet etmenin bir işe yaramayacağını düşündüklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca San Francisco'da şikâyet etmeyi cesaretlendirecek güçlü sivil bir örgüt yapısı bulunmaktadır. New York şehrinde, 1990 yılında bir önceki yıla göre vatandaş şikâyetlerinin sayısında önemli bir azalma olduğu görülmüştür. Birçok analist bunun New York'taki sivil yapıdaki çözülme ile ilişkili olduğuna inanıyor. Omaha ve Nebraska'da yaşayan vatandaşların valinin ve

polis teşkilatının halkın şikâyetlerini bildirmeleri yönünde cesaretlendirdikten sonra şikâyetler iki katına çıktığı görülmüştür (www.archive.aclu.org).

1.1.15. Polislik Mesleğinde Etik Eğitimi

Polisin, insanları psikolojik anlamda değerlendirebilmesi, daha iyi anlayabilmesi için normal eğitimin içinde sosyolojik/psikolojik/felsefik öğretinin daha fazla verilmesinde fayda vardır. Günümüzde, polisin araştırmacı bir ruh yapısı içinde, öğrenmeye açık, düşünce ufku geniş insanlardan oluşması ya da seçilen her polis adayının bu özelliklere sahip kişilerden seçilmesi önemli ve gerekli hale gelmiştir. Polisin iç özgürlüğünün sağlanarak polise ve polislik mesleğine etik bir yapı kazandırılmalı ya da var olan etik olgunun pekiştirilmesi/geliştirilmesi için etik eğitimi verilmesi gerekmektedir (Aytaç, 2001: 16).

Polisin sorunlarını, genel olarak, eğitimden kaynaklandığını belirtmek mümkündür. Bu sorunların çözümü de eğitimde yatmaktadır. Polis eğitimi, özellik ve incelik isteyen bir eğitimidir. Dolayısıyla polise nitelikli ve incelikli bir eğitim verilmesi gerekir. Çünkü iyi eğitilmemiş bir birey, topluma yararından ziyade zararı dokunmaktadır. Polis eğitimini, günün gelişen ve değişen şartlara göre yapılandırılmalıdır (Fındıklı, 1996: 479). Polisin hizmetlerinde, uluslararası eğitim ve uygulamalarındaki işbirliğinin önemli faydalarından birisi de, uzmanların bilgi, tecrübe ve görüşlerinin paylaşılmasıdır. Bir ülke polisinin, diğer ülke polislerinin tecrübelerine kapalı kalması ve sadece kendi tecrübelerine göre uygulamalar yapması, o ülkenin polis uygulamalarını engeller (Kavgacı, 1996: 623).

Değerlere dayalı polis oluşturmak için, kurum çalışanlarına, değer sahibi olmanın dinamik sürecini öğrenmelerine imkân verecek kaynaklara yatırım yapmasını gerektirmektedir. Polis memurlarına 'kötü polis' kavramına ilişkin geçmişe ait olaylara dayalı yapılan eğitim çalışmaları, karşılaştıkları durumu çözmek için yeterli değildir ve değerlere dayalı sorumluluk mekanizmasından uzaklaştırmaktan başka bir işe de yaramaz. Bu durum 'sözde değerlerin' insanlarda, sokaklarda gerçekte ne olduğunu unutan veya oralarda hiç bulunmayan kişiler tarafından empoze edildiği duygusunu uyandırır. Değer oluşumunun dinamik yapısını bilmeyen polisler değer ya da etik eğitimine 'sen etiğin ne olduğunu öğretemezsin, ya ona sahip ol ya da

bırak' şeklinde yorumlarla tepki verirler. Etiğe ilişkin grup eğitimi ve tartışmaları esastır. Çok iyi gelişmiş destek sistemlerine sahip ve kişisel hayatlarında bir denge kurmuş polislerin bu duruma daha olumlu tepki vermeleri beklenir. Sadece duygusal ve sosyal bakış açısına sahip polisler toplumun değer ve normlarına profesyonelce karşılık verirler. Hizmet sundukları toplumla kendilerini 'savaşta' gören polisler eninde sonunda kendi iç değerlerini ve inançlarını sorgulayacaklardır (Gilmatin ve Gilmatin, www.rcmp-learning.org).

Halk destekli polislik (community policing) uygulamaları çerçevesinde, birçok ülkede polis, belli süreleri içeren etik eğitiminden geçirilmektedir. ABD'nin Santa Monica Polis bölümünde, polisler için yapılan etik eğitiminde, etik kavramı ve tarihçesi hakkında genel bilgilendirmeler yapıldıktan sonra, katılımcılara gerçek yaşamdan alınmış görüntüler çerçevesinde, polisin etik ikilemleri ve davranışları izlenmekte ve katılımcılar tarafından tartışılmaktadır (www.communitypolicing.org). Yine ABD'nin Teksas polisince, etik tanımı, felsefesi, etiğin bireysel yaşamdaki öneminin anlaşılması, toplumsal yapı, polis meslek etiği ilkelerinin oluşturulması, etik ilkelere uygun karar verme analizi gibi konulardan oluşan birkaç haftalık etik eğitim seminerleri düzenlenmektedir (www.police-firetraining.com). Ayrıca ABD'nin Federal Bureau of Investigation (FBI) Akademisinde, polis etiği bir bilim dalı olarak ele alınmakta ve çeşitli eyaletlerden gelen öğrencilere/katılımcılara belli bir süreyi içeren ders olarak verilmektedir (www.fbi.gov).

Polis eğitimin kalitesinin yüksek olması önemli değildir. Eğitim tek başına polisi değiştiremez. Yani kurumsal düzenlemeler, daha iyi yönetim ve toplum liderliği de değişmesi gereken durumlardır. Çoğulcu demokrasilerde polisi değiştirmeye yönelik yaklaşımlardan biri de, temel ve uygulamalı araştırmalara dayalı olarak polisin, profesyonelleşme sürecine, genel ve özel eğitim programlarına destek vermektir. Profesyonelleşme süreci üzerinde; bireysel (bilgi, beceri, tutumlar ve değerler), kurumsal (merkezleşme, yerelleşme, proje çalışmasının rolü) ve polisin toplumdaki rolü açısından (değişik düzeylerde ve alanlarda polis gücünün kontrollü kullanımı) üzerinde çalışılması gerekir (Matar, 1996, www.ncjrs.org). Çünkü polisin profesyonelleşmesi, ona yöneltilen birçok eleştirileri, siyasi ve diğer baskıları,

hakkındaki olumsuz iddiaları kısaca etik dışı olarak kabul edilen tutum ve davranışları ortadan kaldıracığı söylenebilir.

1.2. POLİSLİK MESLEĞİNDEKİ ETİK İLKE VE KURALLAR

Günümüzde çeşitli meslek dallarında etik ilke ve değerlerin yaşama geçirilmesi, toplumsal yaşam ve insan ilişkileri açısından son derece önemli hale geldiği söylenebilir. Günlük hayatımızda ilişki içinde olduğumuz hemen her meslek dalındaki kişiler, işlerinde kendilerinin yükümlü oldukları mesleki değer ve ilkeleri yerine getirmek durumundadırlar. Bir meslek dalında tespit edilmiş ilke ve kurallara uymamak günlük yaşamı tam bir karmaşaya götürür. Mesleğin sürdürülmesinde ön görülen ilke ve kurallar, o mesleğin mensupları tarafından etik ilkelerle birlikte yaşama geçirilmesi özlenen ve takdir edilen bir hizmeti de beraberinde getirebilecektir.

Etik İlkeleri, bir örgüt içinde etiğin kurumsallaştırılması için örgütün genel değerler sistemi ve amaçların tanımlayan, verilen kararların bu ilkelere uygunluğu için rehberlik eden mekanizma olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2001: 3-4). Günümüzde çeşitli meslek ve etkinlik alanlarında etik ilke ve standartları da içeren yazılı kurallar vasıtasıyla etiksel davranışın oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla “Etik Kodlardan söz edilmekte ve bu isim altında yazılı kurallar hazırlanmaktadır. Etik Kod kavramı; belli bir grup, kurum ya da ülke içindeki insanların nasıl davranmaları gerektiğini gösteren yazılı kurallar kümesi olarak da tanımlanabilmektedir (Aydın ve Aydın, 2000: 11). Herhangi bir yaşam alanında “iyi” olarak tanımlanan etik öğeler alışkanlıklar, kurallar, ilke ya da standartlar niteliklerdeki etik öğelerin yazılı olarak bir araya getirilmesiyle etik kodlar ortaya çıkmaktadır. Etik kurallar, çalışanlar tarafından ne derecede benimsendiği, çalışanlar görevini yaparken ne derece de bunlara bağlı kaldığını belirlemek ancak ve ancak düzgün ve sağlam işleyen bir dikey, yatay ve çapraz bir iç kontrol sisteminin kurulmasına bağlıdır. Bunun şekil olarak yapılması değil, bütün çalışanlarca benimsenmesi ve bunun kurumsal yapının ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi gerekir.

Etik ilkeler yazılı veya yazılmamış, genel veya özel biçimde sınıflandırılabilir. Tatbik edilmeye daha müsait olan yazılı ilkeler, hükümetler, herhangi bir kamu kurumu, meslek örgütleri veya işletmeler tarafından kamuya duyurulur. Etik ilkeler, yüksek bir gayeye ulaşmayı amaçlayan ideal bir yapıda olabilir ya da bunun tersi olarak zorlayıcı ve yasaya tam anlamıyla bağlılığı esas alan bir yapı arz edebilir. Altın kurallar olarak duvara asılabilir veya genel ve hizmet içi eğitimin ve tatbikin bir parçası olarak sürekli kullanılabilir (Şen, 1998: 121-124). Kodların kurallar, ilkeler ve standartlardan oluştuklarını söylense de, çoğu zaman kişilerin nasıl bir karakterde olmaları gerektiğine ilişkin tespitler yapılır. Kişilerin, erdem sahibi olmaları istenir. Örneğin bazı etik kodlar doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, adil olma gibi karakter biçimlerine ilişkindir. Günümüzde artık meslek gruplarının birer etik koda sahip olmaları vazgeçilemez etik bir gerekliliktir. Bir mesleki kod, meslek grubu içerisinde belli bir disiplin ortamı yaratır. Ancak bu durum tutum ve davranışlar üzerine meslek üyesinin özerkliğini tamamen yok etmek gibi de anlaşılması gerekir (Aydın ve Aydın, 2000: 11-12). Etik ilkelerin en büyük amacı, halka, topluma hizmet sunan bütün örgüt/kurum görevlilerinin benzer olaylar karşısında benzer tutum ve davranışlarda bulunmalarını sağlamak, kısaca ortak bir davranış standartları yerleştirmektir. Etik ilkeler bazen de ahlak dışı davranışlara uygulanacak bir cezai müeyyidelere rehberlik görevi yapmaktadır. Bir meslek dalı olarak da polislik mesleğinde de var olduğu kabul edilen ve tüm üyelerin uyması istenen bir takım etik ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelere ilişkin bilgiler aşağıda ele alınmıştır.

1.2.1. Mesleki Sorumluluk Sahibi Olmak İlkesi

En genel anlamda sorumluluk, belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir (Aydın, 2001: 51). Genellikle iki tür sorumluluk vardır. Birincisi, üstlere karşı hesap vermeyi içeren "sorumlu olma"dır. İkincisi ise, bir işi yapmayı üstlenmek anlamına gelen sorumluluk almadır (Başaran,1990: 105). Polislik mesleği içerisinde de iki sorumluluk türünden söz edilebilir. Bunlardan birincisi; mesleki hiyerarşi içerisinde "üstlere" karşı duyulan idari sorumluluktur. Bu tür sorumluluk üst kademe yöneticileri tarafından denetlenebilir nitelikteki bir sorumluluk biçimidir. İkinci tür sorumluluk ise; "bir işi yapmayı üstlenmek" anlamındaki "sorumluluk

alma" halidir. Burada söz konusu olan sorumluluk polislik mesleği açısından mevcut olan etik sorumluluk durumudur (Aydın ve Aydın, 2000: 19). Uygulamada polislik mesleğinde çoğu zaman üstlere hesap vermeyi içeren sorumluluk ön plana çıktığından, kişiler bireysel olarak etik dışı sapmalarda bulunmaktadır.

Sorumluluk; bir yönüyle yetkililere (üstlere) hesap vermeyi (accountability) ifade eder, bir yönden de bir iş ve görevi üstlenmek (responsibility) anlamına gelmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 89). Sorumluluğun temeli, yetkiyi kullanma zorunluluğudur. Sorumluluk, mesleki ve etik ölçütlere uymayı gerektirdiği kadar bu ölçülerin yaratılmasını da gerektiren bir kavramdır (Bursalıoğlu, 1987: 272). Polislik, özünde objesi "insan" olan bir meslektir. Mesleğin icra edilmesi, toplumsal ortam içerisinde kendini çok çeşitli şekilde gösteren insan ilişkilerinin yasa ve emirler doğrultusunda yönlendirilmesi ve kolanmasıdır. Herhangi bir ülkedeki polislik görevi, uygulamadaki ayrıntılar bir tarafa bırakılacak olursak hemen hepsinde de benzer nitelik, hedef ve işlevleri taşımaktadır.

Polis, ülkenin huzur kaynağıdır. Kendisine verilen sorumluluklar yasalarca belirlenmiş yetki ve görevlerinden kaynaklanır. Polisin sorumluluğu belli bir gereksinime "cevap verebilme" zorunluluğudur. Söz konusu bu gereksinim de toplumun güvenliği ve huzurudur. Polislik fonksiyonlarının, uygulamalarının, mesleki konumunun ve davranışlarının neden olacağı kişisel ve toplumsal sonuçlar konusunda polis, sorumlu olduğu etkinlik alanı içerisinde görev ve yetkilerini kullanırken yeterince duyarlı ve sorumluluk duygusu içerisinde olmalıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 106).

Polis, görevini yerine getirirken idari yönden devlete karşı sorumludur. Yasalar yetki ve gücü, önceden belirlenmiş sınır ve koşullar içerisinde polise verir. Onları, öngörülmuş biçimlerde kullanmak hukuki ve mesleğin etik bir gereğidir (Aydın ve Aydın, 2000: 20). Polisin görev ve yetkileri yasalarca düzenlendiğinden ilk başta kendisi bu yasalara uyarak uygulanmasını sağlaması gerekir. Yasaları ihlal eden, onları çiğneyen kişiler karşılarında daima polisi bulurlar. Polise rehber olan ve asla vazgeçilemeyecek yol göstericiler, yasalar, düzenlemeler ve kabul edilen mesleki etik ilkeleri olmalıdır.

Temel işlevi yasa ve düzenlemelerin uygulanmasını kollamak ve gözlemek olan polisin, yasa ve düzenlemelerle çatışacak tutum ve davranışlarda bulunması kabul edilemez ve beklenemez. Aksi takdirde mesleğin temeline indirilmiş en büyük darbe olacağı gibi toplumsal bir kargaşaya da yol açar. Polise tanınan yetki ve sorumluluklar gerekli yer ve zamanda yerine getirilebilir kişisel tercih meselesi değildir. Elbette polislik, riskli ve tehlikelerle dolu bir meslektir, ancak bir mesleğe girmiş olmak daha ilk baştan o mesleği tüm yönleriyle kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Nasıl bir hekimin hastalık bulaşma tehlikesi öne sürerek görevini yapmaması, ya da tehlikeyi bahane ederek bir itfaiye erinin yangına gitmemesi kabul edilemez ise, benzer şekilde polisin de görevini yerine getirirken mesleki olumsuz koşullar ileri sürmesi meslek etiği açısından kabul edilemez (Aydın ve Aydın, 2000: 21). Hiç kimse zorla polis mesleğine alınmadığı gibi, bu mesleği sürdürmesi beklenemez. Eğer kişi, artık görevini sağlıklı yapamıyorsa bir an önce meslekten ayrılması etiğe uygun bir davranış olacaktır.

Mesleğe saygısızlık yapan, mesleği küçük düşüren, meslek değerleri ile bağdaşmayan tutum ve davranışlar gösteren mensupların dışlanması, her meslekte üzerinde durulan son derece önemli bir konudur. Bunları gören, duyan, meslektaşları tarafından gerekli biçimde ikaz edilmesi ya da yetkililerin haberdar edilmesi gerekir. Birkaç kişinin aykırı davranışları nedeniyle, tüm bir kurumun karalanması kabul edilemez. Bundan dolayı, meslektaşların bu konuda dikkatli ve uyanık olması, meslek kural ve ilkelerine karşı gelenlere gerekli tepkinin gösterilmesi ve gerekiyorsa cezalandırılması, meslek saygınlığının korunması için elzem bir davranıştır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 108). Meslek sınırlarını açığa vurmamak, devletin araç ve gereçlerini şahsi çıkarları için kullanmamak bir sorumluluk gereğidir. Polisin görevini layıkıyla yerine getirmesi onda meslek adına memnuniyet ve önem duygusunun güçlenmesine neden olacaktır.

1.2.1.1. Yasalara Aykırı Emirleri Uygulamamak

Yasadışı emirleri yerine getirmeme genel olarak kamu görevlileri için bir yükümlülüktür (Bal ve Eryılmaz, 2002: 91). Yetki ve görevlerin, belirlenmiş hükümler dışında ve keyfi olarak kullanılması meslek etiği yönünden çok ciddi sıkıntılar yaratmaktadır. Böyle bir davranış yalnız kişisel kayıpla sınırlı kalmaz, tüm

meslek mensuplarını etkileyecek şekilde kurumsal yara halini alır. Bu tür tavır ve davranışlar, sonunda mesleğin kazanılmış olan saygınlığının yitirilmesine kadar götürebilir. Bu bağlamda polisin kendisine yönelecek yasa ve yönetmelik dışı talep ve istekleri de tereddütsüz reddetmesi gerekmektedir (Aydın ve Aydın, 2000: 21). Uygulamada bilinen bir gerçek var ki, kişisel bazda olmakla birlikte bazen polislerin yasa dışı talepleri yerine getirdiği kanısı yaygındır. Esasen polisin bu durumu kabul etmesi ve bu eylemi yapan şahıslar hakkında ona göre önleyici tedbirler alması en gerçekçi bir yaklaşımdır. Aksi takdirde bu durum, bütün polis teşkilatına mal edilerek haksız bir yargıda bulunulmasına neden olacaktır.

Yasalarda da açıkça belirtilmesine karşın, kamu görevlileri zaman zaman yasaların öngörmediği, ancak üstler tarafından yerine getirilmesi istenen emirlerle karşı karşıya kalmakta ve bunları yerine getirebilmektedirler (Aydın, 2001: 59). Oysa hukuken suç teşkil eden emirlerin yerine getirilmemesi konusunda kamu görevlileri kesin bir tavır içinde olmalıdırlar. Verilen emrin hukuka aykırı olduğu kanısına varan polisin, bu aykırılığı üstüne bildirmesi ve emrin yazılı bir şekilde kendisine verilmesini istemesi gerekir. Böylece hukuka aykırı emir veren üstün, bu emrin verilmesinden veya yerine getirilmesinden doğan sorumluluğu üstlenmesi sağlanır (Tutum, 1979: 237).

Emirlerin yasalara aykırılığının üst yöneticilere hatırlatılmış olması, yönetimde keyfiliğin ortadan kaldırılması ve hukukun üstünlüğünün sağlanması yönünden çok büyük bir önem arz etmektedir. Bu tür davranış içerisinde olan yöneticiler, bundan sonra, astlarına da hukuka aykırı emir vermeme konusunda kuşkusuz daha duyarlı olacaklardır (Aydın, 2001: 60). Nitekim Anayasada da, kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmemez ve bunu emri verene bildirir. Ancak, üst emrinde ısrar eder ve bu emrini yazılı olarak yenilerse o zaman emri yerine getirir. Bu durumda sorumlu olmaz. Fakat konusu suç teşkil eden emir, hiçbir surette yerine getirilmez, aksi halde yerine getiren kimsenin sorumluluktan kurtulamayacağı (T.C. Anayasası, 1982, Madde: 137) açıkça belirtilmiştir.

1.2.1.2. Görevi İhmal Etmemek

Türk Ceza Yasası'nın 230. maddesine göre ihmal, hangi nedenle olursa olsun görevin savsaklanması ve geciktirilmesi veya üst tarafından verilen emirlerin geçerli bir neden olmadan yapılmaması olarak tanımlanmaktadır. Polisler, yasalarla kendilerine verilen görevleri yerine getirmek ve yetkilerini sınırları içinde kullanmakla sorumludurlar. Nedeni ne olursa olsun, görevlerin savsaklanması ve geciktirilmesi polisin görevini ihmal etmesi anlamını taşır. Görevi ihmal, hem yasal olarak cezalandırılmayı gerektirir, hem de meslek etiğinin ciddi bir ihlali anlamına gelmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 109). Nitekim birçok polis, gerek kasten ve gerekse kendisine yetki ve görev veren mevzuatı bilmediğinden görevini ihmal etmekte ve sonuçta yargılanmaktadır.

1.2.1.3. İşkence ve Şiddetten Kaçınmak

İşkence, bir insana maddi ya da manevi olarak yapılan aşırı eziyet anlamında kullanılır. Dünya Tıp Birliği'nin 1975 yılındaki Tokyo Bildirgesi'ne göre işkence, bir başka kişiden bilgi almak, itiraf ettirmek ya da başka bir amaçla kasti, sistematik ya da kötü niyetli biçimde bir ya da daha fazla kişinin tek başına ya da herhangi bir otoritenin isteğiyle fiziksel ya da zihinsel acı vermesi olarak tanımlanmıştır (Köknel, 1996: 217). Polislerin kendi görüşlerini paylaşmayan insanları hedef seçerek beden ve ruhen eziyet etmeleri kabul edilemez bir davranıştır. İşkence ya da eziyet yalnız fiziksel acıyı değil, psikolojik acı vermeyi de kapsamaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 22). Polisin kanuni sınırlarını aşarak insanlara maddi ve manevi eziyet verecek şekilde davranışlardan uzak kalması meslek etiği açısından da son derece gerekli ve önemlidir. Bu durum polise yönelik kamuoyunda oluşan işkence iddialarını da bertaraf edecektir. Ülke olarak Avrupa Birliği'ne girme sürecinde öne çıkan hususlardan biri de işkence ve kötü muamele durumudur. Her ne kadar tam olarak gerçekleri yansıtmassalar da bugüne kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Türkiye aleyhine 2000 civarında başvuru yapılmış olup, gerek maddi tazminat yönünden ve gerekse uluslararası alanda ülkemiz çok zor durumlarla karşı karşıya kalmaktadır.

1.2.1.4. Yurttaşlık Sorumluluğu Taşımak

Polisin mesleki sorumluluğu yalnız görev alanındaki hizmet olgusundan kaynaklanmaz. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yurttaşı olarak mesleki sorumluluk bir polis için, toplumun herhangi bir üyesi olmanın getirdiği sorumluluğu da içerir (Aydın ve Aydın, 2000: 22). Polislerde bir vatandaş olarak, toplumsal düzenlemelere, demokratik süreçlere katılırlar, toplumsal bilinç oluşturulması ve kamu hizmetlerinin sağlanmasına yardım ederler. Başka insanların da bu süreçlere katılmalarını teşvik ederek, karar verme sürecinde demokrasinin işlenmesi yükümlülüğünün yerine getirilmesine katkıda bulunurlar (Bal ve Eryılmaz, 2002: 110). Her vatandaşın uyması gereken bütün kurallara, toplumun bir bireyi olarak poliste uymalı, görevinden dolayı kendisine herhangi bir ayrıcalık yapılması talebinde bulunmamalıdır. Hatta kanuni ve toplumsal kurallara uymada örnek bir model teşkil etmelidir.

1.2.2. Mesleki Profesyonellik Bilincine Sahip Olmak İlkesi

Profesyonel kavramı; Türkçe'deki "meslek" kavramı ve "profesyonellik" olarak iki anlama gelmektedir. Esas anlamı ifade eden profesyonellik, bir işi gerektiği şekilde ve en üst nitelikte yapmaktır. Amaca ulaşmak için çok çalışmak, zekice davranmak, araştırmacı olmak, kurallara uymak, sebat göstermek, yılmamak gibi. Polis kendi alanında tam bir "profesyonel" olmak durumundadır. Bu anlamlardaki profesyonelle bir davranış mesleki değerlerden biridir (Aydın ve Aydın, 2000: 23). Profesyonellik, bir mesleğin sorunsuz bir şekilde meydana getirilme şeklidir. Pratik bir akıl yapısıdır. Profesyonellik etiği ise bir insanın bağlı olduğu işi oluşturan standartların anlaşılması ve bu işi geliştirici bir biçimde yerine getirme yükümlülüğüdür (Bal ve Eryılmaz, 2002: 182-183). Bir polis işini mükemmel ve hatasız yapmaya çalışıyor ve bu konuda çaba sarf ediyorsa, mesleki profesyonellik etiğinin nihai hedefine odaklanmış demektir.

Bir işi her zaman en mükemmel düzeyde yapamamak insani bir unsurdur. Önemli olan sürekli bir mükemmelliği beklemek değil, bu yönde gayret göstermektir. Hatalar, eksiklikler, yanlışlıklar olabilir; önemli olan bunlardan korkmak, yılmak, kaçmak değil, olanlardan ders alıp ileriye doğru daha iyisi için çabalamaktır. Ancak

buradaki hata, eksiklik ve kusurlara gösterilecek hoşgörünün sınırları vardır. Hatanın tekrarlanma sıklığı ve yapılan hatanın kişilere zarar verme düzeyi hoş görülmesi ve kişiye bir kusurluluk payı tanınmaması mümkün değildir (Aydın, 2000: 109). Polis işinde sağduyulu davranmalı, geçici heyecanlarından ve duygusal kararlardan kaçınmalıdır. Polis yaptığı işe kendini adanmalı, her zaman işini daha iyi yapmanın yollarını aramalı ve doğru ile yanlış ayırmanın minimum olduğu nokta da dahi isabetli kararlar verebilmelidir.

1.2.2.1. Güven Vermek

Güvenlik hizmeti sunarken polisin yetki ve sorumluluklarını bilgili, nazik, eşit ve adil bir şekilde gerçekleştireceğine toplumun inancı olması gerekir. Bir başka ifadeyle insanların polise güveni sonsuzdur. Uzun yıllar içerisinde yerleşen bu vatandaş-polis ilişkisindeki güven ortamının hiçbir şekilde zedelenmemesi gerekir. Bütün polisler toplumun güvenine layık ve saygıdeğer olmalıdırlar (Bal ve Eryılmaz, 2002: 109).

Halkın nazarında polislik mesleğine ilişkin azımsanmayacak itibar ve saygınlık mevcuttur. Bu bağlamda polis, mesleğinin önem ve özelliklerinin bilincinde, gerekli mesleki kapasiteye sahip ve özgüvenleri gelişkin görevlidir. Halkın destek ve güvenini kazanmış bir kurumun aynası olduğu bilinciyle her an dikkatli, temiz ve düzenli bir görünüm içinde, hal ve hareketlerinde de vakur ve takdire namzettir. Etkili bir hizmet sunmanın temel prensibi olarak enerjik ve pozitif duygularla etrafına güven transfer ederken, suçlu veya suç işleme meylinde olanlara karşıda caydırıcı bir yumruk niteliğindedir (Aydın ve Aydın, 2000: 23).

Polis halk tarafından kendisine güven duyulmasını istiyorsa öncelikle gerek görev esnasında, gerekse diğer zamanlarda güven sarsıcı hal ve hareketlerde bulunmaması gerekir. Güvenini kaybetmiş bir polis teşkilatı, yanında halkı bulamayacağı gibi başarılı olması da beklenemez. Halkın ve toplumun polise olan güveni mutlak surette sağlanmalıdır.

1.2.2.2. Mesleki Etkinlik

Tüm kamu görevlileri için söz konusu olduğu gibi, polisin de en önemli sorumluluklarından biri, yurttaşlara sunulan hizmetlerin kalitesini yükseltmek, yerinde ve zamanında etkili hizmet sunabilmek olmalıdır. Bunun için yalnızca verilen işin yapılması değil, bu işlerin en iyi biçimde nasıl yapılabileceği konusunda yaratıcı bir yaklaşım içinde olmak da gerekmektedir. Toplumdaki bireyler güvenlikleri açısından polise bağımlı bir konumdadır. Bir başka ifade ile polis vatandaşlar üzerine gerektiğinde "zor kullanabilme" yetkisi ile donatılmışlardır. Bu ise ona güç sağlarken, aynı zamanda üst derecede erdemli bir karakter ve başka etik sorumluluklar da yüklemektedir (Aydın, 200: 108). Anayasa, yasalar ve hukuki düzenlemeler insanların yaşamları ve mallarının güvenliğini temin etmek için vardır. Bazı insanların yasa ve yönetmeliklere uymada gösterdikleri zaaf öteki insanları zayıf, mağdur ve korunmaya muhtaç hale getirmektedir. Mağdur ve çaresiz insanların korunabilecekleri makam devlet adına polistir. İnsanların kandırılması, aldatılması, yalan-yanlış yöne çekilmesi, istismar edilmesinin karşısında bir polislik kurumu vardır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 109).

Polisin vazifesini etkin ve verimli biçimde yerine getirebilmesi mesleki amaçlarından birisidir. Teknik, mesleki bilgi ve beceriyle donanmış olarak işlevini yerine getirmek polislik için kuşkusuz çok kıymetli mesleki bir değerdir. Polisin zaman kullanımı, olaylar karşısında gerekli zamanlamayı yapabilmesi bu etkinliğin unsurlarındandır. Mesleki etkinliği için meslektaşlar arası işbirliği, saygı, güven, yardımlaşma, fedakârlık, bağlılık gibi çok kıymetli değerler mesleğin etkinliği için gerekli etik öğelerdendir (Aydın, 2000: 108). Polislik mesleği, işlerinin başında iken mensuplarının tüm zaman ve yeteneklerini işleri için kullanmalarını gerektirir. Polisler genellikle zor ve tehlikeli durumlarla başa çıkmak zorundadırlar.

Poliste mesleki etkinliğin geliştirilmesi bazı hususların olması gerektiği söylenebilir. Polisler kendileri, meslekleri ve kurumları ile gurur duymalı ve eyleme geçmeden önce düşünerek olası bütün seçenekleri gözden geçirmelidir. Sebatkâr, bilgili, becerikli, özenli ve çalışkan olmalı ve hizmetlerin zamanında ve kısa sürede sunmalı. Öz eleştiri yaparak hizmette kaliteyi, devamlılığı ve mükemmelliği yakalamaya çalışırlar. Görev ve sorumluluklarını yerine getirirken takdir ve kişisel yeteneklerini

toplumun menfaatleri için sonuna kadar kullanarak inisiyatif ve risk alabilirler (Aydın ve Aydın, 2000: 23).

Polis, güvenlik hizmetini belli bir ücret karşılığında yapmaktadır. Yaptığı bütün hizmetler onun asli görevi olmalıdır. Yasal mevzuat dışında polise bir takım görevler yüklenmiştir. Asli görevi dışında polise verilen görevlerin alınması polisi daha itibarlı bir kurum haline getirecektir. Dolayısıyla polis, bütün zamanını asli görevi olan toplum yararı için harcayacaktır. Polis görevi esnasında kesinlikle ve kesinlikle halka kötü davranma gibi lüksü yoktur. Çünkü halktan toplanan vergilerle maaş almaktadır. Hem kendisini iyi yetiştirmeli hem de bir meslek mensubu olarak halka örnek olmalıdır.

1.2.2.3. Kendini Geliştirmek

Polis, mesleki profesyonelliğin gerektirdiği eğitim ve uygulamalara erişebilmeli, gerektiğinde üstlerinden talep ederek kendini geliştirmeli ve kendisine bu olanağı verecek çalışma ve uygulamalar konusunda fırsat yaratmalıdır. Bu amaçla, ulusal ve uluslararası düzeyde toplantı, seminer, konferans, kongre vb. gibi bilimsel ve mesleki etkinliklere gerek izleyici düzeyinde gerekse konuşmacı düzeyinde iştirak etmelidir (Aydın ve Aydın, 2000: 25). Polislik mesleği sürekli gelişen, pek çok bilim alanının ürettiği verilerden yararlanılması gereken bir meslektir. Bu nedenle bütün polisler yeniliklere açıktır, teknolojik gelişmeleri izler, onları ve yaratıcı gücünü çalışmalarında kullanır. İş performansını artırmak için kendisine sağlanan eğitim olanaklarından en üst düzeyde yararlanmaya çalışan bir polis mensubu aynı zamanda, suçun önlenmesi için toplumun eğitiminde de sorumluluk üstlenmiş olacaktır. Toplum ihtiyaçlarının sürekli değiştiği ve arttığını dikkate alarak görev yapması gereken polisin kendisini de bu ihtiyaçları karşılayacak biçimde geliştirmesi gerekir. Bu amaç doğrultusunda yalnızca kendisinin değil; eski, yeni tüm meslektaşlarının işe ve çevreye uyum sağlamasında teşvik edici ve yardımcı olacaktır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 113).

Çoğu zaman kişiler, kurumlar ve örgütler değişime ve gelişime direnmektedir. Bu direniş kısmen tanıdık rahatlık alanlarının ve bildik çevrelerin çekiciliğine, kısmen de eski alışkanlıkları, eski yöntemleri terk etmemeye bağlıdır. İnsanın olduğu yerde

kalması ya da geriye gitmesi çok kolaydır. Ama ileriye doğru hareket etmek çok daha zordur. İnsan bilmediği şeyin düşmanıdır denilmektedir. Değişim ve gelişme çok hızlı gerçekleşerek teknolojik araç ve gereçlerle de yayıldığından bazen tam olarak uyum sağlanamayabilmektedir. Aslında değişim korkulacak, karşı çıkılacak bir şey olarak değil, aksine bir öğrenme ve kendini geliştirme fırsatı olarak ele alınmalıdır. Kendisini geliştirmeyen bir polisin ne kendisine ne de başkasına faydalı olması düşünülemez.

1.2.2.4. Sevgi Duymak

Sevgi, insanın kendisiyle ve başkalarıyla yaratıcı ve pozitif bir ilişki kurması demektir. Sevgi; sorumluluğu, ilgi ve bakımı, saygı ve bilgiyi, başkasının yetiştirme ve gelişmesi için istek duymayı gerektirir (Fromm, 1995: 134). Sevgi, yalnızca insanlara yöneltilen bir duygu değildir. Meslekler alanında da yapılan işi sevgiyle yapıyor olmak o meslek için etik bir zorunluluktur. Polisin, mesleğini de sevmesi gerekir aksi takdirde meslek çekilmez bir hal alacaktır. Polislik, yoğun stres altında çalışmayı, sorunlara hızlı ve etkili çözümler üretmeyi gerektiren bir meslektir. Tüm bu zorluklarına karşın, belli amaçlara ulaşmak üzere kurulmuş bir yapının iyi işletilmesi, haz ve doyum verici bir süreçtir. Polisler, sağlıklı insan ilişkileri geliştirerek, hem kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi hem de vatandaşların gereksinimlerinin olabildiğince karşılanabilmesi için mesleklerini sevmeli ve yeterliklerini artırmak için kendilerini geliştirmelidirler (Bal ve Eryılmaz, 2002: 113).

Polisin, sürekli olarak insanlar için, insanlarla birlikte çalışıyor olması "insanları sevmek" olgusunu mesleki anlamda daha ön plana çıkarır. Polislik görevi başkalarına egemen olmanın değil, başkalarına hizmet etmenin bir aracı olarak görülmelidir (Aydın ve Aydın, 2000: 25). Sevgi her şeyin başıdır. İnsan sevgisinin kaynağı, önce kendisiyle barışık olmasına bağlıdır. Kendisiyle barışık olan kişi, herkesi ve iyi olan her olguyu sever. Hatta suç işleyen insanlara bile göstereceği bir tutam sevgi sayesinde topluma yeniden kazandırılmasında ön ayak olabilir. Eğer insanın sevgi problemi varsa bunu saygıya endekslemek lazımdır. Çünkü saygı sevgiyi doğurur.

1.2.2.5. Hoşgörülü Olmak

Hoşgörü Batı dillerinde "tolerance" sözcüğü, Latince "tolerare" kökünden gelmektedir. Türkçe'de bu kavramın karşılığı "katlanmak", "tahammül etmek", "dayanmak" şeklinde karşılık bulmaktadır (Aydın, 2001: 53). Hoşgörü, insanı, insanlığı anlamak, bilmek, saygı duymaktır. İnsanların birbirlerinden farklı duygu, düşünce, davranış, tutum, eylem biçimleri olduğunu kabul etmektir (Köknel,1996: 257).

Hoşgörü, yasalara ve evrensel etik değerlere aykırı olmadıkça, sevilmeyen ya da onaylanmayan şeylerin varlığına tahammül göstermektir. Hoşgörü, bireysel ve toplumsal bağlamda başkalarına, başkalarının inanç ve düşüncelerine tanınan özgürlüktür. Başkalarının düşünceleri aykırı ve ters olsa bile, tahammül edebilmek ve bunlara özgürlük tanımak, hatta bunun da ötesinde aykırı görüş ve düşüncelere sıcak ve sevecen bir yaklaşım içinde olmak hoşgörünün çerçevesini çizer (Ateş, 1994: 22). Hoşgörü insanın karşısındaki insanla etkileşirken, onunla eş duyum içinde olması etkileşim konusunda onun algılarını tanımaya çalışması, böylece ona tepkide bulunması ve ona belli bir sınır içinde kusurluluk hakkı tanınmasıdır. Hoşgörülü olmak, aynı zamanda bir iç hesaplaşmayı gerektirir. Çünkü bu hesaplaşma olmazsa, hoşgörü yerini ilkesizliğe ve bir tür bağınazlığa bırakabilir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 114). Polis toplumdaki her türlü farklılıklara hoş görüyle bakmalıdır. Aksi takdirde bir kesimi hoş görüp diğerine tahammül etmemesi toplumda büyük problemler yaratacağı gibi, bu durum meslek eteğiyle de çelişmektedir. Anayasayla da güvence altına alınan eşit muamele görme hakkı, polise keyfi davranışta bulunmanın aksine adil olma perspektifi öncülüğünde ve hoşgörü yelpazesinin en geniş tarama alanıyla muamelede bulunma görevini yüklemiştir.

1.2.2.6. Tutumlu Olmak

Tutumluluk, örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmak, örgütteki insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanmakla gerçekleşir (Bursalıoğlu,1987: 7). Kıt kaynakların etkin ve verimli kullanımı olarak tanımlanabilir. Kamu kaynaklarının, mesleki amaçlara yöneltilmesi ve kurumsal kaynakların bireysel çıkarlar için kullanılmaması tutumluluğun en önemli öğelerindedir. Sık sık "tasarruf"

genelgelerinin yayınlanması ve kamu kurumlarındaki savurganlığın önlenmesine çalışılmasına karşın, kamu kurumlarında özellikle yöneticilerin makam odalarının donanımından makam araçlarına; kırtasiye malzemelerinden, kurum telefon ve diğer araç ve gereçlerin kullanımına kadar birçok savurganlık yapıldığı görülebilmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 115).

Genellikle gözden uzak kalan, ancak belki de en kıt kaynaklardan biri olan zamanın da etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Kamu görevlilerinin, zamanını dikkatle planlaması, önceliklerini belirlemesi, yetkilerinden bir kısmını astlarına aktarabilmesi ve uygun olmayan isteklere nazik bir biçimde "hayır" diyebilmesi, zaman konusunda etkin bir kullanımın ana kurallarıdır (Aydın, 2001: 56). Polisin görevi esnasında kullandığı bütün araç-gereçler devletin olmakla birlikte aslında bunlar halkın parasıyla alınmışlardır. Mesleki araç-gereçlerin amaçlara uygun, kullanışlı, ekonomik olmasına dikkat etmeli, korumalı ve her zaman işlevsel bir halde bulundurulmalıdır.

1.2.2.7. Bağlılık ve Takım Çalışması Yapmak

Polislik mesleği, özellikleri gereği meslektaşların oldukça yakın ve hatta kardeşçesine bağlılık ve güven içerisinde çalışmasını gerektirir. Pek çok farklı birim ve kişinin birlikte çalışmasını da gerektiren polislikte takım çalışması da büyük bir önem taşımaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 27). Bu nedenle polisler; topluma, kuruma ve birbirlerine bağlılık ve sadakat göstermeli, mesleki amaçlara bağlı kalarak bu amaçları başarmak için çalışmalı, hizmetin kalitesinin ve görevin başarılmaması için birlikte ve uyum içinde bir takım çalışması halinde olmalıdır. Polis mesleğinin ideallerine ve ilkelerine bağlı kalarak insanların iş ve özel yaşamlarında can ve mal güvenliklerinin sağlanmasına kendini adanmayı gerektirdiğini bilmeli ve ona göre davranılmalıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 115).

Polislik, doğası gereği birden fazla kişi tarafından yerine getirilmektedir. Bir kişi ne kadar başarılı olursa olsun mutlaka başkalarına gereksinim duymaktadır. Unutulmaması gerekir ki, zincirin en önemli halkası zayıf olan halkadır. Polislikte zamanın çoğu meslek üyeleriyle birlikte geçmektedir. Dolayısıyla ailesine yeteri zaman ayıramamaktadır. Eğer birlik beraberlik içinde verimli çalışan bir teşkilat

isteniliyorsa polisin ailesine zaman ayıracağı imkânlar tanınmalıdır. Aksi takdirde ailesine zaman ayıramayan polis problem yaşayacağından gerilimli olacak ve bunu ister istemez mesleğine yansıtacaktır.

1.2.2.8. Yaranma, Dalkavukluk Yapmamak

Rahatsız edici ve sahtekârlık olmasına rağmen yöneticiye yaranma ve dalkavukluk yapmanın başarı için ödenmesi gereken bir bedel olarak görülmesi yaygın bir davranış biçimidir. Personel ve çoğu zaman yöneticiler için iş yaşamında başarılı olmanın yolu, geçimli ve uyumlu olmaktan geçmektedir. Bu aslında oynanan bir "oyundur" ve genellikle yöneticiler de bu oyunu teşvik etmektedirler. (Aydın, 2001: 64). Bu süreçte yalnızca yöneticiye yaranılmaya çalışılmaz, aynı zamanda personel birbirini gözetim altında tutmaktadır. Bu durum birlikte uyum içinde çalışan elemanların, son derece olumsuz bir ortam yaratmalarına yol açmakta ve personelin etik dışı davranışlara yönelmesine yardımcı olmaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 27).

Kendisine dalkavukluk yapılan bir yöneticinin, sahip olduğu güç konusunda sağlıklı bir bakış açısına sahip olması ve personelin bu tür davranışlarını teşvik edecek, pekiştirecek yaklaşımlardan kaçınması gerekmektedir. Personelin dürüst davranmalarını sağlamada yöneticiler tarafından kullanılacak en sağlıklı yaklaşım, personelin değerlendirilmesinde yeterliliklerin temel ölçüt olarak alınması ve bunun kararlılıkla uygulanmasıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 116). Aslında yaranma ve dalkavukluk tedavi edilmesi gereken bir tür hastalıktır. Polislik yapısı gereği maalesef bu tür konulara müsaittir. Yaranma ve dalkavukluk etme tarihin her döneminde olmuştur. Çağdaş bir yönetici asla bu tür ilişkilere önem vermez, engeller. Görevini hakkıyla yapan bir personel mutlak suretle bir gün takdir edileceğini, haklı çıkacağını hatırlanarak çıkarmaması gerekir.

1.2.2.9. İş İlişkilerine Politika Karıştırmamak

Her kamu görevlisi gibi, polislerin de tarafsız davranması ve tarafsız hizmet sunması gereklidir. Polisin "politize" olması durumunda, kurum bir güvenlik kurumundan çok politik bir kurum olarak görülecektir (Aydın ve Aydın, 2000: 28). Böylece, vatandaşlar polislik hizmetleriyle ilgili işlerinde ve sorunlarının çözümünde polis

mensuplarından çok, politikacılara başvuracaklardır. Sonunda güvenlik ile politika iç içe geçecek ve polislik mesleği kendi öz değerlerinden çok şey kaybedecektir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 116). Günlük hayatta polisi işinde zora sokan durumlardan birisi politik unsurlar olduğu görülmektedir.

Polisin siyasilere gitmesini engellemek için, istek ve taleplerini kendi içinde dile getirip, çözecek bir mekanizma bulunmalıdır. Makul çerçeve içerisinde personelin istekleri karşılandığında, zaten poliste siyasilere gitmeyecek ve etik dışı yollara başvurmayacaktır. Polislik mesleği kesinlikle siyasi bir oluşumdan arındırılmalı, bütün beşeri görüşlere eşit ve adil bir şekilde davranması sağlanmalıdır.

1.2.3. Örnek Kişi Olmak İlkesi

Hangi meslek üyesi olursa olsun kişiler, kendi işinde ve toplum önünde örnek bir kişi olarak algılanabilmelidir. Polislik mesleğinin birçok meslekten daha fazla göz önünde bulunmasından her bir polisin, kendi alanında bir "örnek kişi" olabilecek özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu anlamda belki "toplumun da önünde bir kişi" olarak görülmesi beklenir. Bir polis, toplumun desteğinin kazanılmasında örnek davranışlar sergileme sorumluluğunu taşır; eylemlerinde ve sözlerinde meslektaşlarına ve topluma örnek olur (Aydın ve Aydın, 2000: 28).

Küçük çocuklara büyüdüğün zaman ne olacaksın? Diye sorulduğunda sıkça alınan cevaplardan biri "polis" şeklinde olmaktadır. Halkın gözünde son derece itibarlı olan mesleğin yüceltilmesi, daha fazla saygınlık kazanması mensuplarının yalnız vazifelerinde gösterecekleri başarılarla değil, günlük tutum ve davranışlarındaki özen ve dikkat ile de orantılıdır. Hal ve tavırların, giyim kuşamın ve sosyal hayattaki etkinliği polisin saygın bir mesleğin elemanı olduğunu göstermelidir (Aydın, 2000: 109). Polis yaşantısıyla, davranışlarıyla, görev anlayışıyla kısaca her haliyle topluma örnek olmalı, bir model teşkil etmelidir. Bu durum bireyin hem kendisinin hem de polislik mesleğinin saygınlığını arttıracaktır. Hatta bir zamanlar toplumda nazarında var olan ancak şu an kısmen geçerliliğini yitiren "hiç bir işe giremedinse, bari git polis ol" anlayışını yıkılarak en fazla tercih edilen bir meslek haline getirecektir.

1.2.3.1. Kötü Alışkanlıklardan Uzak Durmak

Özellikle Polisler, alkol, sigara, kumar vb. gibi kötü alışkanlıkları yurttaşların gözü önünde sergilemekten kaçınmalıdırlar (Aydın ve Aydın, 2000: 28). Kişisel açıdan bakıldığında, kötü alışkanlıklar bireyi ilgilendiren bir konudur. Ancak, bu alışkanlıklar işyerine kişisellikten çıkarak, kamu alanını ilgilendiren davranışlar olmaktadır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 117). Unutulmamalıdır ki bir polisin sergilediği kötü davranışı sadece ona değil tüm polis teşkilatına mal edilmektedir. Onun için meslek üyeleri sadece kendilerini değil aynı zamanda kurumlarını da temsil ettiklerini unutmamalıdır. Çünkü toplum nazarında saygı olarak kabul gören mesleklerin üyeleri de saygın olmak durumundadırlar.

1.2.3.2. Dedikodu Yapmamak

Genel olarak dedikodu, gerçek olup olmadığı bilinmeden başkalarına kara çalmak, insanları kötülemek, kınamak, suçlamak amacıyla yapılan konuşmalardır (Köknel, 1996: 144). İletişimde açık ve dürüst bir yaklaşımı benimsemeyen bireyler, toplumsal kültürün de etkisi ile birbirlerini yüzüne karşı eleştirmek yerine, bazı sorunları başka bir kişiye çarpıtarak anlatmakta ve başkalarını arkalarından çekiştirebilmektedirler (Aydın, 2001: 68). Birçok insan kendi başarısızlıklarını, yetersizliklerini, başkalarını arkadan çekiştirerek, davranışlarına kendilerine göre anlamlar yükleyerek gidermeye çalışmaktadır. Bu durumda dedikodu denilen ve genellikle yanlı ve amaçlı yorumları içeren bir yanlış iletişim tarzı gelişmektedir. Bu durum özellikle işyerlerinde büyük ölçüde zaman ve enerji kayıplarına neden olduğu gibi insan ilişkilerini de gerginleştirmekte, bozmakta ve bireylerin birbirlerine güven ve saygı duygularını yok etmektedir (Aydın ve Aydın, 2000: 28). Unutulmaması gereken bir husus, bugün birisini bize eleştiren, dedikodusunu yapan kimse yarın da bizleri muhakkak eleştirecek, dedikodumuzu yapacaktır. Topluma sunulan hizmette aksaklıkların artması dedikoduyu çoğaltacaktır. Bu yüzden herkes görevini yapmalı, hatalar usulüne uygun dile getirilmeli, kurumsal bir hastalık olan dedikoduya mahal verebilecek tutum ve davranışlar kaçınılmalıdır.

1.2.3.3. Dogmatik Davranmamak

Dogmatiklik, daha önce doğru olan bir kavrama, bir inanca, zamanla doğruluğu ortadan kalksa bile bağlı kalmaktır. Dogmatik bir insan, mesleğinde kazandığı kavramlara ve inançlara zamanla ondan kopamayacak derecede bağlanabilmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 118). Genelleşmiş bir dogmatiklik, personeli bir ırka, bir dine, bir ulusa, bir topluma, bir mesleki görüşe karşı düşman edebilir. Dogmatik bir kişi, kendi kavram ve inançlarını değiştirmeye ve yenilikleri benimsemeye karşı sonuna dek direnme gösterir (Başaran, 1991: 141-142). Değişim ve gelişme hızla geliştiğinden bugün doğru olarak kabul edilen hususlar geçerliliğini yitirebilmektedir. Polis, sunduğu hizmetlerde dogmatik davranmayarak gelişen şartlara uyum sağlamalı ve hayata tek bir doğrunun değil birden fazla doğrunun olabileceğini idrak etmelidir.

1.2.3.4. Yobaz -Bağnaz Olmamak

Yobazlık ve bağnazlık, inanç ve düşünceleri konusunda tartışmaya yer vermeyen, tek doğru şeyin kendi doğrusu olduğuna inanan, kendi gibi düşünmeyenlere en ağır biçimde saldıran, hoşgörüsüz ve sevgisiz insanları niteler (Ateş, 1994: 33). Bağnazlık, bir insanın, başka her şeyi yok sayarak belli bir konuya saplantı derecesinde önem yüklemesidir. Bağnazlık kimi zaman bireyleri, kitleleri kolayca sarabilen ve aklın denetimi dışındaki eylemlere sürükleyen bir enerji haline dönüşebilmektedir. Oysa insanlar doğuştan ve sonradan kazandıkları özellikleri nedeniyle farklı düşünür ve farklı davranırlar. İnsanların düşüncelerinin farklı olması son derece doğal bir durumdur. Önemli olan bu farklı düşüncelere sahip insanların birbirleri üzerinde tahakküm kurmaya kalkmamalarıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 26-29). Polis de insanların bireysel farklılıklarına saygılı olmalı ve herkesin kendisi gibi düşünmeyeceğini doğal karşılaması gerekir. Aslında farklılık toplumda bir zenginlik meydana getirmektedir. Önemli olan polisin bunu kabullenebilme erdemliliğine erişebilmesidir.

1.2.3.5. Bencil Olmamak

Bencillik, insanların başkalarının yararını düşünmeden; kimi kez onlara zarar vererek, davranışlarını yalnız kendi gereksinimlerini giderecek, kendine çıkar sağlayacak biçimde yönlendirmesidir. Bencil bir insan yalnızca kendisiyle ilgilenir, her şey kendisinin olmasını ister, vermekten hiç bir zevk duymayarak yalnızca almaktan hoşlanır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 118). Bencil insan, dış dünyaya yalnızca ondan elde edebileceği şeyler açısından bakar, başkalarının gereksinimlerine ilgi duymaz, onların kişilik bütünlüğüne ve değerine saygı göstermez (Fromm, 1995: 158). Güvenlik hizmetlerini yerine getiren polisler, işbirliği ve ekip çalışması içinde başarıya ulaşabilirler. Bencillik hem başkalarına maddi, manevi zarar verebildiği gibi hem de görevin gerektiği gibi yapılmamasına yol açar. Bencillik sadece kendini düşünmek, kendi menfaatlerini gözetmek durumu olmakla birlikte hastalık olarak da düşünülebilir. İnsanlar bencil davranmayıp her şeyi paylaştıklarında daha huzurlu ve mutlu olduğu görülmektedir. Çünkü hayat paylaşmayı gerektirir ve paylaşıldıkça daha da güzelleşir, anlamlı hale gelir.

1.2.4. İnsan İlişkileri ve Eleştirilere Açık Olmak İlkesi

İnsan ilişkileri, insanın ilişki kurduğu kişilerden ve içinde bulunduğu ortamdan aldığı etkileri, kendi var gücü içinde işleyerek, karşısına tepkide bulunmasıyla ortaya çıkan etkileşimin ürünüdür (Başaran, 1992: 14). Yönetimde olumlu insan ilişkileri, hem amaçlanan üretimin gerçekleştirilmesi hem de personelin doyumunun sağlanması açısından gereklidir. Bu anlamda, yönetimde insan ilişkileri, insanlar için, insanlarla birlikte etkili biçimde çalışabilme becerisidir. Sağlıklı insan ilişkileri için bireylerin yetenek ve güçleri kadar zayıf yanlarının ve gereksinimlerinin neler olduğunun anlaşılması gerekir. İnsan ilişkilerinin niteliği, başarı ya da başarısızlığın belirleyicisi olmaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 30).

Polis her gün farklı yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve kişilikteki yüzlerce insanla ilişki içinde olmak durumundadır. Bu iş ilişkileri içinde üretilen hizmetin kalitesi ve iş yaşamından doyum sağlayabilmek için insan ilişkilerine büyük bir önem vermeleri gerekmektedir. Sağlıklı insan ilişkileri, öncelikle polislik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazanarak fedakâr, saygılı, sakin, nazik, ölçülü

ve duyarlı olmalarını gerektirir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 119). Mesleği gerektiği gibi gerçekleştirmek ve bu arada etik değer ve ilkeleri ihlal etmemek için meslektaş ve halkla kurulan iletişimin doğru, inandırıcı ve açık bir şekilde olması gerekir. Gerek kurum içinde gerekse kurum dışında polis görevlileri yazılı ya da sözlü iletişim kurarken etkili iletişim yolları kullanmalıdırlar (Aydın ve Aydın, 2000: 30).

Örneğin, bir polis, bir meslektaşı ya da vatandaş ile konuşurken kontrolünü kaybetmek ya da aşırı sinirlenmek yerine bu kişilerle işbirliği kurmanın yollarını aramalıdır. Polis, insanlarla iletişimde sempatik ve sevecen davranış içerisinde olmalı, onlara karşı saygılı ve uygun bir dil kullanmalıdır. Herhangi bir provokasyonla karşılaştığında polis, nezaket ve sükûnetini korumalıdır. Polis, insanların ilgi ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı davranmalı, konuşmalarında ve şakalarında insanları yaralayabilecek bir dil kullanmaktan kaçınmalıdır. İnsanların farklılıklarına karşı hoşgörülü ve açık fikirli davranmalıdırlar. Yanlış görüş ve düşüncelerini doğru olanlarla değiştirmeye gönüllü olmak açık olmanın ilk koşuludur (Bal ve Eryılmaz, 2002: 119).

İletişimdeki önemli unsurlardan biri açıklık/şeffaflıktır. Açıklık, karşılıklı iletişimi gerektirir. Kişiler arası açık iletişimden söz edebilmek için, iletişime katılanların yüz yüze olmaları, katılımcılar arasında karşılıklı bir ileti, alış-veriş sürecinin olması ve söz konusu iletilerin sözlü ya da sözsüz olması gerekmektedir. Tarafların ilgili konu hakkında birbirlerinden gizledikleri hiçbir şey olmamalıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 30). Açıklık konusuna ilişkin bir başka olgu da yapılan işlerde açık olmaktır. Verilen kararlarda ve eylemlerde gizli kapaklılık, halkta güvensizlik ve kuşku yaratır. Polisler eylemlerinde açık olmak kadar, eylemleri hakkında ilgili kişi ya da gruplara hesap verme açıklığını da gösterebilmelidir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 119).

Meslek içi iletişimde ise; çoğu yönetici, "ast astlığını, üst üstlüğünü bilmelidir" düşüncesi ile astlarının düşüncelerini açıkça söylemelerine karşı çıkmaktadır. Açık sözlülük astları, yöneticilerin gözünde sevimsiz kılar. Bazı yöneticiler ise bırakın astlarını kendilerinin açık sözlü olmalarının bile tehlikeli olacağını düşünmektedirler (Aydın ve Aydın, 2000: 31). Diğer bir yandan, polisin çalışmalarına ilişkin kişiden veya toplumdan eleştiri gelebilir ki; günlük hayatta bunları sık sık görüyoruz. Bu eleştirilerden polisin olumsuz etkilenmemesi, açık olması gerekir. Her kamu

görevlisi gibi polisin de açık davranabilmesi için eleştiriye açık olmaları gerekir. Eleştirinin fazlalığı gerçekte bireye/kuruma verilen önemi gösterir (Aydın, 2000: 110). Kuşkusuz eleştiri derken burada kastettiğimiz olumlu tavır içinde yapıcı, ufuk açan gerçek eleştirilerdir. Yoksa kendi amaçlarına ulaşmak için polisi kötülemek amacıyla yapılmış eleştiriler kastedilmemektedir. Eleştirinin amacı, gözlenen bir davranışı, beklenen davranış ile kıyaslamak, benimsenen ya da benimsenmeyen yönlerini açıklamaktır. Eleştiriler amaçlı, anlamlı, gerçekçi, inandırıcı, güven verici, yapıcı, esnek, nesnel, çıkarsız ve kişiye özel olmalıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 120).

Yöneltilen eleştiriler görmezlikten gelinmemelidir. Eleştiri ve yorumlar polis için mesleki kaliteyi yükseltici bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Her eleştiri iyice analiz edilmeli ve mesleki bir teşvik aracı olarak görmeli "profesyonelce" karşılanmalıdır. Dolayısıyla küçük hata ve yanlışlıkların bile eleştirilmesine hoşgörü ile bakılması mesleki bir düstur olmalıdır. Eleştirilere karşı duygusal ve heyecanlı tepkiler göstermek polisin bulunduğu konumu yüceltici bir yaklaşım değildir; tersine, insanların gözündeki yardımsever, müşfik, babacan kimliğini bozacak tavrılardır (Aydın, 2000: 110). Aslında topluma hizmet sunan birimlerin eleştirilmesi son derece doğal karşılanmalıdır. Sunulan hizmette herhangi bir eksiklik ve hata varsa düzeltme yoluna gidilmelidir. Polislik kurumu her türlü eleştiriye açık olmalı ve eleştirilmekten çekinmemesi gerekir. Netice itibariyle hizmeti yerine getiren insanlardır, bunların da hata yapması gayet doğaldır. Önemli olan bu eleştirileri olgunlukla karşılayarak, hizmetin aksayan yönlerini ve olumsuzlukları bertaraf etmektir. Ancak burada unutulmaması gereken önemli husus eleştirilerin belli ölçüler içinde yapılmasıdır.

1.2.4.1. İnsana Saygı Duymak İlkesi

Polislik mesleğinde hizmetin temel hedefi insandır. Polis günlük hayatta devamlı olarak değişik olaylar ve insan ilişkileriyle iç içedir. İnsanların birbirleriyle olan sorunlu ilişkileri çok zaman polisin devreye girmesiyle sonuçlanmaktadır. Birçok kişi sürtüşme içerisinde, isteyerek ya da istemeyerek suçlu duruma gelebileceği gibi, mağdur duruma da düşebilir. O anda yasalar ihlal edilmiş ya da edilmemiş olabilir. Ortada büyük bir vahşet ya da küçük bir anlaşmazlık da olabilir. Bir polis görevinin neler olduğunu ve nasıl hareket etmesi gerektiğini en iyi şekilde biliyordur. Ama

görevi yerine getirirken hatırdan çıkarılmaması gereken önemli bir husus, karşısında bir "insan"ın var olduğudur (Aydın, 2000: 111).

İnsan, her şeyden önce insan olduğu için değerlidir. İnsanın değeri ve onuru, insan ilişkilerinin temel taşı niteliği taşır. İnsan canlı varlıklar içinde en gelişmiş olan, düşünen, akıl yürüten, iletişim kuran, gelecek için planlar yapan bir varlıktır ve bu yönleri ile saygıdeğerdir (Aydın, 1993: 73). Saygılı olmak, korkmak veya çekinmek değildir. Saygılı olmak, bir insanı olduğu gibi görebilmek, onun kişiliğini ve biricikliğini fark etmek demektir (Fromm, 1995: 125). Yapılanlar yanlış, kötü ya da cezalandırılması gereken davranış ve eylemler olabilir. Ancak insanlar suçları ne olursa olsun her zaman için insana layık bir davranışla karşılaşmak isterler. İşte bu bağlamda, zor görevler içerisindeki polisin ilkelerinden biri "insana saygı" duyulması ilkesidir (Aydın, 2000: 111).

Polis hizmet sunduğu halkın can ve mal güvenliğinin koruması temel görevidir. Bu amaçla polis insanların iyiliğini sağlamak için ve insanlara sevgi ve nezaketle hizmet etmelidir. Hizmet bilinci içinde insanların her türlü yasal girişimlerinde onlara ihtiyaç duydukları yardımı sağlarken, polis bu hizmetler sırasında insanlara herhangi bir zarar vermektense özenle kaçınmalıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 121). Saygı olgusu çerçevesinde polis bütün insanların değer ve ilkelerine eşit, adil ve nazik biçimde saygılı davranır. Herkesin özel hayatına, bireysel hak ve kararlarına saygılı olmak mesleğin değerlerindedir. İnsanlara kendilerine davranılmasını istedikleri gibi davranacak olan polis, insanlara yaşamları ile ilgili önemli kararlar verebilmeleri için gerekli olan bilgileri sağlamalı ve insanların arasındaki farklılıklara karşı saygılı olmalıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 32). Kendisine, mesleğine ve en önemlisi halkına saygı duymayan bir polislik anlayışı dünyanın hiçbir yerinde kabul edilemez bir gerçektir. Polis öncelikle toplumda saygın bir yer edinmek istiyorsa, bütün olumsuzluklara rağmen insanları, halkı sevmelidir. Çünkü insanın yapısında sevgi, saygı ve olduğu gibi kabul edilme isteği vardır. Bu hususları göz ardı eden hiçbir kurum, örgüt ve kişi başarıya ulaşamaz.

Eşit saygı ilkesi, eşit düzeydeki durumlara saygıyı gerektirir. Başkalarının bize davranmasını istediğimiz gibi bizim de onlara aynı şekilde davranma yükümlülüğümüz vardır. Eşit saygı ilkesi üç temel düşünceye dayanmaktadır.

1. İnsanları araç olarak görmekten ziyade amaç olarak görmektir. Onların bizim amaçlarımızı gerçekleştiren kişiler olarak görmemeliyiz. Onlarında amaçlarına saygı göstermeliyiz. İnsanları sadece kendi menfaatlerimize hizmet eden eşyalar, nesnelere, objeler olarak görmemeliyiz ve davranmamalıyız.

2. İnsanların tercih yapma hürriyetlerine saygı göstermeliyiz. Hatta onlara katılmasak bile, onların tercihlerine saygı göstermeliyiz. Bu insanların karar vermelerini sağlamak için onlara öncelik vermemizi gerektiriyor. İnsanların, bunu yapabilecek bilgi ve eğitimlerinin olduğunu girebilmek büyük bir önem taşımaktadır.

3. İnsanlar ne kadar farklı olursa olsunlar, eşit değerde oldukları kabul edilmelidirler. Bu tüm insanların yetenek ve kabiliyetlerinin eşit olduğu anlamına gelmeyeceği gibi insanlara nasıl davranılacağına etki eden, kendilerine ilişkin farklılıklarını da göz ardı edileceğini gerektirmez. Bu insanların eşit temel haklara ve düşüncelerinin de eşit değere sahip olduğu anlamına gelmelidir (Strike ve diğ. 1998: 17).

1.2.4.2. Hakarete Bulunmamak

Sözlü taciz olarak değerlendirilebilecek olan hakaret ve küfür sözel bir şiddet gösterisidir ve tüm şiddet gösterileri gibi saldırganlık içermektedir. Hakaret ve küfür, basmakalıp sözcüklerle başkalarının kişiliğine saldırmaktır. Başkalarına küfür ya da hakaret ederek saldıran insanlar, onların kişiliğini küçültüp, örseleyerek kendi bencil kişiliklerini yücelttiklerine inanırlar (Köknel, 1996: 142). Halkın kişilik sahibi bireyler olduğunu unutan polis hakaret ve küfürlerinin vatandaşları da şiddete yönlendirerek üzücü olayların yaşanmasına yol açabileceği gerçeği unutulmamalıdır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 122).

Polisin toplumsal bir konuda en büyük işlevi, ortamı yatıştırıcı sözler söylemesi, hareketlerde bulunmasıdır. Toplumun belli bir kesimi, ortalığı karıştırarak kötü amaçlarına ulaşmak isteyebilirler. Ancak polis bu oyunlara gelmeyerek öfke ve sinirine hakim olmayı öğrenmeli ve karşı tarafı tahrik edici söz ve davranışlardan

kaçınmalıdır. Hangi düşünce, inanç, gelenek ve görenek olursa olsun hakaret ve alay ederek küçük düşürücü davranışlardan kaçınılması gerekir.

1.2.4.3. Şiddet-Baskı-Saldırganlık Göstermemek

Şiddet sözcüğü, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini kaba ve sert davranışı nitelendirir. Saldırgan davranışlar, kaba kuvvet, beden gücünün kötüye kullanılması, yakan, yıkan, yok eden eylemleri içermektedir. İnsanda saldırgan davranışlar kalıplaşmış olup, kızgınlık ve öfke durumunu dışa yansıtan yüz ifadelerinden ya da bir sözcükten, doğayı, canlıyı yakan, yıkan, yok eden şiddet eylemlerine kadar yayılabilir (Köknel, 19996: 20). Genellikle iki tür şiddetten söz edilebilir. Birincisi, şiddetin "araç" olarak kullanıldığı, belirli hedeflere varmak için şiddet yoluyla başkalarına zarar verilmesi ya da caydırıcı bir etki yaratılmasıdır. İkinci tür ise, bir "dışavurum" olarak şiddet kullanımınıdır. Burada şiddet ister bireysel, ister kolektif olsun bir amaçtır ve sonucu dikkate alınmayan kötü bir eylemdir (Ünsal, 1996: 30). Polisin şiddet kullanması bir dışavurum olarak değerlendirilecek olursa, bu duygu durum pozisyonundan kurtulma ve kendine hâkimiyetin önemi benimsetilerek bütün toplumda ve kurumda nefretle anılan ölçüsüz ve orantısız “şiddet kullanma” zaafına düşmesi engellenmelidir.

Polis önünü tıkayan engelleri ortadan kaldırmak için şiddet kullanmamalıdır. Şiddet içeren eylemleri bireyin doğrudan kendisine yapıldığı gibi, hiç ilişkisi bulunmayan birey ya da nesnelere yönelik olabilir. Örneğin üstlerine kızan, engellenen bir polis, bu engellenmişliğini şiddet olarak olayla hiç ilişkisi olmayan yurttaşlara da yöneltebilir (Aydın ve Aydın, 2000: 33). Diğer yandan zor kullanma gücüne başvurarak durduk yerde insanları yıldırma, korkutma polislik etiğinde de kabul edilemez. Aynı şekilde bir polisin bedensel ya da cinsel tacizde bulunması polislik mesleğiyle asla bağdaştırılamayacak son derece kötü hareketlerdir. Bireysel ve kurumsal saygınlığın korunmasından birinci derecede sorumluluk duyan bir polis bu tür kötü tavır ve davranışlar içerisine girmemelidir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 123). Unutulmamalıdır ki, şiddet, baskı, saldırganlık, yasaklama gibi hususlar beraberinde hep başka olumsuzları getirmektedir. Yası dışı istek ve talepler varsa usulüne uygun olarak halletme yoluna gidilmelidir. Bir meslek üyesinin sergilemiş olduğu olumsuz

bir tutum ve davranış medya da yer aldığında, toplum nazarında bütün teşkilat zan altında kalmakta ve bu davranıştan olumsuz etkilenmektedir.

1.2.4.4. Özel Hayata Saygılı Olmak

Kişisel yaşam ve davranış başkaları tarafından bilinmemesi gereken ve özel mahiyet taşıyan bir olgudur. Özel hayata girilmemesi ve korunması günümüzün önemli değerlerinden biri olup, polislik mesleğinde ayrı bir önem taşımaktadır. Polis kişisel değerlere ve mülkiyet hakkına saygılı olmalıdır. İşinin gerektirdiği ve yasaların öngördüğünün ötesinde polis kişilerin özel hayatına müdahale etmemelidir (Aydın, 2000: 113).

Olaylar ve hadiseler esnasında kişilerin mahrem hayatlarının korunması, polisin sorumlulukları arasındadır. Örneğin günümüzde medyanın kendilerine ait mesleki değerleri ihlal ederek kişiler hakkında görüntü ve bilgi olarak yayınlamaları özel hayattaki mahremiyeti kolayca çiğnemektedir. Polis özel hayatın korunmasını mesleki bir değer olarak almalı ve sağlamaya çalışmalıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 34). Herhangi bir olayda taraf olan mağdur veya zanlı, haklarında kesinleşmiş herhangi bir karar olamadan ve şahısların izni alınmadan medyaya teşhir edilmesi son derece etik dışı bir davranış örneğidir. Kişiler suçlu olmasa bile, özel hayatları medyaya yansıdığından toplum nazarında suçlu görülmektedir. Polis özellikle kişilerin özel ve mahrem sayılan mesken, ev, işyeri, vb. gibi yerlere izinsiz girmemeli ve görevinden dolayı kişilerin özel yaşamlarına ilişkin sahip olduğu bilgilerin korunmasına özen göstermelidir. Herkes hayatını istediği gibi sürdürme hakkına sahiptir. Polis bunu beğenmeyebilir ama saygı duymasını bilmelidir.

1.2.4.5. Sır Saklamak

Sır saklama polisin göreviyle ilgili mesleki bilgileri dışarıya taşımaması ve görev gereği kişiler hakkında elde edilen bilgilerin saklanması olarak iki boyutta değerlendirilebilir. Mesleki sırların korunmaması hem bir suç durumudur hem de etik bir ihlaldir. Polis, özel hayatında mesleki konuları hiçbir zaman sohbet konusu etmemelidir. Polislik görevi çok büyük ölçüde gizlilik gerektirir. Bu gizliliğin

sağlanamaması, polise duyulan güveni zedeleyeceği gibi güvenlik hizmetinin "felce uğraması" anlamına gelmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 123).

Kişilerin, özel hayatlarının korunmasının öğelerinden biri de kişiye ait bilgilerin gizliliği ve sır olarak saklanmasıdır. Polis yaşanan olaylar çerçevesinde kişilere ait çok sayıda özel ve gizli bilgiye erişebilmektedir. Bu bilgilerin gerek soruşturmalar sırasında gerekse daha sonra büyük bir titizlikte koruması ve saklanması ve dışarıdan gelebilecek bu konudaki taleplere asla yanıt vermemesi gerekir. Sır saklamak hem hak hem de bir görevdir (Aydın, 2000: 113). Örneğin gizlice telefonların dinlenmesi polisin kabul edemeyeceği, polislik mesleğini zora sokan girişimlerdendir (Aydın ve Aydın, 2000: 34). Usulüne uygun verilmiş bir kara olmadıkça şahıslara ait telefonların dinlenilmesi hem suçtur, hem de elde edilen bilgiler delil olarak kabul edilmemekle birlikte etik dışı bir davranıştır. Bu çerçevede, yasa dışı yollarla kişilere ait bilgilere erişilmesi meslek etiğine ters bir davranıştır. Ayrıca tutanaklar, suç delilleri, kişilerin özel ilişkileri, banka hesapları ticari sırları, kişisel ve sağlıkla ilgili kayıtları gibi şahıslara ait gizlilik içeren bilgilerin ihmal ya da çıkar sağlamak amacı ile başkalarına açıklanması meslek etiği ile bağdaşmamaktadır.

1.2.4.6. Hak ve Özgürlükleri Korumak

Hak ve özgürlükler bir arada kullanılan ancak birbirleriyle karıştırılan kavramlardır. Özgürlük kavramı, bireyin bir şey yapma ya da yapmama serbestliğidir. Birey, devlet ya da herhangi başka bir güç tarafından, herhangi bir şey için zorlanmamayı, baskı altında tutulmamayı ifade eder. Hak kavramı ise, özgürlükten daha geniş bir anlam taşıyarak yalnızca serbest olmayı değil, bunun yanı sıra devletten ya da toplumdan bazı istemlerde bulunmayı içermektedir (Uygun, 1996: 9). Genellikle yasa dışı davranış ve eylemler polisin görev alanına girmektedir. Burada polisin işlevi, mecazi bir ifade ile "çizgi dışına" çıkılmasına engel olmak ve çıkanları yakalayıp yargıya teslim etmektir. Bu durum yasa ve kurallara uyan masum insanları korumakla da ilgilidir. Devlet, Anayasa ve yasalar aracılığıyla kişilere bazı hak ve özgürlükler tanımıştır. Polis, kişilerin yasalarca kendilerine tanınmış bu haklarını kullanabilme teminatıdır. Vatandaşın yasalarca tanınmış olan hak ve özgürlükleri kullanabilme fırsatının korunması polisin mesleki ilke ve değerlerinden biridir (Aydın, 2000: 112).

Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde karşılaştığı güçlükler, genellikle demokratikleşme ve insan hakları uygulamasından kaynaklanmaktadır. Türkiye, su alanlarda gerçekleştirdiği milli ve milletlerarası faaliyetlerine rağmen, Avrupa Birliği'ne tam üyelik için yetersiz görülmektedir (Gözlügöl, 1999: 274). İnsan hakları, insanın insan olma özelliği nedeniyle sahip olduğu dokunulmaz, devredilmez vazgeçilmez nitelikte ve kişiliğe bağlı haklardır. İnsan haklarının iyi anlaşılması ve bireylerin bu haklarına saygılı olmak, bir polisin meslek etik değerleri arasında öncelikle yer alması gereken unsurdur. Polis insan haklarına, demokratik ve bireysel haklara daima saygılı ve koruyucu tutum içerisinde olmalıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 34). Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve uygulanması, çağdaşlaşma ve medeniyetin vazgeçilmez temel bir göstergesidir. Bu itibarla çağı yakalamak ve küçülen dünyada yeniden medeniyetin beşiği olmak gibi yüce bir ideale sahip ülkemizin ve onu oluşturan kurumlardan biri olan polisin, gerektiğinde görevinden de ödün vermeden karalılıkla bu konunun uygulayıcı olması gerekir. Herkes temel hak ve özgürlüklerin artık ulusal değil evrensel ve temel bir sorun olduğu gerçeğini kabullenmelidir.

1.2.5. Eşitlik ve Adalet İlkesi

Eşitlik, yasaların uygulanması, düzenin sağlanması, can-mal güvenliklerinin ve Anayasa tarafından kabul edilen hakların kullanılması adil ve eşit biçimde davranılmasıyla olanaklıdır. Bu hedefe ulaşılabilmesi, polisin vatandaşlara konumları ve suçları ne olursa olsun herkese aynı eşit standartta davranması gerekmektedir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 125). Eşitlik, yararların, sıkıntıların, hizmetlerin dağıtılmasında uygulanacak sınırların belirlenmesini içerir. Burada önemli olan polisin ilkesel olarak tarafsız kalma, eşit davranma, ayırım gözetmeme şeklindeki ilkesel bir yaklaşımın bilincinde olmasıdır. Eşitlik, dürüstlük ve adalet kavramları ile bütünleşmiş bir kavramdır. Eşitlik kavramı temel bireysel eşitlik, kısmi eşitlik ve blokların eşitliği olarak ele alınmaktadır (Aydın, 2001: 48-49).

İnsanlar ne kadar farklı olursa olsunlar, eşit değerdedirler. Bu durum tüm insanların yetenek ve kabiliyetlerinin eşit olduğu anlamına gelmemelidir. Ya da bu durumun insanlara nasıl davranılacağına etki eden, kendilerine ilişkin farklılıklarını da göz ardı edileceğini gerektirmez. Bu insanların eşit temel haklara ve düşüncelerinin de eşit

değere sahip olduğu anlamına gelmektedir. Doğal yeteneklerine bakılmaksızın her bir insana eşit fırsatlar verilmelidir. Demokratik bir seçimde, herkesin bir oy hakkı vardır. Her oy bir diğer oyla aynı değer sahiptir. Hiç kimse, kendi mutluluğunu başkalarının mutluluğunun önüne geçirme hakkına sahip değildir. Kişisel olarak herkes eşit değerdedir (Strike ve diğ., 1998: 17).

Eşitlikten söz ederken aynı zamanda bir "adil davranma" durumundan söz edilmektedir. Burada belki, insanlara eşit muamele etme anlamında bir "polis adaleti"nden söz edilebilir. Polisin adaletli davranması, kendi davranış ve eylemlerinin taraf tutmadan herkese aynı standart ve eşitlikte yönelmiş olması demektir. Günlük uygulamada bu durumla çeşitli biçimlerde karşılaşılsa da en bilinen uygulama örnekleri polisin kişilere temin edilmiş olan ırk, cinsiyet, milliyet, dil, din, politik düşünce, ekonomik durum, eğitim, sosyal pozisyon ve diğer kişisel hak ve hürriyetler açısından yanlı davranmamasıdır (Aydın ve Aydın, 2000: 34-35). İnsanların ahlaki eşitliği evrensel bir değerledir. Her birey, insan olmak bakımından başkalarıyla eşit değere sahiptir. Bu değer ise herkesi eşit muamele edilmesini ve eşit saygı gösterilmesini gerektirir (Yalçınkaya, 2002: 7). Eşitlik, kamu otoritesinin hiç bir ayırım gözetmeksizin herkese eşit, adil ve tarafsız olarak yansıtılmasıdır. Günümüz Türkiye'sinde bilinen bir gerçek var ki, kanunlar herkese aynı şekilde uygulanamamakta, makam, mevki, itibar ve nüfuz sahibi kişilere "daha eşit" bir yaklaşım sergilenmektedir. Vatandaşa eşit, adil ve tarafsız davranacağına dair yemin ederek göreve başlayan birçok polis, zamanla sistemin ters işleyen çarkları arasında bu hasletlerini kaybedebilmektedir.

1.2.5.1. Adaletli Olmak

Temelinde eşit toplumsal koşullar ve olanaklar içinde tüm insanların özgürce ve çok yönlü gelişmesini, eşit hak ve sorumluluğun paylaşıldığı bir toplulukta kişilerin yaratıcı olarak iş görebilmesini, herkese temel eşit hak ve ödevler tanınmış olmasını, kişinin erdemlerinin toplumca ve toplumun tüm üyelerince güvence altına alınmış bulunmasını ön gören ve dile getiren etik ve hukuk ilkesidir (Çalışlar, 1983: 9).

Genel olarak adalet, eşitlere eşit davranmayı içerir. Örgüt açısından adalet, iş görenlere, örgüte katkıları oranında haklarını; kurallara aykırı davranışları oranında

da ceza verilmesi olarak tanımlanmaktadır. Adalet kavramı, hak dağıtıcı adalet ve düzeltici adalet olmak üzere ikiye ayrılır. Yöneticiler, örgütte görevlerin, yükümlülüklerin, sorumlulukların ve yararların eşit bir şekilde dağıtılmasından sorumlu olmakla hak dağıtıcı adaleti yerine getirirler. Ancak bu yeterince sağlanamadığı durumlarda , bu durumdan zarar gören ya da haksızlığa uğrayan kişilerin düzeltici adaletin işletilmesini ister ve beklerler (Aydın, 2001: 48-49). Toplumda adaletin ilk kapısı karakol olarak kabul edilmektedir. Herhangi bir nedenle zarara uğrayan bir kişi, hakkını aramak için ilk başvurduğu yer karakol olacağından, dolayısıyla polisle (belki de ilk defa) karşı karşıya geleceğinden, burada polis tarafından gösterilecek ilgi, alaka ve davranış biçimi büyük önem taşıyacağı açıktır. Polisin, adalete dayanarak hakkını aramak için başvuran vatandaşa karşı sergileyeceği tutum ve davranış, şahsın adalet mekanizmasına ve (dolayısıyla devlete) olan güveni zedeleyecek veya güçlendirecektir.

1.2.5.2. Hukukun Üstünlüğünü Egemen Kılmak

Hukuk açısından en büyük değer kuşkusuz "adalet"tir. Adalet, temelinde eşit toplumsal koşullar ve olanaklar içinde tüm insanların özgürce ve çok yönlü gelişmesini, eşit hak ve sorumluluğun paylaşıldığı bir toplulukta kişilerin yaratıcı olarak iş görebilmesini, herkese temel eşit hak ve ödevler tanınmış olmasını, kişinin erdemlerinin toplumca ve toplumun tüm üyelerince güvence altına alınmış bulunmasını öngören ve dile getiren etik ve hukuk ilkesidir (Aydın ve Aydın, 2000: 35).

Hukukun üstünlüğü ve adalet ilkesinin yaşama geçirilmesiyle, hukuk düzeninin toplumda egemen kılınması, hukuk üzerinde politik baskı olmaması, yasaların kişilere göre çifte standartlı olarak uygulanmaması, suçlunun kısa sürede yakalanıp cezalandırılması, yargısız uygulama yapılmaması, yetkili kişi ve kuruluşların yasalara saygılı olması, hukuk sisteminin sağlıklı ve düzenli çalışması sağlanmış olur. Böylelikle, bireye ve topluma güven, huzur, mutluluk ve rahatlık gelir (Köknel, 1996: 262). Toplumda hukukun üstün kılınmasında polis görevlilerinin büyük bir payı ve katkısı vardır. Bu nedenle polis daima insanların hizmetinde, yapacağı bütün iş ve işlemlerinde hukukun üstünlüğü gözeterek yerine getirmesi ve bu ilkeye sıkı sıkıya bağlı kalmanın etik bir gerekliliktir. Şüphesiz hukuk kuralları üstün kılınarak

topluma sunulan hizmetler herkesin takdirini kazanacak ve daha az eleştirilecektir. Zaten Cumhuriyetimizin temel niteliklerinden biri de “hukuk devleti” olmaktır.

1.2.5.3. Laiklik

Laiklik, yönetenlerin, yönetme yetkilerini tanrıdan ya da dinden değil, halktan aldıkları bir yönetim biçimidir. Laiklik, bir kimsenin inanç ve düşünce özgürlüğüne karışılmaması, din ve vicdan özgürlüğünün devletçe güvence altına alınmasıdır (Ateş, 1994: 25). Din ve inançlar konusundaki seçim, bireylerin iç dünyasının en dokunulmaz alanıdır ve öyle olmalıdır. Bireyler inançları konusunda dilediği dine ya da inancı seçmesi ve bu inancından ötürü kınanmaması, suçlanmaması ve bunları açıklamaya zorlanmaması olarak tarif edilebilir (Aydın, 2001: 55). Kısaca laiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması anlamında kullanılmaktadır. Polis farklı inançlara sahip toplumun bütün kesimine güvenlik hizmeti sunduğu düşünülduğünde, gerek kendisi ile aynı inancı taşıyan ve gerekse farklı bir inanç taşıyan insanlara karşı tutum ve davranışlarında eşit mesafe de olması gerekir. Anayasa ile güvence altına alınmış olan din ve inanç hürriyetini zedeleyici bir davranışta bulunmamalı ve hiç kimseyi inancından dolayı rencide etmemesi gerektiği düşünülmektedir. Polis görevini yaparken toplumdaki farklı inançlara sahip herkesi kucaklayabilmeli ve inancından dolayı kimseye bir ayrımcılık yapmaması gerekir.

1.2.5.4. Tarafsız Olmak

Tarafsızlık ya da nesnellik, insanın bireyleri ya da nesnelere oldukları gibi görebilmesi ve bu görüntüyü bireyin kendi istek ve korkuları ile oluşturduğu görüntüden ayırabilmesidir. Nesnel olabilmek kişinin duygularını değil, aklını kullanmasını gerektirir. Bireylerin nesnel olabilmeleri, karşısındaki birey ya da nesne hakkında kendi ilgi, gereksinim ve korkularını işe karıştırmadan, bu görüntüleri çarpıtmadan, aradaki farklılığın görülmesini gerektirir (Aydın, 2001: 50-51). Yöneticinin astlarına taraflı davranması, personelin üstlerine karşı kapalı bir tavır içine girmelerine ve daha da önemlisi personelin adalet ve güven duygularının zedelenmesine yol açmaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 36).

Polis, bir kamu görevlisi olarak, vatandaşlarla ilişkilerinde tarafsız davranmak ve hizmet sunmak zorundadır. Özellikle siyasal tarafsızlık, polisin en önemli sorumluluklarından birisidir. Siyasal iktidarı ellerinde tutanlar çok zaman kendi yandaşlarını yönetim görevine atamak yoluyla ödüllendirerek örgütsel amaçlara değil, partizan amaçlara hizmet edecek "memur elemanlar" kazanmayı yeğlerler. Ancak kamu görevlileri hiç bir ayırım gözetmeksizin toplumun tüm yurttaşlarına yasal hak ve özgürlükler içinde tarafsız bir hizmet sunmakla yükümlüdürler (Bal ve Eryılmaz, 2002: 126-127). Polis tarafsızlığın göstergesi olarak, herkese eşit uzaklık ve yakınlıkta durabildiği sürece halkın desteğini kazanabilecektir.

1.2.5.5. Ayrımcılık Yapmamak

Bir insana karşı adaletsiz ve zarar verecek biçimdeki her türlü davranış ayrımcılık olarak tanımlanır. Ayrımcılık, önyargılı tutumlarla davranmaktır. Önyargı bir duygu, ayrımcılık ise eylemdir. Dünya geneline bakıldığında din, dil, ırk, cinsiyet, inanç vb. gibi ayrımcılıklardan söz edilebilir. Polislerin de vatandaşlar arasında hiç bir şekilde din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik durum ayırımı yapmaksızın görevini yerine getirmesi, hem bir insan olarak hem de bir kamu görevlisi olarak büyük bir önem taşımaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 36). Polis görevi gereği her gün halkla birlikte olduğundan, hiçbir şekilde ayrımcılığa kaçmadan, eşit davranmak zorundadır. Bir yasa dışı toplumsal olay anında, polis kendi ailesinden birini kalabalığın içinde gördüğünde nasıl davranıyorsa, o kalabalıktaki herkese aynı şekilde davranması ayrımcılık yapmadığının göstergesi olacaktır.

1.2.5.6. Kayırmacılık Yapmamak

Para ya da mal gibi ekonomik güçler yerine aile-akrabalık bağları gibi maddesel olmayan etkileme araçlarının kullanılarak, kamu görevlilerinin kamu işlemlerinde ayrıcalık yapmalarına "kayıрма" denilmektedir (Berkman, 1983: 15). Burada kamu görevlisi ruhsal-duygusal nitelikteki geleneksel bağlılıkları ve yükümlülüklerle yakın çevresine ya da yakın çevresi veya üzerinde nüfuzu olan başkalarının etkisi ile birtakım kişilere ayrıcalıklı davranmaktadır (Aydın, 2001: 61).

Polisin de yetkilerini bazı kimseleri kayırma amacıyla kullanması ve onlara haksız menfaat sağlaması hem suç, hem de etik dışı bir davranıştır. Polis, anakent şehirler hariç, kendisi veya eşinin doğduğu ve nüfusa kayıtlı olduğu yerde görev yapamaması kayırmacılığı önlemeye yönelik bir uygulamadır. Yöneticiler, amirler personeli istihdam ederken liyakat ilkesini esas almalı, bazı çıkarlar gözeterek liyakatsiz personeli kayırmamalıdır.

1.2.6. Dürüstlük-Doğruluk İlkesi

Dürüstlük ve doğruluk polislik mesleğinin amaçlarına ulaşmasını sağlayan temel değerlerdendir. Kişisel/mesleki dürüstlük ve doğruluk polislik mesleğinin saygınlığının korunmasının temelidir. Bu nedenle polis görevlileri üst düzeyde dürüstlük ve doğruluk özelliğine sahip olmalıdırlar. Dürüst ve doğru insan olmak temel etik değerlerden biri olarak görülmektedir. Buraya kadar aktarılan ilkeler kişilerin etik ödev ve yükümlülükleri olarak görülmektedir. Dürüstlük ve doğruluk ise bu açıdan farklılık göstermektedir. Çünkü insanların dürüst olmaları ya da doğru davranmaları dışarıdan yüklenebilecek etik ödevler olarak değerlendirilemez. Dürüst ve doğru olmak bir karakter ve erdemli davranış özelliğidir. Dolayısıyla, insan kişiliğinin çocukluk yaşlarında olduğu göz önüne alınırsa kişilerin dürüstlük ve doğruluk temelleri çok önceleri atılmış demektir (Bal ve Eryılmaz, 2002: 127).

Burada aka gelen soru, eğer insanların kişilik yapıları çok önceleri oluşmuş ise bunun değiştirilip değiştirilemeyeceği sorusudur. Yani insanlar "dürüst" değillerse bu tür bir tutum olumlu yöne çevrilemez mi? İnsan kişiliğinin kolay kolay değiştirilemeyeceği ileri sürenler bulunsa bile yine de dürüst olup olmamanın insanların kendi elinde bir şey olduklarını biliyoruz. Örneğin, yalan söylemek, insanları aldatıp-aldatmamak, hile yapıp-yapmamak gibi davranışlar insanlar kendi ellerinde olan şeylerdir. Demek ki, insanlar isterlerse dürüst olabilirler, doğru biçimde davranabilirler. Bu anlamda hangi yönde davranacağı tamamıyla onun kendi etik bir tercihi olmaktadır (Aydın ve Aydın, 2000: 36-37). Sağlıklı bir toplum için bireyler arası iletişimde dürüstlük ve doğruluk ne kadar önemli ise; polislik mesleği üyelerinin de dürüst ve doğru kişilerden seçilmesi büyük önem taşımaktadır.

Hollanda’da, personelin katılımını ve gözle görülen bir başarıya sağlayan beş aşamalı bir eğitim metodu süreci geliştirilmiştir. Burada ‘sosyal kontrol’ metodu kullanılmaktadır. Bu anlayış polisin çalışmaları esnasında düzenli bir şekilde ahlaki ikilemlerle karşı karşıya kaldığı düşüncesine dayanır. Polisin bu durumla makul bir şekilde uğraşması beklenir. Bunu meslektaşlarıyla tartışarak yapması arzu edilir.

Programın beş aşaması şöyledir (www.rcmp-learning.org):

- 1- Katılımcılara polisin dürüstlüğü nasıl algıladığı ve bunun nasıl hayata geçirileceği anlatılır.
- 2- Katılımcılara sorunlar ve ikilemleri analiz etme yöntemi kazandırılır.
- 3- Katılımcılar bu yöntemi kendi görev alanlarında karşılaştıkları sorunlar ve ikilemlere uygularlar.
- 4- Katılımcılar dürüstlikle ilgili sorun ve ikilemleri meslektaşlarıyla tartışırken, becerileri işlerinde kullanarak geliştirirler.
- 5- Katılımcılar işlerini dürüstlikle yapmalarını etkileyen olumlu ve olumsuz durumlarla ilgili gelişmeleri birbirine yansıtırlar.

Bu süreç birçok ilkeyi içermektedir. Öncelikle polisin dürüst olması dıştan empoze edilen bir durum değildir. Her şeyden önce dürüstlük bir mesleki sorumluluktur

Dürüstlük, insan hayatındaki önemli etik değerlerden birisidir. Dürüst olmak insanlık tarihinde her zaman yüceltilmiş bir değerdir. Kişisel dürüstlük ile mesleki dürüstlük aslında bir arada götürülür. Yalan söylememek, insanları kandırmamak, onları oyalamamak, gerçeği söylemek, doğru davranmak gibi insani tutum ve davranışlar dürüstçe bir yaklaşımın içinde yer alır. Mesleğini sürdürürken, polisin dürüstlük ve doğruluğu bozucu tutum ve davranışlar sergilemesi meslek etiği açısından onaylanamaz. Örneğin soruşturma ve tutanakların eksik ve yanlış doldurulması, belge ve kanıtların saklanması, yolsuzlukların örtbas edilmesi, bilerek işlemlerin geciktirilmesi, kişilere haksız suçlamalar atfedilmesi gibi tavırlar hem suç hem de meslek etiğini ihlal eden davranışlardandır (Aydın, 2000: 113-114).

Etik davranış, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmayı ve içtenliği gerektirir. İçten ve dürüst davranmayan kişiler, ilişkilerin bozulmasına ve güven ortamının kalkmasına neden olurlar. Oysa güven, ilişkilerin temel unsurudur. Bir teşkilat içerisinde öne çıkmanın, başarılı olmanın, belli yerlere gelme şevkinin kendisi etik dışı bir davranış değildir. Ancak bu tür başarılı noktalara erişmek için yanlış davranışlar içerisinde bulunulması ve dürüstlükten ödün verilmesi etik değerleri geniş ölçüde zedeleyecektir Doğruluk, tüm yaşamın ve eylemlerin gerçekler üzerine kurulmasını gerektirir. Gerçeklerin, bireyin kendi duygu, düşünce, inanç ve yararları doğrultusunda çarpıtılması, daha sonraki eylem ve işlemlerin doğruluğunu da ortadan kaldırır. Yalan, her dönemde etik dışı, doğruluk ise etik davranışın temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiştir (Aydın, 2001: 50). Görev ve yetkinin kötüye kullanımı yasalara uygun olan kamu işlemlerinin daha hızlı yerine getirilmesi için bazı kimselere ayrıcalıklı işlem yapılması ve ya yasalarla yasaklanmış kamu işlemlerinin bir çıkar karşılığında yapılması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

1.2.6.1. Rüşvet ve Hediye Kabul Etmek

Kamu görevlilerinin para, mal, hediye gibi bir takım maddi çıkarlar karşılığında, bunu sağlayan kişi ya da kümelerle ayrıcalıklı bir kamu işlemi ile çıkar sağlama rüşvet olarak tanımlanır (Berkman, 1983: 21). Çok önemli toplumsal bir hizmet veren polise, kendilerini kayırmaları, işlerinin görülmesi ya da yasa dışı işler yaptırmak için rüşvet teklifleri gelebilir. Birçok kamu görevlisine çeşitli nedenlerle, farklı niteliklerde hediye verilmesi Türk toplumunun ve Türk bürokratik kültürünün bir gereği ve kabul edilebilir bir davranış olarak algılanmaktadır. Aynı toplumda yaşayan bireyler olarak, kamu görevlilerinin bu tür geleneksel bir davranış karşısında ikilemli durumda kalabilirler. Ancak, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi ülkemizde de "hediye kavramı" göreceli bir kavramdır. Hediye ile rüşvet arasındaki farkı ayırmak çok zordur ve suiistimale her zaman açıktır (Aydın ve Aydın, 2000: 38).

Dünya genelinde her zaman görülse bile rüşvet almak ve vermek, etik yönden kabul edilemeyecek, her zaman kötü olarak bilinen bir ilişki biçimidir. İşte masum bir tavır olan hediye almak-vermek ile kötü bir tavır olan rüşvet almak-vermek birbirlerini zorlayan sınırlar üzerinde yer almaktadır. Her iki kavramın böylesine birbirlerine

yakın hatta çoğu zaman iç içe olmaları bu tür ilişkiler üzerinde her zaman soru işaretleri doğurmaktadır (Bal ve Eryılmaz, 2002: 130). Japonları “Harakiri” yaptıracak kadar etkileyen bu konunun, esasen gurur ve haysiyetine düşkün Türk Milleti ve onu oluşturan kamu görevlilerince daha hassas ve duyarlılıkta kabullenmesi gerekmektedir.

1.2.6.2. Yolsuzluklara Karışmamak ve Göz Yummamak

En genel anlamıyla yolsuzluk, maddi olan ya da olmayan kişisel bir çıkar karşılığında, kamu yetkilerinin yasa dışı kullanımı olarak tanımlanabilir. Para ya da mal karşılığında kamu görevlisinin ayrıcalıklı işlem yapmasıdır. Başka bir ifade ile yolsuzluk, bir kamu görevlisinin para, mal, hediye, ödül, makam, mevki vb. gibi bir çıkar karşılığında bu çıkarı sağlayanlar yararına işlem yapması, normal görev davranışlarından sapmasıdır (Berkman, 1983: 158). Son zamanlarda gerek kamu sektöründe ve gerekse özel sektör kuruluşlarında bu kavram ön plana çıktığı söylenebilir. Polislik mesleğinde de maalesef yolsuzluklara karışan, bunlara göz yuman kişilerin varlığı görülmekte, hatta bunlar kamuoyuna yansımaktadır. Bu tür etik dışı konulara karışanların hiçbir geçerli mazereti olamaz. Herhangi bir nedenden dolayı yolsuzluğa göz yuman en az o işi yapan kadar toplum nazarında suçludur.

1.2.6.3. Zimmete Herhangi Bir Şey Geçirmemek

Zimmet, bir görevlinin para ya da mal niteliği taşıyan kamusal bir kaynağı, yasalara aykırı olarak kişisel kullanımı için harcaması ya da kullanması olarak tanımlanabilir (Berkman, 1983: 25). Zimmetin bir yolsuzluk türü olmasına karşın rüşvetten farkı, bir takas süreci olmaması, yani alıcı ve verici olmaması, personelin kamu kaynaklarını tek taraflı olarak kendi kişisel kullanımına geçirmesidir (Aydın, 2001: 68). Kamu erkini elinde bulunduran Polisin vicdanı ile cüzdanı arasına sıkıştığı bir pozisyonda mesleki etik değerler devreye girecek ve olası bir yüz kızartıcı yanlışlıktan vazgeçilecektir.

1.2.6.4. Sömürü ve istismardan Kaçınmak

Sömürü, insan ya da nesnelere adaletsiz kullanımınıdır ve çıkar sağlamak amacıyla yöneliktir. Sömürü, insanın başka insanları kendi amaçları için bir amaç olarak

kullanması ve kaynakların adaletsiz kullanımını niteler. Sömürünün çeşitli türleri vardır (Arneson, 1992: 350):

1-Sömürücü, sömürülen kişiyi zorlayabilir ya da aldatarak kullanabilir.

2-Sömürülen kişi, yapılan eylemlere gönüllü olarak rıza gösterebilir.

3-Sömüren kişinin amacı, çıkar sağlamak ve kazancını güvenceye almaktır. Ancak bu durum sömürülen kişinin, aleyhine olabildiği gibi, ne aleyhine ne de yararına olabilmektedir. Ayrıca, kişi, eylemlerden yarar sağlayabilir ancak bu yarar sömürenin yararından daha az olabilmektedir.

4-Genellikle sömürülen birey, kendisine haksızlık yapılan bireydir.

Örneğin, polisin yediği yemek parasının lokanta sahibi tarafından alınmaması bu konuda güzel bir örnek teşkil etmektedir. Normal olarak polisin de diğer müşteriler gibi yemek bedelini ödemesi gerekirken, yemeğin parası lokantacı tarafından alınmak istenmeyebilir. Bu durumda polisin bu öneriyi reddederek yemek parasını ödemesi gerekir. Eğer para ödemedi lokantadan ayrılırsa, görevinin ve üniformasının kendisine verdiği gücü istismar etmiş olur. Bu durum lokantacının gönüllü bir istismarıdır. Diğer yandan lokantacının bu teklifinin altında gizli bir korku, beklenti ya da polisi kendisine borçlu kılma arzusu olabilir. Lokanta sahibi, polise ileride işi düştüğünde, kendisine başkalarından ayrıcalıklı davranılmasını bekleyebilir. Polisin, lokantacının diğer müşterilerinden para alırken, kendisinden neden para alınmadığını çok iyi değerlendirmesi ve hiçbir sömürü ya da borç altına girmemesi meslek etiği açısından son derece önem arz etmektedir (Aydın ve Aydın, 2000: 40).

Polis mesleği ile ilgili etik ilkeler daha da arttırılabilir. Ancak değinilen etik ilkeleri benimseyen bir polis, yasa ve kuralların uygulanmasında, toplumda huzur ve güvenin sağlanmasında, toplumdaki her yurttaşın bir birey olarak eşit ve adil bir muamele görmesinde, meslek içi ilişkilerin saygınlık ve düzenlilik kazanmasında büyük rol oynayacak ve meslek hayatında büyük saygı görecektir. Bireyler günlük yaşamlarında etik ilkelerle ve etik dışı ilkelerle iç içe beraber yaşamaktadır. Bu

ilkelerden etik olanlar yaşamdaki ve meslek gruplarındaki düzen ve disiplini sağlamak için önemlidir (Karababa ve Gökçegöz, 2002: 25).

Polis memurlarının meslek etiği ilkelerine ilişkin çok ciddi sorunlar yumağı ile karşılaşmadığı görülebilirken, gerek ‘kol kırılır, yen içinde kalır’ atasözünde ve gerekse uluslararası polis literatüründe ‘mavi sessizlik duvarı’ (Bal ve Eryılmaz, 2002: 173-196) olarak geçen, polisin kapalı kutu olması mevcut olumsuzlukların çok net bir biçimde görülmesine/görünmesine bir engel teşkil edebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Günümüzde, polisin sunduğu güvenlik hizmetlerinde istenilen düzeye gelmesi ve herkesi memnun etmesi için, meslek etiği çok önemlidir ve ciddiye alınması gerekir. Öncelikle mevcut etik değerler sorgulanmalı ve tespit edilmelidir. Eğer burada etik ilkelerden sapma varsa sapmanın derecesi ve nedenleri tartışılmalıdır. Etik kuralların nasıl olması gerektiğini yazıp yasallaştırmak, uygulamada yaygınlık sağlanamadığı sürece hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Bir davranış bozukluğu olarak karşımıza çıkan etik ilke ve kurallara uymama, sapma davranışlar gösterme, esasen toplumsal gerçekler ve buna bağlı olarak oluşan “insan doğası” bu sapma davranışların kaynağıdır. Belki bütün sapma davranışları bertaraf etmek mümkün olmayabilir ama en azından bu davranışların yoğunluğunu azaltabilecek önlem ve uygulamalar almak mümkündür. Yazılı davranış kurallarındaki yetersizlik ve bu kuralların istenildiği gibi hayata geçirilememesi temel problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü dünyanın neresinde olursanız olun, dilleri, dinleri, renkleri, ırkları ne kadar farklı olursa olsun insanların temel yaklaşımları birbirine çok benzemektedir.

Polisin sunduğu güvenlik ve asayiş hizmetlerinde birtakım olumsuz tutum ve davranışların yapılması, sadece ülkemizde değil dünyanın hemen hemen her tarafında rastlanılmaktadır. Örneğin ABD Sivil Hürriyetler Birliği tarafından polisle ilgili yaşanan sorunlar şöyle sıralanmaktadır:

- Ölüme yol açan gücün kullanımı,
- Aşırı fiziksel gücün kullanımı,
- Tutuklama biçimlerindeki ayrımcılık,

-Evsiz, genç, etnik azınlıklar ve homoseksüellere, saldırgan ve aşırı derecede kaba kuvvet kullanarak onları rahatsız etme,

-İrkçi, cinsiyete dayalı sözlü tacizler, ölümler. Örneğin, polis 1969-1947 yılları arasında Memphes'te; silahlı ve saldırgan olmayan 5 beyazı öldürürken aynı şartlarda olan 7 siyahı öldürmüştür. Yine bu yıllarda polis, silahsız ama saldırgan 2 beyazı öldürürken, benzer durumda olan 6 siyahı öldürmüştür. Silahsız ve saldırgan olmayan 1 beyaz öldürülürken, yine bu beyazlar gibi silahsız ve saldırgan olmayan 13 siyah ateş açılması sonucu öldürülmüştür.

-Düşük gelirli bölgeler ile şiddet, tecavüz ve nefrete dayalı suçların işlendiği durumlarda çok çabuk hareket etme düşüncesiyle yasal olmayan ayrımcı uygulamalar,

-Politikacıları dinleme, etkisinde kalma,

-Kötü davranışları bildiren ve/veya reformları destekleyen polis memurlarından intikam alma,

-Bu illegal toplu yol kesmeleri ve tutuklamaları içeren ve somut delillerin olmadığı durumlarda çete üyelerini yönettiği düşüncesiyle çetelere karşı aşırı reaksiyon göstermek olarak belirlenmiştir (www.archive.aclu.org). Polisin minimum hata ile hizmetlerini gerçekleştirmesi, özlenen demokratik ortamın oluşmasına katkısı büyük olacağı değerlendirilmektedir. Ancak polis tarafından yapılan etik dışı tutum ve davranışlarına karşı da demokratik anlamda dile getirilmesi demokrasinin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

1.3. Alanda Yapılmış Bazı Araştırmalar

Türkiye'de, polis meslek etiği konusunda yapılan çalışmalar yetersiz kalmakla beraber, gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu bölümde, gerek polislik mesleğine ve gerekse farklı meslek alanlarına ilişkin etik ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan ve ulaşılabilen araştırmalar açıklanmaya çalışılmıştır. Söz konusu araştırmalar yapıldıkları tarih sırasına göre yer almaktadır.

Mutlu'nun (1996), "Polisin "İyi Polis" Tanımı" isimli bir çalışması bulunmaktadır. Araştırmacı, polislerin kendi mesleklerinde en önemli fonksiyon olarak neyi gördüklerini ve nasıl tanımladıklarını belirlemek amacıyla polis müdürlerine ve polis akademisi öğrencilerinden oluşan 232 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma ile polislerin, öncelikle kamu düzeninin korunması, yasaların uygulanması ve suç önleyici tedbirlerin alınması hususlarına öncelik verdikleri anlaşılmıştır. İyi polis, iyi bir eğitim alan ve bir takım kişisel özellikleri taşıyan, ölçülü kuvvet kullanan, toplumun ekonomik, sosyal ve politik yapısını bilen, görevini hukuk ve yasalar çerçevesinde bilinçli olarak yapan kişi olarak saptanmıştır. Ayrıca, araştırmada polis mesleği üzerindeki işçi/işveren sendikaları, insan hakları ve kadın kuruluşları, mafya ve politikacılar vb. gibi çeşitli odakların baskılarını bir ölçüde azaltmak için, polisin profesyonelleşmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Metin (1996)'in, "Halkla İlişkilerde Etik Performans" konusunda yaptığı çalışmada, halkla ilişkiler kavramının evrensel etik değerlerle olan ilişkisi ortaya konmuştur. Araştırma ile evrensel etik değerlerin, insanlık tarihinden günümüze süzülerek gelen, herkesçe kabul gören, tüm kültürlerde ve dinlerde ortak olan değerler olduğu belirtilmiştir. Bu değerler ışığında araştırmacı, halkla ilişkiler kavramı çerçevesinde, evrensel değerlere insanların pek fazla itibar etmedikleri, zaman zaman samimi olduğundan ziyade, öyle bir imaj elde etmek için bu değerlere başvurulduğu görüşünü ortaya koymuştur.

Aksoy (1996) tarafından yapılan, "Hukuk Sistemi ve Polis" isimli bir araştırma bulunmaktadır. Çalışmanın amacı, gümrük birliğine giren ve Avrupa birliği sürecinde olan Türkiye'de, Türk polisine düşen rolleri saptamak, bu alandaki eksiklikleri ortaya çıkarmak ve bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmacı tarafından, Türkiye'deki toplam 76 ilde görev yapan hakim, savcı, avukat ve üniversitelerde hukuk eğitimi veren öğretim üyelerine 33 maddelik anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan katılımcılar tarafından polisin; hukuk bilgisi bakımından yeteli olmadığı, kanunları işine geldiği gibi uyguladığı, insan haklarına yeterince saygılı olmadığı, bazen cebir ve şiddete başvurduğu, adalet, eşitlik ve hürriyet gibi temel anayasal haklara yeterince saygılı

davranmadığı saptanmıştır. Ayrıca, polis teşkilatının yapısında yeni bir yapılanmaya gidilmesinin görev açısından daha uygun olacağı belirlenmiştir.

Şen (1998) tarafından, “Kamu Yönetiminde Yozlaşmanın Önlenmesinde Yönetmelik Etik Yaklaşımı”nı içeren bir çalışma yapılmıştır. Araştırmacı yönetmelik etik yaklaşımı, etiğe ilişkin standart ve değerleri, kamu yönetiminin işleyişinde karşılaşılan çıkar çatışmaları ve ikilemlerin çözümünde kullanılabilmesi varsayımına dayandığını belirterek, kamu görevlilerinin davranışları ile ilgili etik standartların oluşturulması ve bunun yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamıştır. Kamu yönetimi sisteminin, etik standart ve değerlerin rahatlıkla uygulanabilmesini sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Araştırma ile etiğe dayalı yönetim yaklaşımının unsurları arasında etik davranışın oluşturulmasında kullanılan dış denetim araçlarının bulunduğunu, bunlardan birincisinin, etik ilke ve standartlar olduğunu, ikincisinin etik yasalar olduğunu ortaya konmuştur. İhbarcılık denetiminin üçüncü dış denetim aracı olduğu, yolsuzluk olaylarının ortaya çıkarılmasında önemli bir işleve sahip olduğu belirtilmiştir. Araştırmacı, dış denetim araçlarının sonuncusu olarak etik ilke ve standartların uygulanmasını denetleyecek kurum ve kurulların oluşturulmasının gerektiğini belirtmiştir. Etiğe dayalı yönetim yaklaşımında, iç denetim araçlarının etkili olduğunu, bunlardan ilkinin etiğe dayalı bir yönetim kültürünün oluşturulmasına yönelik çabalar olduğunu, ikincisinin, etiğe dayalı karar verme, üçüncüsünün, kişinin karakteri, erdemleri ve vicdanı olduğunu, dördüncüsünün etik eğitimi olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmacı, ulusal düzeyde bir etik yasasının hazırlanması, ulusal etik kurumunun oluşturulması, kamu kurumlarının kendi etik kurullarını oluşturarak, etik bildirgelerini hazırlamaları, etiğe dayalı bir yönetim kültürü oluşturularak etiksel karar vermenin geliştirilmesi gerektiği, kamu hizmetlerine girişte sağlam olanlar tercih edilerek hizmet öncesi ve hizmet içinde etik eğitiminin verilmesinin yararlı olacağı belirtmiştir.

Aksoy (1998) tarafından, “Eğitim Denetiminde Etik” adlı bir çalışma yapılmıştır. Söz konusu çalışmada, eğitim denetiminin dört önemli süreci analiz edilmiştir. Her

süreçte hangi etik ilkelerin yaşama geçirilmesi gerektiği konusunda genel bir görüş kazandırma amaçlamıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için de; “eğitim denetiminde rehberlik ve işbaşında yetiştirme sürecinde etik boyut”, “teftiş ve değerlendirme boyutunda etik boyut”, “ inceleme sürecinde etik boyut” ve “soruşturma sürecinde etik boyut” analiz edilerek bu boyutlara ilişkin etik ilkeler belirlenmeye çalışılmıştır. Betimsel bir araştırma olan çalışmada; etik, meslek etiği, meslekleşme ölçütleri, etiğe uygun davranışlar, çağdaş eğitim denetiminde uyulması gereken etik ilkeler irdelenmiştir. Söz konusu çalışma sonunda, kişisel farklılıklara karşı duyarlı ve saygılı, toplumsal değerlere karşı duyarlı ve saygılı, yenileşme ve değişmeye açık, yönetici ve öğretmenlere değerlerini empoze etmeme, duygusal iletişim ve etkileşimden kaçınma, mesleki yeterlilik ve dürüstlük, şeffaflık, insani ve bilimsel sorumluluk ilkeleri belirlenmiştir.

Gözütok (1999)’un, “Öğretmenlerin Etik Davranışları” isimli bir araştırması bulunmaktadır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin etik davranışlarının belirlenmesi ve öğretmenler arasında söz konusu davranışların gösterilme sıklığını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla hazırlanan anket, farklı gruplardan oluşan 545 öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonunda, öğretmenlerin “nadiren” gözlenmekte olan bir takım etik dışı davranışları bulunduğu anlaşılmıştır. Aynı çalışmada, öğretmenlerin, “bazen” gözlenmekte olan etik dışı davranışları da olduğu saptanmış ve çalışmada yer verilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Askeri Akademisi’nde okuyan öğrenciler üzerinde Priest, Krause ve Becah (1999) tarafından yapılan çalışmada, 1989-1993 yılları arasında West Point’te öğrenim görmekte olan öğrencilerin, okudukları süre içerisinde etik değer seçimlerine ilişkin değişimleri incelenmiştir. West Point’te öğrenim gören 631 askeri okul öğrencisinin, spor olaylarına ilişkin etik değer seçimlerinin eğitim süresince değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacılar tarafından 21 soruluk bir anket kullanılmıştır. ABD Askeri Akademisi’nde (USMA), eğitim ve öğretim görmekte olan öğrencilerin %90’ı öğrenimleri süresince mutlaka bir spor karşılaşmasına katıldığı ve her bir öğrenci okul içinde yapılan spor karşılaşmalarında yarışmacı olduğu saptanmıştır. Spor derslerinin bir amacı da, öğrencilerin ahlaki yönden gelişmelerini sağlamaktır.

Eğitim programlarında dürüstlük-doğruluk ilkeleri ve lider kişiliği olumlu yönde geliştirmenin üzerinde önemle durulmaktadır. Araştırma ile, dört yıllık eğitim süreci sonunda öğrencilerin etik değer seçimlerinin değiştiği ve sporcu olanların olumlu yönde ahlaki bir gelişme gösterdikleri belirlenmiştir.

Polat (1999)'ın, "Orta Kademe Yöneticilerinin alışma ve Yaşam Değerlerinin Etik Açıdan İncelenmesi" konusunda yaptığı çalışmada, etik kavramı toplumsal, felsefi ve iş hayatındaki önemi açısından incelenmiştir. Araştırma tarama modelindedir. Etik ve değer ifadelerini içeren bir anket farklı yaş, grup ve sektörlerde görev yapan farklı demografik özelliklere sahip orta ve üst düzey 70 yöneticiye uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından, yöneticilerin yaşam değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemekle beraber, çalışma değerlerinde, cinsiyet, yaş, işletmenin bulunduğu yer, işyerindeki çalışma zamanı ve işletmelerdeki eleman sayılarına göre farklılıklar saptanmıştır.

Yılmazatilla (1999), "İş Ahlakı Etik Değerlerinin Oluşturulması, Alışkanlık Haline Getirilmesi ve Yeni Bir İşletmede Uygulaması" adlı bir çalışması bulunmaktadır. Araştırmanın amacı, iş ahlakının işletmelerdeki etkilerini incelemek, ahlaki davranışın alışkanlık haline getirilerek örgüt kültürü içinde yer almasını sağlamak Şeklinde ortaya konmuştur. Araştırma, tarama modelinde olup, 27 maddelik anket formu kamu ve özel sektördeki işletmelerde çalışanlara uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından işletmelerin ilgi ve uğraşları, mal ve hizmet üretiminin kar ile ödüllendirilmesi olsa da, işletmelerde iş ahlakının geliştirilmesi ve yerleştirilmesine yönelik bir program ve ahlak yönetimi uygulanması gerektiği saptanmıştır. Ayrıca, iş ahlakı değerlerinin işletmelerde hakim kılınmasının uzun dönemde işletme değerini maksimum seviyesine ulaştıracadığı ve o işletmelerin oluşturduğu endüstri kolunun gelişmesinin teminatı olacadığı belirlenmiştir.

Polat (1999) tarafından, "Psikiyatri Kliniklerinde alışan Hemşirelerin Etik Problemler Karşısındaki Yaklaşımlarının Belirlenmesi" amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde olup, geliştirilen anket formu 86 hemşireye uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından etik kelimesinin, meslek ahlakı, mesleki değerler ve kuralları içerdiği, hastanede etik olmayan durumlarda kuralları belirleyen, etik problemlerin çözümü için çalışan, kaliteyi arttırmayı hedefleyen,

insan ve hasta haklarını koruyan klinik etik kurulunun yetersiz kaldığı saptanmıştır. Araştırmada, bir hemşirede olması gereken vasıflar olarak, insanı ve mesleği seven, iyi iletişim kurabilen, bilgili, hoşgörülü, sevecen, becerikli, sabırlı ve yeniliğe açık, insan ve hasta haklarına saygı gösteren değerlere sahip özellikleri taşıması gerektiği belirlenmiştir.

Acar (2000) tarafından, “Etik Değerlerin Kurumsallaştırılması Üzerine Bir Araştırma” yapılmıştır. Araştırmanın genel amacı, etik değerlerin kurumsallaştırılması amacıyla seçilmiş olan ve en temel bileşenlere sahip bir model, kamu sektöründe faaliyet gösteren bir şirket üzerine deneyerek, bu şirket yapısına uygun olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örnekleme, ele alınan şirketin İstanbul Avrupa yakasında çalışan idari ve teknik pozisyonunda bulunan ve belirli karar yetkilerine sahip 200 çalışan oluşturmuştur. Araştırmada önemli olarak nitelendirilen şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Araştırmaya katılanların iş ahlakı hakkında edindikleri bilgilerin kaynağını en çok beraber çalışılan üstlerden edindiklerinden, etik değerlerin yayılmasında en fazla rolü oynayan liderliğin olduğu saptanmıştır. Şirket çalışanların büyük bir kısmı, global rekabetin kaçınılmaz ve zamanın değerli olduğu iş yaşamında etik değerlerle hareket etmenin rekabet avantajını kaybettirmeyeceği belirtilmiştir. Doğru olmayan ifadelerde bulunmayı gerektirecek koşullar olarak da, aile ve/veya ülkenin zarar görmemesi olarak en büyük orana sahip olduğu (%68,3) anlaşılmıştır. Şirket çıkarlarını korumak için yalan söylenebileceği görüşü de (%26,3) dikkat çekmektedir. Temel etik değerlerin katılımcılara göre öncelik sorusunun cevapları arasında, birinci sırada dürüstlük, ikinci sırada onur ve üçüncü sırada da adalet olarak çıkmıştır. İş ahlakına aykırı bir durumla karşılaşıldığında tercih edilen eylem sorusuna %51,1’lik bir kesimin, sorunlarını üstleriyle beraber çözmeyi tercih ettiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar, şirkette çalıştıkları süre içerisinde %53,2’lik kısmının iş ahlakına aykırı bir durumla karşılaşmadığını belirtirken, %46,8’lik kısmın ise karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Şirket içerisinde, iş ahlakına aykırı davranışların cezalandırıldığı (%36,6) belirtilmiştir. Etik kurallara aykırı hareket edenlerin cezalandırılma şekli, yer değişikliği, sözlü ve ya yazılı ikaz etme ve para cezası gibi cezalar olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, iş ahlakının; politika ve prosedürlerin ötesinde, kişinin karar alırken ahlaki değerleri göz önünde bulundurması olduğunu belirtmişlerdir.

Kırel (2000) tarafından “Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması” yapılmıştır. Çalışmanın amacı, örgütlerde etik davranışları incelemek, önemini vurgulamak, bireylerin örgütlerine ilişkin yönelimlerini saptamak ve örgütlerindeki etik dışı davranışları nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma tarama modelinde olup, 30 maddelik bir anket 122 kişiye uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından, iş yerinde çalışan personel bazı konuları etik dışı algıladığı ve değerlendirildiği, etik davranışların kişiler tarafından farklı algılanan konular olduğu, denetim mekanizmasının yetersiz olduğu ya da iyi çalışmadığı, etik dışı davranışlar sonucunda alınan cezaların düşük ya da suçun büyüklüğü ile orantılı olmadığı, kamu sektöründe dürüstlüğü ödüllendiren bir mekanizmanın bulunmadığı, etik davranışların oluşturulmasını sağlayacak standartların ya da yönlendirecek rehber liderlerin olmadığı saptanmıştır.

Araştırmacı tarafından etik davranışların oluşturulması ve geliştirilmesi için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Etik değerlerin geçerli olduğu bir çalışma ortamının yaratılması,
- Örgütlerde etik davranışlar konusu zaman zaman ele alıp tartışılması, belirlenmesi ve çözüm yollarının aranması, sorunların göz ardı edilmesi,
- Örgütte insan faktörünü ve insanların etik davranışları algılama düzeylerinin farklı olduğunu dikkate alınması,
- Örgütlerde etik davranışlar yaratabilecek baskıları ortadan kaldırılması,
- Etik davranışlara bağlı kalarak davranış ve düşüncelerle diğer çalışanlara örnek olunması,
- Yöneticilerin etik davranışları örgüte kazandırma ve yerleştirmede sorumluluk almalarını sağlaması,
- Çalışan personeli etik davranışlar konusunda eğitmek ve birbirleriyle olan ilişkilerini arttırılması olarak sıralanmıştır.

Nizamieva (2001)'nın, “Örgütlerde Sosyal Sorumluluk ve İş Etiği” konulu çalışmasında, işletmeler açısından sosyal sorumluluk kavramını ele alınmış ve işletmenin herhangi bir diğer fonksiyonu gibi fiilen uygulanabileceği ortaya konmaya çalışılmış, bu amaçla sosyal sorumluluk kavramının gelişimi, kavramsal çerçevesi, lehinde ve aleyhinde ileri sürülen görüşler ele alınmıştır. Araştırmacı, sosyal sorumluluğu etkileyen kurumsal faktörleri açıklamış ve işletmenin temel fonksiyonlarında nasıl yer aldığı, nasıl kurumsallaştırılacağı konusunu irdelemiştir. Sosyal sorumluluğun birey bazındaki tezahürünün iş etiği olarak ortaya çıktığı, işletmenin faaliyetlerinde iyi/kötü, doğru/yanlış ayırımını gözeterek kurumsal vatandaş olarak davranarak tam anlamıyla sosyal sorumlu işletme olabileceği belirtilmiştir. İşletme, etik ilkelerin uygulanabileceği, teşvik edilebileceği ve değiştirilebileceği bir ortam oluşturduğu için, sosyal sorumluluk anlayışını besleyecek etik alt yapının, etik iklimin oluşturulması gerektiği açıklanmıştır. Sosyal sorumluluk anlayışı ile iş etiği kavramı iç içe olduğundan, işletme içinde iş etiği nasıl kurumsallaştırılabilir konusundaki sorulara cevap aranmıştır. Araştırmacı, iş etiğinin kurumsallaştırılmasında, öncelikle mevcut örgüt kültürünün anlaşılması, içerdiği etik değerlerin belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, etik liderliğin ve etik standartların neler olduğunu ortaya koymuştur. İşletmeler başarılı olmaları ve varlıklarını sürdürmeleri için ekonomik performansları yanında, faaliyetlerini sosyal sorumluluk anlayışına ve etik değerlere uygun olarak gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu nedenle işletmelerin günlük faaliyetlerini ve karar verme süreçlerini kurumsallaştırmaları gerektiği belirtilmiştir.

Kıranlı (2002)'nin, “Orta Öğretim Okul Yöneticilerinin Etik İlkeleri Uygulama ve Etik İkilemleri Çözümleme Yeterliliği” konusunda bir çalışması bulunmaktadır. Söz konusu çalışmada, resmi 17 genel lise ve 10 mesleki-teknik lise yöneticilerinin etik ilkeleri bilme, uygulama, etik ikilemleri çözebilme yeterliliği ve bunlar arasındaki farklılıkları tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada örnek olay çalışması kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, örnek olaydaki etik ikilemlerin çözümünde, tek bir etik ilke ya da etik yaklaşımın yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Sonuca çeşitli etik ilke ve yaklaşımlar kullanılarak ulaşılmıştır. Lise müdürlerinin çoğunun, örnek olaylara duyarlı olduğu görülmüş ve etik ikilemleri çözümlerken, adalet ve değer etiği, toplum-birey yararcılığı, meslek etiği ve eleştirel etik şeklinde

sıraladıkları anlaşılmıştır. Lise müdürlerinin bireysel ve toplumsal etik ilkelerin çatıştığı durumlarda, kişisel ilkeler doğrultusunda karar verdikleri görülmüştür.

Pehlivan (2003), Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde etkinlik gösteren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 43 lisede, yönetimde uyulması gereken etik ilkelerin neler olması gerektiği ve eğitim yöneticilerin bu ilkelere ne derecede uygun davrandıklarını belirlemek için, Bakanlık müfettişleri, lise müdürleri ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla; “Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma (Ankara İli Örneği)” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırma kapsamında, 40 lise müdürü, 374 öğretmen ve liselerde denetim yapan 45 müfettiş olmak üzere toplam 459 kişiye 79 maddelik hoşgörü, adalet, dürüstlük, sorumluluk, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik ilkelere ilişkin davranışları içeren anket uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan lise müdürleri, hoşgörü, adalet, dürüstlük, sorumluluk, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik ilkelerine “her zaman” uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Liselerde görev yapan öğretmenler; lise müdürlerinin hoşgörü ve adalet boyutundaki etik ilkelerine “genellikle” uygun davrandıklarını değerlendirirken, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutundaki etik davranışları “her zaman” ve “genellikle” uygun davrandıkları görüşünü paylaşmışlardır.

Bakanlık müfettişleri ise; lise müdürlerinin, başkalarının görüşlerine değer verme, eleştirilere açık olma, farklılıklara hoşgörülü olma, başkalarını dinlerken kendilerini onların yerine koyma ve anlamaya çalışma değerlerini içeren hoşgörü boyutundaki etik davranışlarına uygun davranma düzeylerini “yetersiz” bulmuşlardır. Lise müdürlerinin adalet, dürüstlük ve saygı boyutundaki etik ilkelerine “genellikle” uygun davrandıkları belirtilirken, sorumluluk ve demokrasi etik ilkelerine bazın ve genellikle uygun davrandıkları görüşünü paylaşmışlardır. Araştırmanın sonucunda da, lise müdürlerinin etik ilkeler konusunda yeniden bilgilendirilerek, davranışlarının bu ilkelere “tamamen” uygunluğu sağlamaya çalışılması ve üzerinde önemle durulması gerektiği belirtilmiştir.

Özbek (2003)'in “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Uyma Düzeyleri” isimli araştırması; resmi lise ve okullarda görev yapan 465 Beden Eğitimi öğretmeni ve 398 lise müdürüne anket uygulamak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileri ile beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri kıdem, yaş, mezun olunan okul değişkenine göre farklılık göstermektedir. Beden eğitim öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okul yöneticilerinin kıdem ve cinsiyet değişkenine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uymalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Okul yöneticilerinin yaş değişkenine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine uymalarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Beren (2003) tarafından, “Güvenlik Hizmetlerinde Yöneten-Yönetilen İlişkilerinin Etik Değerler Bağlamında İncelenmesi (Emniyet Örgütü Örneği)” isimli bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın evreni Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, örnekleme ise, emniyet müdürlüğünde bağlı il ve ilçelerde görev yapan 700 asayiş polis memuru ve amirleri oluşturmuştur. Araştırmanın amacı; güvenlik hizmetlerinde yöneten-yönetilen ilişkilerinde görülebilen yönetim etiğine ilişkin sorunları betimlenmek, yönetim etiğine ilişkin sorunların, yöneticilerce ne yoğunlukta algılandığı belirlemek, yöneticilerce algılanan bu etik sorunların, rütbelere arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını incelemek ve yönetilenlerce yönetim etiğine ilişkin sorunların, daha yoğun olarak yönetsel davranışlarda mı, bireysel davranışlarda mı, yoksa mesleki eylem ve uygulamalarda mı yaşandığının ortaya çıkarılması olarak belirlenmiştir.

Araştırma tarama modelinde olup, etik ilkeler arasından seçilen ve yönetim etiğine ilişkin tutumları içeren 34 maddelik bir anket uygulanmıştır. Ankette halen veya bir süre önce beraber çalışılan şube müdürü düzeyindeki yöneticinin, yönetim etiğine ilişkin tutum ve davranışlarına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Araştırmanın sonucunda, amir personel (komiser yardımcısı, komiser ve başkomiser) ile polis

memuru personeli arasında yönetim etiğine ilişkin etik sorunları algılama ve belirlemeye yönelik görüşleri arasında, “personeline hoş görü ile yaklaştığına”, “özel işleri için personeli çalıştırdığına”, “trafik işaret ve işaretçilerine uyduğuna”, “rüşvet ve hediye kabul etmediğine” ilişkin tutum maddelerinde, polis memurları lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak, genel olarak yönetim etiğine ilişkin çok ciddi sorunlar görülmemekle birlikte, etik sorunların en çok yönetsel davranışlarda olduğu, mesleki eylemlerde ve bireysel davranışlarda ise daha az yoğunlukta bulunduğu anlaşılmıştır. Araştırmacı tarafından sonuç olarak, güvenlik hizmetlerinde özellikle yöneticilerde, yönetsel davranışların geliştirilmesine yönelik eğitim verilmeli, verilmekte olan etik ile ilgili eğitimlerde, yönetsel davranışlarda görülen etik sorunların üzerinde daha çok durulması gerektiği belirtilmiştir.

Kahraman (2003)’ın, “İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyma Düzeyleri” isimle araştırmasının amacı, ilköğretim müfettişlerinin uymaları beklenen etik ilkelerin neler olduğunun saptamak ve saptanan bu ilkelere ilköğretim müfettişlerinin ne derece uygun davrandıklarına ilişkin olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma tarama modelinde olup, iki çalışma evreninde gerçekleştirilmiştir. Birinci evren için, yedi coğrafi bölgeden birer il seçilerek 43 maddeden oluşan 465 anket gönderilmiştir. İkinci evren için ise Ankara Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde bulunan üç merkez ilçede Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan 70 okul yöneticisi ve 433 sınıf öğretmenine 32 maddeden oluşan 503 anket gönderilmiştir. Araştırma ile, yönetici ve öğretmenler, belirlenen etik ilkelere müfettişlerin genellikle uygun davrandıklarını ifade etmişlerdir. İlköğretim okulu yöneticileri ve sınıf öğretmenleri “Okul personeli ile iletişimlerinde saygılı bir dil kullanmaya özen gösterirler” ilkesine ilköğretim müfettişlerinin “genellikle” uygun davrandıklarını düşünmektedirler. İlköğretim okulu yöneticileri, “okul personelinin performanslarını adil biçimde değerlendirebilirler” ilkesine, ilköğretim müfettişlerinin “bazen” uygun davrandıklarını belirtirken söz konusu ilkeye sınıf öğretmenlerinin “nadiren” uygun davrandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. İlköğretim müfettişlerinin davranışlarının etik ilkelere uygun olup olmadığına ilişkin

olarak, ilköğretim okulu yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin değerlendirmelerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ortaya konmuştur.

Yukarıda belirtilen araştırmalar ile ilgili olarak tarih, konu, amaç, yöntem ve sonuçları açısından Tablo 1'de genel bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 1: Meslek Etiği Konusunda Yapılan İlgili Araştırmalar ve Özellikleri

Araştırmacı ve Tarih	Araştırmanın Konusu/Amacı	Araştırmada Kullanılan Yöntem	Araştırma ile Ulaşılan Sonuç
Mutlu (1996)	Polis müdürleri ve öğrencileri tarafından “İyi Polis” tanımını yapmak ve polisin görevinde en önemli fonksiyonunun ne olduğunu belirlemek	Tarama Modeli Anket	İyi polis tanımı yapılarak, polislerin öncelikle kamu düzeninin korunması, yasaların uygulanması ve suç önleyici tedbirlerin alınması hususlarına öncelik verdikleri saptanmıştır
Metin (1996)	Halkla ilişkiler kavramının, evrensel etik değerlerle olan münasebetini ortaya koymak.	Literatür Taraması	Halkla ilişkiler kampanyalarının evrensel ilkelere uymadığı ve ahlaki olamayacağı belirtilmiştir.
Aksoy (1996)	Avrupa birliği sürecinde olan Türkiye’de, hukuk sistemi ve polis konusu irdelenerek, Türk polisine düşen rolleri saptamak, eksiklikleri ortaya çıkarmak ve bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmek.	Tarama Modeli Anket	Polisin, hukuk bilgisinin yeterli olmadığı, kanunları tam olarak uygulamadığı, insan hakları, adalet, eşitlik ve hürriyet gibi temel haklara yeterince saygılı davranmadığı saptanmış ve polis teşkilatının yeniden yapılandırılması gerektiği vurgulanmıştır
Şen (1998)	Kamu yönetiminde yozlaşmanın önlenmesinde yönetsel etik yaklaşımını belirlemek.	Literatür Taraması	Ulusal düzeyde bir etik yasasının hazırlanarak, etik kurumlarının oluşturulması ve etik eğitimin verilmesi gerektiği saptanmıştır
Aksoy (1998)	Eğitim denetiminde etik boyutu incelenmek	Betimsel Araştırma	Çağdaş eğitim denetiminde uyulması gereken etik ilkeler belirlenmiştir.

Tablo 1 in devamı

Gözütok (1999)	Öğretmenlerin etik davranışlarını belirlemek ve söz konusu davranışların gösterilme sıklığını ortaya çıkarmak.	Tarama Modeli Anket	Öğretmenlerin “nadiren” ve “bazen” gözlenmekte olan bir takım etik dışı davranışları bulunduğu saptanmıştır.
Priest, Krause ve Becah (1999)	Öğrenim görmekte olan askeri öğrencilerin, okudukları süre içerisinde etik değer seçimlerine ilişkin değişimleri incelenmek.	Tarama Modeli Anket	Araştırma ile, dört yıllık eğitim süreci sonunda öğrencilerin etik değer seçimlerinin değiştiği ve sporcu olanların olumlu yönde ahlaki bir gelişme gösterdikleri belirlenmiştir
Polat (1999)	Orta kademe yöneticilerinin çalışma ve yaşam değerlerinin etik açıdan incelemek.	Tarama Modeli Anket	Yöneticilerin yaşam değerlerinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak, çalışma değerlerinde, cinsiyet, yaş, zaman ve işletmelerdeki eleman sayılarına göre farklılıklar saptanmıştır
Yılmazatilla (1999)	İş ahlaki etik değerlerini oluşturulmak, etkilerini incelemek, alışkanlık haline getirmek ve yeni bir işletmede uygulamak	Tarama Modeli Anket	İşletmelerde iş ahlakının geliştirilmesi ve yerleştirilmesine yönelik bir program ve ahlak yönetimi uygulanması gerektiği saptanmıştır
Polat (1999)	Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin etik problemler karşısındaki yaklaşımlarını belirlemek	Tarama Modeli Anket	Hasta haklarını koruyan klinik etik kurulu yetersiz bulunmuştur. Hemşirelerde bulunması gereken değerlerin neler olduğu belirlenmiştir
Acar (2000)	Etik değerlerin bir kamu sektöründe Kurumsallaştırılması amacıyla denemek	Tarama Modeli Anket	İş ahlaki ile ilgili bilgilerin beraber çalışanlardan edinildiği ve etik değerlere hareket edilmesi gerektiği belirtilmiştir.
Kırel (2000)	Örgütlerde etik davranışlar, yönetimi ve bir uygulama çalışması yapmak. Amaç, bireylerin örgütlerine ilişkin yönelimlerini saptamak ve örgütlerindeki etik dışı davranışları nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmak.	Tarama Modeli Anket	İş yerinde çalışan personel bazı konuları etik dışı algıladığı ve değerlendiği saptanmıştır. Denetim mekanizmasının yetersizliği, cezaların düşüklüğü, dürüstlüğü ödüllendiren bir mekanizma bulunmamaktadır.

Tablo 1' in devamı

Nizamieva (2001)	Örgütlerde sosyal sorumluluk ve iş etiğini belirlemek.	Literatür Taraması	İşletmeler faaliyetlerini sosyal sorumluluk anlayışına ve etik değerlere uygun olarak gerçekleştirmeleri gerekmektedir.
Kıranlı (2002)	Orta öğretim okul yöneticilerinin etik ilkeleri uygulama ve etik ikilemleri çözümlene yeterliliğini belirlemek.	Örnek Olay Çalışması	Etik ikilemlerin çözümünde, tek bir etik ilke ya da etik yaklaşım yetersiz kaldığı, adalet ve değer etiği, toplum-birey yararcılığı, meslek ve eleştirel etik ilkeler de gerekmektedir.
Pehlivan (2003)	Eğitim yöneticilerinin (lise müdürlerinin) etik ilkelere ne derecede uygun davrandıklarını belirlemek	Tarama Modeli Anket	Adalet, dürüstlük, sorumluluk, demokrasi ve saygı boyutundaki etik davranışlar uygun görülürken, hoşgörü düzeyleri “yetersiz” bulunmuştur.
Özbek (2003)	Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve uyma düzeylerini belirlemek.	Tarama Modeli Anket	Profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki meslek ilkelerine beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileriyle arasında fark görülmüş
Beren (2003)	Güvenlik hizmetlerinde yöneten-yönetilen ilişkilerinin etik değerler bağlamında incelemek	Tarama Modeli Anket	Amir ile polis memurları arasında yönetim etiğine ilişkin çok ciddi sorunlar görülmemekle birlikte, etik sorunların en çok yönetsel davranışlarda olduğu ve etik eğitimi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.
Kahraman (2003)	İlköğretim müfettişlerinin mesleki etik ilkeleri ve uyma düzeylerini belirlemek.	Tarama Modeli Anket	Yönetici ve öğretmenler, belirlenen etik ilkelere müfettişlerin genellikle uygun davrandıklarını ifade etmişlerdir.

1.3.1. Araştırmaların Değerlendirilmesi

Bu çalışmalardan meslek etiği ile ilgili ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen yurt içi ve yurt dışı araştırmalara ait bulguların kısa bir değerlendirmesi aşağıda verilmiştir:

- Polis meslek etiği ile ilgili yurt içinde yapılmış çok fazla araştırmaya ulaşılamamıştır. Ulaşılabilen araştırma sayısı on sekiz tanedir. Yapılan araştırmaların on üç'ü anket yoluyla görüş belirleme, dördü literatür taraması ve bir tanesi ise örnek olay çalışmasıdır.

- Yurt dışı araştırmalara bakıldığında etik ilkelere, özellikle de dürüstlük-doğruluk ilkeleri ile kişiliği olumlu yönde geliştirmenin üzerinde önemle durulmaktadır.

- Gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılan araştırmaların ortak noktası şudur: Meslek etiği ilkelerine uymanın ahlaki bir değer taşıdığı, etik ilkelere uyma eğitimlerinin verilmesinin gerektiği, işletmelerin faaliyetlerini sosyal sorumluluk ve profesyonellik anlayışına ve etik değerlere uygun olarak gerçekleştirmeleri gerektiği, etik sorunların en çok yönetsel davranışlarda olduğu bulunmuştur.

- Kurumlarda/rgtlerde etiğe dayalı bir kültürün oluşturulması ve çalışan bütün personel kendi meslek etiğine ait ilkelere "tamamen" katılmalarının sağlanması için eğitim verilmesinin gerektiği, neticede de etik dışı olarak kabul edilen tutum ve davranışların, minimum seviyeye indirilmesi vurgulanmıştır.

- Özellikle kamu sektöründeki iş yerlerinde çalışan personel tarafından bazı konular etik dışı algıladığı ve değerlendirildiği görülmektedir. Etik davranışları çalışan kişiler tarafından farklı algılanan konular olması, denetim mekanizmasının yetersizliği, alınan cezaların düşük ya da suçun byklğu ile orantılı olmaması, kamu sektöründe drstlğu ödüllendiren bir mekanizmanın bulunmaması ve etik davranışların oluşturulmasını sağlayacak standartların ya da yönlendirecek rehber liderlerin olmaması dikkat çekmektedir.

•Gümrük Birliğine giren ve Avrupa Birliğine girme sürecinde olan Ülkemizde, başta polis teşkilatı olmak üzere bütün kurumlar, bu konuda kendilerine düşen rolleri saptayıp, bu alandaki eksikliklerin ortaya çıkarılması ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca etik davranış kurullarının hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

BÖLÜM 2: BULGULAR VE YORUMLANMASI

Araştırmanın bu bölümünde İstanbul ve Antalya’da bulunan uluslar arası hava limanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı güvenlik birimlerinin mesleki etik, ilke ve değerlerini ne derecede benimseyip uyguladıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır”. Anketin uygulanmasından elde edilecek veriler, ülkemize tatile gelen turistlerin yoğun olarak kullandıkları İstanbul ve Antalya uluslar arası havalimanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı polis memurlarının meslek etiği ilkelerine uygun hareket etmede (varsa) sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla kullanılacaktır.

2.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu kısımda, katılımcılara ilişkin bilgiler ve bunlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Ölçek formunda yer alan alt amaçlara ilişkin sorular karışık verildiğinden, bulgu ve bilgilerin sunumunda alt boyutlar esas sıra olarak alınmıştır. Bu bağlamda, ilk önce polis memurlarının cinsiyetleri, polislik mesleğinde çalışmış oldukları hizmet yılları, eğitim düzeyleri ve polislik mesleğine girmeden önce yaşamış oldukları sosyal çevrelerine göre dağılımlarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Bulgular incelendiğinde, polislik mesleğindeki hizmet süresi 6-10 yıl olan katılımcıların büyük çoğunluğu yüksek okullarından yeni mezun olan polis memurlarının ilk başta batı illerinde istihdam edildiği, buradaki ortalama görev süresi de en fazla 8 yıl olduğundan, bu süreyi dolduran polis memurlarının ikinci bölge hizmetini şark görevi olarak yapmak üzere bu bölgeye geldikleri ve hali hazırda bu bölgede görev yapmakta olduklarına bağlanabilir.

Bulgular incelendiğinde, 2 yıllık yüksek okul mezunu olan katılımcıların% 33,1 ile en büyük orana sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bunun nedeni olarak 2002 yılına kadar polislik mesleğine kabul edilmek için eğitim düzeyi olarak lise mezunu olmak yeterli şart idi. . Ancak 25.04.2001 tarihinde kabul edilen ve 9 Mayıs 2001 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4652 sayılı ‘Polis Yüksek Öğretim

Kanunu' ile Polis Akademisi üniversite haline getirilmiş ve 9 aylık bir eğitim öğretim sürecini içeren polis okullarının eğitim süresi 2 yıla çıkarılarak polis meslek yüksek okullarına dönüştürülmüştür (R.G., 2001: 1-14). Bu düzenleme ile polis memurlarının eğitim düzeyleri yükselmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından 1997-1998 eğitim öğretim yılı içerisinde Türkiye'deki bütün polis okullarında giren toplam 9019 polis adayı üzerinde uygulanan anket sonucunda, polis adaylarının % 89'unun lise mezunu olduğu, % 3,5'inin 2 veya 4 yıllık yüksek okul/fakülteyi bitirdikleri ve % 7,5'inin de halen bir yüksek okul/fakültede öğrenim görmekte olduğu anlaşılmıştır (Cerrah ve Semiz, 1998: 193-195).

Bu araştırmanın sonuçları ile Emniyet Genel Müdürlüğünün yaptığı araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında, geçen zaman sürecinde polislik mesleğinde istihdam edilen polis memurlarının eğitim düzeylerinin yükseldiği söylenebilir.

Araştırmaya kapsamında bulunan katılımcıların polislik mesleğine girmeden önce yaşamış oldukları yerleşim yerlerine göre dağılımlarına bakıldığında; büyükşehirde yaşamış katılımcıların oranının % 23,4 şehirde yaşamış olanların % 36,4 ilçede yaşamış olanların % 28,6 ve köyde yaşamış olanların ise % 10,4 olduğu görülmektedir.

Bulgulara bakıldığında, katılımcıların polislik mesleğine girmeden önce büyük bir oranının (%59,8) büyükşehir ve şehir merkezlerinde yaşadıkları dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında bulunan katılımcıların % 39'u mesleğe başlamadan önce nüfus yoğunluğu fazla olmayan ilçe, kasaba ve köylerde yaşadıkları görülmektedir. Bu durum yakın bir zamana kadar polislik mesleğini seçenlerin kırsal kesimden geldiği göz önünde bulundurulduğunda, bu dengenin şehir merkezlerinde yaşayanların lehine değişmeye başladığını göstermektedir. Bunun da, emniyet teşkilatının geleceği açısından büyük bir önem arz ettiği söylenebilir. Çünkü polislik mesleği, şehir merkezlerinde icra edilen bir meslek olup, bu mesleği seçenlerin bu yerleşim birimlerinde yaşamış olmalarının, mesleğin icrası açısından olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı'nın 1997-1998 eğitim öğretim yılı içerisinde Türkiye'deki tüm polis okullarında 9019 polis adayı üzerinde uyguladığı anket sonuçlarına bakıldığında; adayların mesleğe başlamadan önce % 47,4'ünün ilçe ve il yerleşim birimlerinde, % 34,4'ünün köy ve kasabada ve % 17,4'ünün de büyükşehirde yaşadıkları anlaşılmıştır. Adayların büyük bir oranının (% 81,8) köy, kasaba, ilçe ve küçük iller gibi nüfusu fazla olmayan yerleşim birimlerinden geldikleri saptanmış olup, kırsal kesimden polislik mesleğine olan talebin büyük yerleşim merkezlerine oranla oldukça yüksek olduğu ortaya çıkarılmıştır (Cerrah ve Semiz, 1998: 192).

Araştırmamızın sonucu ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışma sonucuna bakıldığında, polislik mesleğine başvuran adayların mesleğe başlamadan önce yaşadıkları yerleşim yerlerine göre bir değişme yaşandığı, bunun da büyükşehir ve şehir gibi nüfus yoğunluğu daha fazla olan yerleşim birimlerinden gelenlerin lehine değişmekte olduğu açıkça görülmektedir. Bu da, emniyet teşkilatının geleceği açısından olumlu bir durum olarak kabul edilebilir.

Avrupa birliğine giriş sürecinde, Türk polisinin daha başarılı olması için, Avrupa polisinin yararlandığı teknik, bilgi, tecrübe ve imkanlardan faydalanması ve her alanda uzman eleman yetiştirilmesi gerekmektedir (Akın, 1996: 114-121). Polis teşkilatının son zamanlarda bir çok alanda çağın değişen ve gelişen şartlarına uyum göstermek için yoğun çaba harcadığı görülmektedir.

Ankete katılım gösteren katılımcıların demografik özellikleri tablo 2 de gösterilmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Bay	26	16,9
	Bayan	128	83,1
Yaşadığınız İl	Antalya	72	46,8
	İstanbul	82	53,2
Yaş	20-28	41	26,6
	29-37	70	45,5
	38-46	39	25,3
	47-52 (+)	4	2,6
Çalışma Sistemleri	08.00-17.00	39	26,7
	12-12	18	12,3
	12-24	84	57,5
	12-36	5	3,4
Hizmet Yılı	1-5 Yıl	37	25
	6-10 Yıl	52	35,1
	11-15 Yıl	45	30,4
	16 Yıl ve Üzeri	14	9,5
Eğitim Durumu	Lise Mezunu	24	15,8
	MYO Mezunu	51	33,3
	AÖF Okuyorum	24	15,8
	Üniversite Mezunu	46	30,3
	Yüksek Lisans ve Üstü	7	4,6
Polis Okulundan Önceki Yaşam	Büyükşehirde Yaşadım	36	23,7
	Şehirde Yaşadım	56	36,8
	İlçede Yaşadım	44	28,9
	Köyde Yaşadım	16	10,5

Tablo 3: “Katılımcıların Görevlerini Yasal Sınırlar İçerisinde Yerine Getirir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	6	3,9
Katılıyorum	64	41,6
Kesinlikle katılıyorum	82	53,2
Toplam	154	100

Tablo 3’de, araştırmaya katılan katılımcıların görevlerini yasal sınırlar içerisinde yerine getirir önermesine % 6’sı kesinlikle katılmıyorum% 6 katılmıyorum % 3,9 kısmen katılıyorum % 53,2 ile kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vererek % 94,8 oranla çoğunluğun görevlerinin yasal sınırlar içerisinde yerine getirildiği kanaatindedirler.

Tablo 4: “Katılımcıların Çalışma Tarz ve Koşulları İle Yabancı Turistlere Güven Verir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	9	5,8
Katılıyorum	82	53,2
Kesinlikle katılıyorum	61	39,6
Toplam	154	100

Tablo 4’de, araştırmaya katılan katılımcıların çalışma tarz ve koşulları ile yabancı turistlere Güven Verir önermesinde % 6 sı kesinlikle katılmıyorum, % 6 sı ile katılmıyorum % 53,2 si katılıyorum % 39,6 sı kesinlikle katılıyorum diye cevap vererek % 92.8n lik büyük bir oranla katılımcıların yaptıkları görevin turistler için önem taşıdığı ve dolayısıyla turizm’e katkılarının olduğu bilinciyle hareket ettikleri algılanmaktadır.

Tablo 5: “Katılımcıların Görevlerini İcra Ederken Profesyonelce Davranır” Önermesine Ait Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	4	2,6
Katılıyorum	84	54,5
Kesinlikle katılıyorum	62	40,3
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Araştırma kapsamında katılımcıların mesleklerini icra ederken profesyonelce davranır önermesine % 6 ‘si ile kesinlikle katılmıyorum % 6sı ile katılmıyorum % 2,6 ile kısmen katılıyorum % 54,5 ile katılıyorum % 40,3n ile kesinlikle katılıyorum diye cevap vererek yüzde 94,8 lik büyük bir oranla çoğunluğunun mesleği icra ederken profesyonelce davrandıkları kanaatindedirler.

Tablo 6: “Katılımcıların Görev Yaptığı Bölgeye Göre Eğitsel Faaliyetlere Katılır” Önermesiyle İlgili Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	4	2,6
Kısmen Katılıyorum	30	19,5
Katılıyorum	80	51,9
Kesinlikle katılıyorum	39	25,3
Toplam	154	100

Araştırma kapsamında katılımcıların görev yaptığı bölgeye göre eğitsel faaliyetlere katılır önermesine % 6 sı kesinlikle katılmıyorum % 2,6 ‘sı ile katılıyorum, % 19,5 ile kısmen katılıyorum % 51,9 ‘u ile katılıyorum % 25,3 ‘ü kesinlikle katılıyorum diye cevap vererek, % 77,2’lik çoğunluğunun görev yaptığı bölgeye göre eğitsel çalışmalara katıldığını ifade ederken % 19,5’i kısmen katılması eğitsel çalışmalar açısından bir eksiklik doğduğunu göstermektedir.

Tablo 7: “Katılımcıların Görev Yaptığı Bölgeye Göre Eğitsel Faaliyetlere Katılır” Önermesiyle İlgili Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	14	9,1
Katılıyorum	74	48,1
Kesinlikle katılıyorum	63	40,9
Toplam	153	99,4
Sistem hatası	1	0,6
Toplam	154	100

Araştırmaya katılan katılımcıların % 6 sı kesinlikle katılmıyorum % 6 sı ile katılmıyorum % 9,1 kısmen katılıyorum % 48,1 katılıyorum % 40,9 ‘u ile de kesinlikle katılıyorum diye cevap vererek % 89’luk çoğunlukla % 83,1 lik yüksek eğitilmiş personele sahip olan emniyet teşkilatının kişisel bilgi , becerileri ve davranışlarına da yansıdığı görülmektedir.

Tablo 8: “Katılımcıların Ülkemize Çeşitli Nedenlerle Gelen Yabancı Turistlere Her Zaman İletişim ve İnsani İlişkilere Açıktır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	2	1,3
Katılmıyorum	9	5,8
Kısmen Katılıyorum	18	11,7
Katılıyorum	72	46,8
Kesinlikle katılıyorum	53	34,4
Toplam	154	100

Araştırmaya katılan katılımcılardan %1,3 ‘ü ile kesinlikle katılmıyorum, % 5,8 ‘i ile katılmıyorum , % 11,7 si ile kısmen katılıyorum % 46,8 ‘i ile katılıyorum ve % 34,4’ü ile kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 81,2’nin iletişim ve insan ilişkilerine açık olmalarına karşın , % 18,8 ‘sinin kısmen katılması ve katılmamasının nedeninin havalimanlarında çalışan memurların her ne kadar eğitim seviyelerinin yüksek olmasına rağmen yabancı dil bilgi yetersizliğinden kaynaklanan nedenlerden dolayı bu tür bir eksikliğin doğduğu gözlenmektedir.

Tablo 9: “Katılımcıların Uluslar Arası Hukuk Normlarına Uygun Hareket Etmelidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	12	7,8
Katılıyorum	61	39,6
Kesinlikle katılıyorum	79	51,3
Toplam	154	100

Araştırmaya katılan katılımcıların % 6 ’sı kesinlikle katılmıyorum, % 6 ’sı katılmıyorum, % 7,8 ’si kısmen katılıyorum , % 39,6 ’sı katılıyorum ve % 51,3’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 90,9’luk çoğunlukla gerek uluslar arası hukuk gerekse Türk hukuk kurallarına uygun hareket edildiği kanaatindedir .

Tablo 10: “Katılımcıların Yabancı Turistlerle Yeterli ve Gerekli İletişimi Kurabilecek Ölçüde Yabancı Dil Bilgisine Sahiptir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	6	3,9
Katılmıyorum	16	10,4
Kısmen Katılıyorum	45	29,2
Katılıyorum	60	39
Kesinlikle katılıyorum	27	17,5
Toplam	154	100

Katılımcıların % 3,9 ’u kesinlikle katılmıyorum, % 10,4 ’ü ise katılmıyorum, % 29,2 kısmen katılıyorum % 39 katılıyorum ve % 17,5 kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 43,5’i kısmen katılarak ve katılmayarak katılımcıların yabancı dil bilgisi eksikliğini bariz bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tablo 11: “Katılımcıların Turistlerin Ülkemiz ve Geldikleri Şehir İle İlgili Olası Sorunlarına Karşı Yeterli Bilgiye Sahiptir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	9	5,8
Katılmıyorum	6	3,9
Kısmen Katılıyorum	43	27,9
Katılıyorum	55	35,7
Kesinlikle katılıyorum	40	26
Toplam	153	99,4
Sistem hatası	1	0,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 5,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 3,9’sı katılmıyorum, % 27,9’u kısmen katılıyorum, % 35,7’si katılıyorum ve % 26’sı ise kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 61,7’ sinin katılmasına rağmen, % 37,6 sının kısmen katılması ve katılmaması da katılımcıların Ülkemiz ve görev yaptıkları şehirle ilgili yeterli turistik, tarihi ve coğrafi ve kültürel bilgi donanımına sahip olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 12: “Katılımcıların Turistlerin Ülkemizi Ziyareti Sırasında Verilmesi Gereken En Önemli Hizmetin Güvenlik Unsuru Olduğu Kanısındadır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	10	6,5
Kısmen Katılıyorum	14	9,1
Katılıyorum	66	42,9
Kesinlikle katılıyorum	62	40,3
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6,5’i katılmıyorum, % 9,1’i kısmen katılıyorum, % 42,9’u katılıyorum ve % 40,3’ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 83,2 çoğunlukla en önemli hizmetin güvenlik unsurunun olduğu kanaati doğmasına karşın % 15,6 lık oran ile güvenlik unsurunun yanı sıra diğer unsurların öneminin de göz ardı edilmemesi gerektiği kanaati ortaya çıkmıştır.

Tablo 13: “Katılımcılarca Verilen Güvenlik Hizmetleri Yeterli Bulunmaktadır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	F
Kesinlikle katılmıyorum	5	3,2
Katılmıyorum	9	5,8
Kısmen Katılıyorum	37	24
Katılıyorum	64	41,6
Kesinlikle katılıyorum	39	25,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 3,2’si kesinlikle katılmıyorum, % 5,8’i katılmıyorum, % 24’ü kısmen katılıyorum % 41,6’sı katılıyorum ve % 25,3’i kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 66,9 turistlerce yeterli bulunduğunu düşünse bile % 33 ‘lük bir oranın da kısmen katılması ve katılmaması da hizmetin yerine getirilmesinde zaman zaman eksikliklerin doğması kanaatinin doğmasına sebep olmaktadır.

Tablo 14: “Katılımcıların Polis Meslek Etik ve İlkeleri Doğrultusunda Hareket Etmeleri; Ülke Turizmini Olumlu Yönde Etkiler” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	9	5,8
Katılıyorum	68	44,2
Kesinlikle katılıyorum	76	49,4
Toplam	154	100

Tablo 14’de Katılımcıların Polis Meslek Etik Ve İlkeleri Doğrultusunda Hareket Etmeleri; Ülke Turizmini Olumlu Yönde Etkiler Önermesine İlişkin Bulgular verilmiştir. Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum , % 5,8’i kısmen katılıyorum , % 44,2’si katılıyorum ve % 49,4’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 99,4’lük hemen hemen tamamının katıldığı bir sonuç turistle olan etik kuralları ve ilkeleri doğrultusunda hareket davranış ve ilişkilerin ülke turizmi açısından öneminin çok açık ve bilinçli bir şekilde katılımcılarca anlaşılmış olması ülkemiz için büyük bir kazanç olduğu kanısını doğurmaktadır.

Tablo 15: “Katılımcıların Mesleğini Daha İyi Bir Şekilde Yerine Getirebilmek İçin Kendini Sürekli Geliştirir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,9
Katılmıyorum	4	2,6
Kısmen Katılıyorum	19	12,3
Katılıyorum	74	48,1
Kesinlikle katılıyorum	53	34,4
Toplam	153	99,4
Sistem hatası	1	0,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 1,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 2,6 ’sı katılmıyorum, % 12,3 ’ükısmen katılıyorum, % 48,1’i katılıyorum ve% 34,4 ’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 94,8’lik büyük bir çoğunluk ile mesleğini daha iyi bir şekilde yerine getirmesi açısından bireyin kendini sürekli yenilemesi, geliştirmesi kanaat ve arzusundadır. Buda eğitimin olumlu etkisinin katılımcılarca de farkında olduğunun göstergesidir.

Tablo 16: “Katılımcıların Tayin İşlemleri Personelin Bilgi, Beceri ve Dil Bilgisine Göre Yapılmaktadır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	20	13
Katılmıyorum	12	7,8
Kısmen Katılıyorum	21	13,6
Katılıyorum	66	42,9
Kesinlikle katılıyorum	35	22,7
Toplam	154	100

Katılımcıların % 13’ü kesinlikle katılmıyorum, % 7,8 ’i katılmıyorum, % 13,6’sı kısmen katılıyorum, % 42,9 ’u katılıyorum ve % 22,7 ’si kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 79,2’si kısmen ve kesinlikle katılmasına rağmen % 20,8’i katılmamaktadır. Teşkilat içerisinde her ne kadar liyakate göre tayin işlemleri

yapılmasına rağmen bazen yeterli söz konusu niteliklere sahip personel eksikliğinde diğer niteliklere sahip personel atamaları da gerçekleştiğinden bu tür düşüncelere sahip katılımcıların oluşmasına neden olmaktadır.

Tablo 17: “Katılımcılar Yabancı Turistlerin Özel Hayatlarına Saygı Gösterir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	5	3,2
Kısmen Katılıyorum	12	7,8
Katılıyorum	69	44,8
Kesinlikle katılıyorum	68	44,2
Toplam	154	100

Katılımcıların % 3,2’si katılmıyorum, % 7,8’i kısmen katılıyorum, % 44,8’i katılıyorum ve % 44,2’si kesinlikle katılıyorum cevabını vererek katılımcıların % 96,8 çoğunluğuyla turistlerin özel hayatına saygı gösterdiğini bunun yanı sıra katılımcılarca Türk misafir perverliği ve Türk gelenek göreneklerinden kaynaklanan özel hayata saygı olgusunun, mensubu olduğu ülke insanının genel özellikleri arasında yer aldığı dünyaca da bilinmektedir.

Tablo 18: “Katılımcıların Sayısı yeterlidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	11	7,1
Katılmıyorum	11	7,1
Kısmen Katılıyorum	28	18,2
Katılıyorum	68	44,2
Kesinlikle katılıyorum	34	22,1
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 7,1’i kesinlikle katılmıyorum, % 7,1’i katılmıyorum, % 18,2’si kısmen katılıyorum, % 44,2’si katılıyorum % 22,1’i de kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 66,3 katılırken % 32,4’de kısmen katılmakta yâda katılmamakta olduğu görülmektedir.

Tablo 19: “Katılımcılar Yolsuzluklara Karşırmaktan Kaçınır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	8	5,2
Katılmıyorum	5	3,2
Kısmen Katılıyorum	12	7,8
Katılıyorum	68	44,2
Kesinlikle katılıyorum	61	39,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 5,2’si kesinlikle katılmıyorum, % 3,2 ’si katılmıyorum, % 7,8 ’i kısmen katılıyorum, % 44,2 ’si katılıyorum ve % 39,6 ’sı kesinlikle katılıyorum cevabını vererek % 91,6 ’sı katıldığını belirterek teşkilat mensuplarının kaçındığını, etik açısından da toplumsal açıdan da olumsuz bir davranış olduğu için kolay kolay memurların böyle bir yanlış yapmayacağını düşünmesine rağmen % 8,4’lük bir oran ise her kurum ve kuruluşta olduğu kadar teşkilatlarında da bir kısım memurların yolsuzluklara karşı bileceğini düşünmekte ve nitekim kolluk kuvvetleri vazifesinin hizmet alanının geniş bir görev olması ve insan faktörünün olduğu hizmet sektöründe bu tür olumsuzlukların olduğu ve basına yansıdığı ve zaman zaman bireysel hataların kurumsal yıpranmalara da neden olabileceğinden hareketle böyle bir kanaat doğmuş olduğu görülmektedir.

Tablo 20: “Katılımcılar İletişim Halinde olduğu Turistlere Sevgi ve Saygı Duyar” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	9	5,8
Katılıyorum	69	44,8
Kesinlikle katılıyorum	74	48,1
Toplam	153	99,4
Sistem hatası	1	0,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum, % 5,8’i kısmen katılıyorum % 44,8’i katılıyorum ve % 48,1’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 98,7’lik çoğunlukla katılmaktadır. Memurlarımızın turizmin önemi ve turistimizin her birinin ülke ekonomisi açısından önem ve ehemmiyetinin bilinci içerisinde olduklarını göstermektedir ayrıca memurlarımızın Mevlana hoşgörüsüne sahip bir milletin mensubiyetinin gereği ve mesleki etik ilkeleri doğrultusunda hizmet vermek

idrakinde olduklarından dolayı vatandaşlarına nasıl sevgi ve saygı duyuyor ise aynı şekilde ve hatta ötesinde turistlere de bu bilinçte hizmet sunduğunu göstermektedir.

Tablo 21: “Katılımcılar Mesleği Gereği Öğrendikleri Özel Sırları Saklar” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	10	6,5
Katılıyorum	73	47,4
Kesinlikle katılıyorum	69	44,8
Toplam	153	99,4
Sistem hatası	1	0,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum, % 6,5 ’i kısmen katılıyorum, % 47,4 ’ü katılıyorum ve % 44,8 ’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 92,2’si gibi büyük bir oranı kişisel haklar ve insan haklarına saygılı ve mesleki etiğin önemini bilinci içerisinde davranış ve söylemler içerisinde bulunulması gerektiğini ve bu çerçevede hareket edildiği kanaatinde dirler.

Tablo 22: “Katılımcılar Mesleği Kuralları Tüm Yabancı Turistlere Eşit Olarak Uygular” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	5	3,2
Katılıyorum	70	45,5
Kesinlikle katılıyorum	78	50,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum, % 3,2’si kısmen katılıyorum, % 45,5’i katılıyorum ve % 50,6’sı kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 96,1 katıldığı oranla memurlar kuralları turistlerimize eşit olarak uyguladığı gibi onların bilgi eksikliğinden doğan hatalara ve hak kayıplığına uğramalarını önleyici çalışma ve hizmetler vererek ülkemizi adil ve tutarlı ve haktan yana olan tutum ve davranışlar içinde olduklarının göstergesi olduğu kanaatindeyim.

Tablo 23: “Katılımcılar Turistlere Dinsel, Siyasal ve Politik Nedenlerden Dolayı Ayrıcalıklı Davranmaz” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	6	3,9
Katılıyorum	59	38,3
Kesinlikle katılıyorum	88	57,1
Toplam	154	100

Tablo 23’de Katılımcılar Turistlere Dinsel ,Siyasal ve Politik Nedenlerden Dolayı Ayrıcalıklı Davranmaz. Önermesine İlişkin Bulgular verilmiştir.Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum, % 3,9 ’u kısmen katılıyorum, % 38,3 ’ü katılıyorum ve % 57,1 ’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 95,4’lük çoğunlukla turistlere dinsel, siyasal ve politik nedenlerden dolayı ayrıcalıklı davranmadığı ortaya çıkmıştır. Memurlarımız anayasanın da gereği olan kanun önünde din, dil, ırk, siyasal ve politik ayırım yapmadan insanlığa hizmet yapmaktadır. Anayasadan almış olduğu güçle turistlere de bu çerçevede hizmet sunduğu görülmektedir.

Tablo 24: “Katılımcılar Görevin İfası Sırasında Yabancı Misafirleri Kırmamak İncitmemek İçin Hassas Davranır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	6	3,9
Katılıyorum	71	46,1
Kesinlikle katılıyorum	74	48,1
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların% 6 ’sı katılmıyorum, % 3,9 ’si kısmen katılıyorum, % 46,1 ’i katılıyorum ve % 48,1 ’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 84,2’lik çoğunlukla yabancı misafiri kırmamak, incitmemek için hassas davrandığı memurların turist ve insanlarımıza hizmet sunarken özellikle yabancıların ülkemiz dilini ve geleneklerini bilmemesinden kaynaklanan hataların doğmaması ve eksikleri sübvans etmek adına bunları genel nezaket kuralları içerisinde gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tablo 25: “Katılımcılar Yabancıların Hak ve Özgürlüklerini Korumayı Görev Bilir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	3	1,9
Katılıyorum	83	53,9
Kesinlikle katılıyorum	65	42,2
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6 'sı katılmıyorum, % 1,9 'u kısmen katılıyorum, % 53,9 'u katılıyorum ve % 42,2 'ini kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 96,1'lik gibi bir oranla yabancıların hak ve özgürlüklerini korumayı görev bildiği görülmekte. Memurlarımız gerek ulusal yasalar çerçevesinde, gerekse uluslar arası yasalar ve çerçevesinde yabancıların hak ve özgürlüklerini korur, rahatça kullanımlarını sağlayarak ortamların oluşturulmasını sağlar. Çünkü yabancıya sağlanacak bu ortam Ülkemiz açısından Ülkemizden memnun ayrılan bir turistin dönüşünü on turistin ülkemizi tercih etmesi olduğu bilincinde, ülke ekonomisi bakımından turizm geliri önemli bir yer tutmakta ve ülkemizin yabancı ülkeler nezdinde her platformda yüz akı olacağını unutmamakta olduğu görülmektedir.

Tablo 26: “Katılımcılar Turistlerin Statü ve Irklarına Göre Ayrıcalıklı davranmaz” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	3	1,9
Katılıyorum	77	50
Kesinlikle katılıyorum	71	46,1
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6'sı katılmıyorum % 1,9'u kısmen katılıyorum, % 50'si katılıyorum ve % 46,1'i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 96,1'lik bir çoğunlukla memurlarımızın turistlerin statü ve ırklarına göre ayrıcalık davranmadığı, aksine insani değerler ve bireysel insan hakları açısından olumlu bir tablo içerisinde mevki,

makam, şan, şöhret, ırk, yaşanılan bölge ayrımı yapmaksızın Türk misafirperverliği turistlere eşit muamele ve davranış içerisinde olduğu gözlenmektedir.

Tablo 27: “Katılımcılar İnsanların Değer ve İlkelerine Saygı Duyar” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	9	5,8
Katılıyorum	80	51,9
Kesinlikle katılıyorum	62	40,3
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların yüzde 6(1)’sı katılmıyorum, yüzde 5,8(9)’i kısmen katılıyorum, yüzde 51,9(80)’i katılıyorum ve yüzde 40,3(62)’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile 92,2’lik bir oran ile memurlarımız insanların bireysel hak ve özgürlüklerine insan hakları çerçevesinde saygı duyar.

Tablo 28: “Katılımcılar Mesleğin Gerekli Davranışları En İyi Şekilde Yerine Getirir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Katılmıyorum	1	0,6
Kısmen Katılıyorum	12	7,8
Katılıyorum	76	49,4
Kesinlikle katılıyorum	63	40,9
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6’sı katılmıyorum, % 7,8’i kısmen katılıyorum, % 49,4’ü katılıyorum ve % 40,9’u kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 90,3’lük çoğunlukla mesleğinin gerektirdiği, mesleki etik ve insan hakları kuralları ile yasaların çizdiği çerçeve içerisinde davranış ortaya koydukları görülmektedir.

Tablo 29: “Katılımcılar Bazen Mesleki İkelere Aykırı Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	34	22,1
Katılmıyorum	36	23,4
Kısmen Katılıyorum	22	14,3
Katılıyorum	44	28,6
Kesinlikle katılıyorum	16	10,4
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 22,1’i kesinlikle katılmıyorum, % 23,4 ’ü katılmıyorum, % 14,3 ’ü kısmen katılıyorum ve % 28,6 katılıyorum ve % 10,4 ’ü kesinlikle katılıyorum cevabı ile 53,9 oranı ile kısmen katılmakta ve katılmakta iken % 45,5’i katılmamaktadır. Bireysel dejenerasyonlar mesleki etik kuralları yanı sıra toplumsal ve insani etik kurallarında zafiyete uğrayarak olumsuzlukların doğmasına neden olabilmekte olduğu görülmektedir. Yarıya yakın memurların ise aykırı davranışı mesleki etikle bağdaştıramadıkları için zaman zaman ortaya çıkan olumsuzlukları kabullenmekte zorluk çekmekte ortaya çıktığı kanaatindeyim.

Tablo 30: “Katılımcılar Ülkemize Giriş Yapan Turistlerin Milliyetleri, Güvenlik Açısından Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	5	3,2
Katılmıyorum	19	12,3
Kısmen Katılıyorum	18	11,7
Katılıyorum	59	38,3
Kesinlikle katılıyorum	50	32,5
Toplam	151	98,1
Sistem hatası	3	1,9
Toplam	154	100

Katılımcıların % 3,2’si kesinlikle katılmıyorum, % 12,3’ü katılmıyorum, % 11,7’si kısmen katılıyorum, % 38,3’ü katılıyorum ve % 32,5’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 82,5’lik oran ile bazı ülkelerinin bireylerinin turist olarak dahil ülkemize gelmesi zaman zaman güvenlik açısından önem arz etmekte olduğu görülmektedir.

Her ne kadar turistlere ırk, din, dil, ayrımı yapmaksızın etik kuralları içerisinde hizmet edildiği halde, bazı özel nedenlerden dolayı zaman zaman bireysel olarak bazı ülke turistlerine o ülkenin tüm bireylerini kapsamamak kaydıyla hukuki çerçevede güvenlik amacıyla bazı tedbirler alınmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 31: “Katılımcılar Bazen Mesleki İkelere Aykırı Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	20	13
Katılmıyorum	37	24
Kısmen Katılıyorum	15	9,7
Katılıyorum	48	31,2
Kesinlikle katılıyorum	27	17,5
Toplam	147	95,5
Sistem hatası	7	4,5
Toplam	154	100

Katılımcıların %13 (20)’si kesinlikle katılmıyorum, yüzde 24 (37)’ü katılmıyorum, % 9,7’si kısmen katılıyorum, %31,2’si katılıyorum ve % 17,5’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile %58,4 ‘lük oran ile memurların yarıdan fazlası havalimanlarında görev yapmayı zor görüyor. Yüzde 37’si ise zor görmüyorlar havalimanların stratejik öneminin olması ve sürekli güvenlik nedeniyle birinci dereceden teyakkuz halinde olunması sanırım çalışma şartlarının zorluğunu ön plana çıkardığını gözlemlenmektedir. Bu nedenle de memurların havalimanlarında görev yapmayı tercih etmediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 32: “Katılımcılar Turistik Havalimanlarında Görev Yapmak İçin Sadece Bir Dil Yeterlidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	8	5,2
Katılmıyorum	17	11
Kısmen Katılıyorum	13	8,4
Katılıyorum	74	48,1
Kesinlikle katılıyorum	39	25,3
Toplam	151	98,1
Sistem hatası	3	1,9
Toplam	154	100

Katılımcıların % 5,2'si kesinlikle katılmıyorum, %11'i katılmıyorum, % 8,4'ü kısmen katılıyorum, % 48,1'i katılıyorum ve % 25,3'ü kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 73,4'lük bir oranla sadece bir dil bilmenin yeterli olmadığı açıkça ortada olmakla birlikte, Bir dil bir insan demek ilkesinden hareketle görev yapılan hizmet alanının ağırlıklı olarak turistlere hizmet sektörü olduğundan dolayı tabii ki bir dil yeterli olamamaktadır bu nedenle, verilerde bu anlamda teoriyle örtüşmektedir.

Tablo 33: “Katılımcılar Turistik Havalimanlarına Giriş yapan Turistlerin Kültür Yapılarına Ait Bilgi Donanımına Sahip Olmalıdır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	1	0,6
Katılmıyorum	9	5,8
Kısmen Katılıyorum	19	12,3
Katılıyorum	79	51,3
Kesinlikle katılıyorum	44	28,6
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 6'si kesinlikle katılmıyorum, % 5,8'i katılmıyorum, % 12,3'ü kısmen katılıyorum, %51,3'ü katılıyorum ve % 28,6'sı kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 79,9'luk oranla turistlerin kültür yapılarına ait bilgi donanımına sahip olmaları gerekliliği ortaya konmaktadır. Ülkemize giriş yapan turistlerin dillerini bilmek kadar, kültür yapılarını bilmekte onlarla iletişimi kolaylaştırarak turistleri havalimanına indiğinde ilk karşılaştığı Türk polis memurları olacağından Türk milletiyle ilgili ilk ön yargıları oluşacağından iyi intibainın doğmasında memurumuzun konuya ilişkin bilgi donanımına sahip olması olumlu etki oluşturacağı kanaatindeyim.

Tablo 34: “Katılımcılar Turistlere Yapmış Olduğu Uygulamalarda Aşırı Şüpheli Davrandığı Oluyor” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,9
Katılmıyorum	22	14,3
Kısmen Katılıyorum	28	18,2
Katılıyorum	71	46,1
Kesinlikle katılıyorum	27	17,5
Toplam	151	98,1
Sistem hatası	3	1,9
Toplam	154	100

Katılımcıların % 1,9’si kesinlikle katılmıyorum, % 14,3 (22)ü katılmıyorum, %18,2’si kısmen katılıyorum, % 46,1’ü katılıyorum ve % 17,5’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 81,8 oranında kısmen ve tamamen katıldığı görülmektedir. Memurlarımızın stratejik önemi ni ve güvenlik tedbirlerinin üst düzeyde alınması nedeniyle personele yansıyan meslek stresi ve dolayısıyla sadece turistlere olmamak kaydıyla zaman zaman uygulamalarda aşırı şüpheli davranıldığı görülmektedir ancak personelin bilgi donanımıyla mesleki stresinin en aza indirgeyerek bu sorunun en aza düşürülmesi gerekmektedir. Aksi takdirde turistler açısından turizm amaçlı seyahatlerini hava alanındaki bu yanlış uygulama bile caydırıcılık özelliği taşıyacağı açıktır.

Tablo 35: “Katılımcılar Diğer Ülkelerin Havalimanlarındaki Güvenlik Güçleriyle İletişim İçerisinde Çalışır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	9,1
Katılmıyorum	7	4,5
Kısmen Katılıyorum	22	14,3
Katılıyorum	78	50,6
Kesinlikle katılıyorum	30	19,5
Toplam	151	98,1
Sistem hatası	3	1,9
Toplam	154	100

Katılımcıların % 9,1’si kesinlikle katılmıyorum, % 4,5’i katılmıyorum, % 14,3’ü kısmen katılıyorum, % 50,6’sı katılıyorum ve % 19,5’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 84,4 oran ile ülkeler arası güvenlik güçlerinin en fazla işbirliği içerisinde bulunduğu çalışma alanlarından biri havaalanları güvenliği olduğu gözlenmektedir.

Bununda havalimanları ulaşımlarının uluslar arası bağlantılı seyahate açık olması ve güvenlik riskiyle her an karşı karşıya olduğu görölmek olması bunun en büyük nedenleri arasında olduğunu göstermektedir.

Tablo 36: “Katılımcılar Ülkemize Gelen Turistler İçin Havalimanları Daha Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	9	5,8
Katılmıyorum	4	2,6
Kısmen Katılıyorum	18	11,7
Katılıyorum	78	50,6
Kesinlikle katılıyorum	41	26,6
Toplam	150	97,4
Sistem hatası	4	2,6
Toplam	154	100

Katılımcıların % 5,8’si kesinlikle katılmıyorum, % 2,6’sı katılmıyorum, % 11,7’si kısmen katılıyorum, yüzde% 50,6’sı katılıyorum ve % 26,6’sı kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 88,9 kısmen ve tamamen katılmaktadır. Buda gösteriyor ki, Ülkemizdeki havalimanları donanımlı, bilgi ve çeşitli yetenek ve kabiliyete sahip olan memurlarımızın hizmeti nedeniyle turistler için güvenilir alanlardır, dolayısıyla turistler için güvenilir havalimanı, güvenilir ülkeyi temsil ettiğinden ülkemizin bu anlamda turistlerce tercih edilmesinin göstergesi de olduğu gözlenmektedir.

Tablo 37: “Katılımcılar Diğer Ülkelerin Havalimanlarındaki Güvenlik Güçleriyle İletişim İçerisinde Çalışır” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	13	8,4
Katılmıyorum	18	11,7
Kısmen Katılıyorum	20	13
Katılıyorum	70	45,5
Kesinlikle katılıyorum	31	20,1
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 7,8’i kesinlikle katılmıyorum, % 11,7’si katılmıyorum, % 9,7)’si kısmen katılıyorum, % 48,1’sı katılıyorum ve % 21,4’i kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 79,2’lik oranla Antalya havalimanı turistik amaçla turistlerin seyahat ettiği

ortaya konmaktadır ancak, bunun yanı sıra % 19,5lik bir oranla iş gibi çeşitli nedenlerle Antalya havalimanı kullanılmakta olduğu da gözlenmektedir.

Tablo 38: “Katılımcılar İçin İstanbul ve Antalya Havalimanlarından Ülkemize Giriş yapan Turistle Aynı Derece Önemlidir” Önermesine İlişkin Bulgular

	F	%
Kesinlikle katılmıyorum	12	7,8
Katılmıyorum	18	11,7
Kısmen Katılıyorum	15	9,7
Katılıyorum	74	48,1
Kesinlikle katılıyorum	33	21,4
Toplam	152	98,7
Sistem hatası	2	1,3
Toplam	154	100

Katılımcıların % 3,9’u kesinlikle katılmıyorum, % 6,5’i katılmıyorum, % 5,8’i kısmen katılıyorum, % 40,9’u katılıyorum ve % 40,9’u kesinlikle katılıyorum cevabı ile % 80,9’luk oran bu önermenin en önemli göstermesidir. Turist Ülkemize Hangi havaalanından ve seyahat için mi? İş görüşmeleri için mi? Ne maksatla gelirse gelsin güvenlik güçlerince güvenliği sağlama aynı derece önem arz ettiği gözlenmektedir. Turist için seyahatine karar aşamasına en önemli unsurun o ülkede bulunacağı süreçte güvenli olması olduğu unutulmaması gerektiği kanaatindeyim.

Araştırmaya katılan polis memurları açık uçlu maddede belirttikleri görüşler doğrultusunda, polisin ekonomik, çalışma düzeni, özlük hakları, sosyal hakları, sendikal hakları, yetki veren mevzuat ile kullanılmakta olan araç-gereçlerin yetersizliği en başta gelen sorunlar olarak görüldüğü yorumu yapılabilir. Bu konularda günün değişen şartları göz önünde bulundurularak, olumlu yönde yeniden bir düzenleme ve iyileştirmeler yapılması gerektiği söylenebilir. Emniyet teşkilatı müsteşarlık düzeyinde yeniden yapılandırılarak her türlü siyasi ve politik baskılardan arındırılmalıdır. Bu durumda daha etkin, verimli ve profesyonelce bir hizmet vereceği söylenebilir. Polis teşkilatı içerisindeki var olan bir takım etik dışı tutum ve davranışların giderilmesi gerektiği belirtilebilir. Polislere mevcut eğitim müfredatın yanında psikoloji, sosyoloji ve etik konusunda daha fazla eğitim verilmesi ve halkın desteğini mutlaka kazanması gerektiği söylenebilir.

Tablo 39: Katılımcıların Algılamalarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değeri.	N	Aritmetik	Standart
Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, görevini yasal sınırlar içerisinde yerine getirir.	154	4,46	,668
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri, çalışma tarz ve koşulları ile yabancı turistlere güven verir.	154	4,31	,670
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri mesleğini icra ederken profesyonelce davranır.	152	4,35	,633
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri görev yaptığı bölgeye göre eğitsel çalışmalara katılır.	154	3,99	,784
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri kişisel bilgi ve beceri ve davranışlarında örnek kişi olmaya çalışır.	153	4,29	,713
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri ülkemizde çeşitli nedenlerle gelen yabancı turistlere her zaman iletişim ve insan ilişkilerine açıktır	154	4,07	,901
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri uluslararası hukuk normlarına uygun hareket etmelidir.	154	4,40	,719
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yabancı turistlerle yeterli ve gerekli iletişimi kurabilecek ölçüde yabancı dil bilgisine sahiptir.	154	3,56	1,023
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri turistlerin ülkemiz ve geldikleri şehir ile ilgili olası soru ve sorunlarına karşı yeterli bilgiye sahiptir.	153	3,73	1,077
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri turistlerin ülkemizi ziyareti sırasında verilmesi gereken en önemli hizmetin güvenlik unsuru olduğu kanısındadır.	152	4,18	,857
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri turistlerce yeterli bulunmaktadır.	154	3,80	,993
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri polis meslek etik ve ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleri ülke turizmini olumlu yönde etkiler ve vitrin vazifesi yapar	154	4,42	,634
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri mesleğini daha iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirir.	153	4,11	,863
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri tayin işlemleri personelin bilgi beceri ve dil gibine göre yapılmaktadır	154	3,55	1,284
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yabancı turistlerin özel hayatına saygı gösterir.	154	4,30	,751
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri sayısı yeterlidir.	152	3,68	1,119
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yolsuzluklara karışmaktan kaçınır	154	4,10	1,034
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri iletimim halinde olduğu yabancı turistlere sevgi ve saygı duyar.	153	4,41	,634
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri mesleği gereği öğrendiği özel sırları saklar	153	4,37	,637
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri kuralları tüm yabancı turistlere eşit olarak uygular.	154	4,46	,596
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri turistlere dinsel, siyasal ve politik nedenlerden dolayı ayrıcalıklı davranmaz.	154	4,52	,607
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri görevin ifası sırasında yabancı misafiri kırmamak, incitmek için hassas davranır.	152	4,43	,605
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yabancıların hak ve özgürlüklerini korumayı görev bilir.	152	4,39	,566
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri turistlerin statü ve ırklarına göre ayrıcalıklı davranmaz.	152	4,43	,572
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri kurumun kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanır.	152	4,29	,657

Tablo 39 'un Devamıdır	N	Aritmetik	Standart
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yeterli ilk yardım bilgisine sahiptir.	152	3,76	,859
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yüceltmeye çalışır	152	4,34	,671
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri yaptığı işi sever ve önem verir.	150	4,21	,708
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri insanların değer ve ilkelerine saygı duyar	152	4,34	,619
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri mesleğin gerektirdiği davranışları en iyi şekilde yerine getirir.	152	4,32	,647
Hava limanında görev yapan emniyet güçleri bazen mesleki ilkelerine aykırı davrandığı zamanlar oluyor.	152	2,82	1,349
Görev yaptığım havalimanı sıkı şekilde korunmaktadır.	148	4,10	,688
Görev yaptığım havalimanı güvenlik açısından teknolojik olarak donanımlıdır.	147	4,16	,728
Hava limanından ülkemize giriş yapan turistlerin milliyetleri güvenlik açısından önem arz etmektedir.	151	3,86	1,114
Hava limanında görev yapmak çok zor ve ben istemeyerek çalışıyorum.	147	3,17	1,357
Turistik havalimanında görev yapmak için sadece bir yabancı dil yeterli değildir	151	3,79	1,111
Turistik hava limanlarında görev yapan emniyet güçleri, ülkemize giriş yapan turistlerin kültür yapılarına ait bilgi donanımına sahip olmalıdır.	152	4,03	,845
Havalimanlarında görev yapan güvenlik güçleri turistlere yaptığı uygulamalarında aşırı şüpheli davrandığı oluyor.	151	3,64	1,002
Havalimanlarında görev yapan güvenlik güçleri diğer ülkelerin güvenlik güçleri ile iletişim içerisinde çalışır.	151	3,68	1,128
Ülkemize gelen turistler için hava limanları daha güvenlidir	150	3,92	1,020
İstanbul Atatürk havalimanına daha çok ,üst düzey yabancılar gelmektedir.	152	3,58	1,188
Antalya hava limanı tatil amaçlı turistler içindir.	152	3,64	1,176
Güvenlik açısından İstanbul Atatürk havalimanı, Antalya hava limanından daha önemlidir	152	2,95	1,397
İstanbul ve Antalya hava limanlarından ülkemize giriş yapan turistler güvenlik güçleri için aynı derecede önemlidir.	151	4,11	1,047

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm, dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye ve/veya bölgeye gezmen çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür. Bu amaçlarla da seyahat eden kişiye de turist denir. Dünya Turizm Organizasyonu UNWTO, hazırladığı raporda, dünya ekonomisinin önemli bir sektörü olan Hizmetler sektörüne dâhil olan Turizm sektörünün gelir bağlamında her yıl ortalama %4 düzeyinde turizm hizmeti verilen ülkelerde büyüdüğünü ifade etmektedir. Söz konusu raporda ayrıca, önümüzdeki yirmi yıllık süreçte turizm potansiyelinin özellikle Avrupa ülkelerinden daha çok Asya ülkelerine yöneleceği ifade edilmektedir. Bu süreçte özellikle bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm sektörünün ülke ekonomilerine olan katkıları daha da artacağından bu sektöre yapılan yatırım oranı bu duruma paralel olarak artış gösterecektir. Son yaşanan dünya krizi, ülkelerin ekonomilerini dengede tutmak adına çeşitli önlemler almasına neden olmuştur. Bu bağlamda, turizm sektörünün gelecek dönemde önem kazanacağı olasılığından hareketle, bu sektörde, kriz dönemlerinde ayakta kalabilen, kendi öz kaynaklarından yararlanabilen ve öz denetimini sağlıklı bir yapıya kavuşturabilen bir önlem zinciri ve planlama ile turizm sektörü değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda ülkemiz, çeşitlilik gösteren doğal güzellikleri ve zengin tarihi kalıntılarıyla önemli bir turizm potansiyeline sahip olması nedeni ile diğer ülke vatandaşlarına hizmet veren seyahat acenteleri tarafından turizm cenneti şeklinde tanımlanmaktadır. Ülkemiz, her ne kadar ekonomik anlamda sanayi sektörüne yapılan yatırımları ile ön plana çıksa da, üç tarafının denizler ile çevrili olması, dinlenme ve eğlence turizmini, eski medeniyetlerin yerleşim yerlerini içine alması arkeolojik değerini ve çeşitli medeniyetlerin izlerini taşıması kültürel değerini ön plana çıkartan bir ekonomik coğrafyaya da sahiptir.

Ilıman kuşakta yer alması nedeniyle dört mevsimin belirgin yaşandığı ülkemizde özellikle Akdeniz ve Ege kıyılarında deniz turizmi gözle görülür bir gelişme göstermiştir. Türkiye yüzyıllar boyunca pek çok eski uygarlığa ev sahipliği yapmış olması tarihi turizminin gelişmesine katkı sağlamıştır. Milli parklar, çeşitli yer

şekilleri ve bitki türlerinin bulunduğu ülkemizde doğa turizmi son yıllarda deniz turizmi kadar ilgi görmeye başlamıştır. Uluslar arası düzenlenen festivaller ve fuarlarda ülkemizdeki turizm çeşitliliğini diğer ülke ve kültürlerle sunmakta çok etkili rol oynamakta diğer yanda da dış ticaret gelirleri içinde turizm gelirinini yapmış olduğu katkı şüphe götürmeden kabul edilmektedir. Dış ticaret gelirimizin yaklaşık % 15-20'si turizmden sağlanmaktadır. Turizm ülkemiz için dış pazarlarda rekabet gücü en yüksek sektörlerden biridir.

Ülkemizin turizm boyutuyla dış dünyaya açılan en önemli kapıları uluslar arası hava limanlarıdır. Uluslar arası havalimanlarında ülkemize çeşitli nedenler ile gelen yabancı misafirlerin ilk karşılaştıkları birimler emniyet güçleridir. İşte bu anlamda emniyet teşkilatını temsil eden polis memurlarımızın bu süreçte çok önemli bir işlevi yerine getirdiği görülmektedir. Ülkemiz, yaşayanları ve yaşam biçimleri hakkında ilk öngörü turistler tarafından burada yapılabilmektedir. Bu anlamda, güvenlik güçlerimizin davranış biçimi, mesleki etiği, dil kabiliyeti, genel kültürü, ülke turizmimiz için büyük önem arz etmektedir. Hizmetler sektörünün gelişebilmesi bağlamında, hizmet içi eğitim ve genel eğitim seviyesinin artırılmasına yönelik faaliyetler önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda, ülkemizin turistik bölgelerinde görev yapan güvenlik güçlerinin etik kurallarını algılama ve uygulama biçimlerinin araştırılmasının bu önlemlerden bir tanesi olduğu muhtemeldir. Bu çalışmaların asgari düzeyde yapılması gereken mekânlarda turistlerin ülkemize ilk kez ayak bastıkları, hava limanları, deniz yolu limanları, kara yolunu tercih edenler için sınırlarımızdaki gümrük ofisleridir. Son dönemde hava yolu sektörünün hızla gelişmesi ve zaman faktöründen daha fazla fayda sağlaması, çeşitli nedenler ile ülkeler arası seyahat yapan insanların seyahatlerinde ağırlıklı olarak havayolu ulaşımını tercih etmelerine neden olmaktadır. Söz konusu neden, havalimanlarının karşılama ve güvenlik etkenlerinin daha fazla ön plana çıkmasını sağlamaktadır.

Bu sebeple hava limanlarında görev yapan emniyet birimlerinin her iki görevi başarı ile yerine getirmesinin önemini arttırmaktadır. Ülkemize çeşitli nedenler ile gelen yabancı misafirlerin hava limanlarında aldıkları ilk hizmetin ve onların güvenliğini devlet adına sağlamaya yetkili birimin emniyet güçleri olması dikkatlerin bu birimin

üzerine çevrilmesine neden olmaktadır. Dolayısı ülkemize gelen yabancı misafirlerin “Türk insanı” profiline olumlu veya olumsuz yargı ile yaklaşması, son derece hassas bir noktada görev yapan emniyet birimlerinin davranışlarının ve meslek etiği ile ne kadar barışık ve ilişkili olduklarının bir göstergesi olabilecektir. Bu durumda önem arz eden durum, bu süreçte ortaya çıkabilecek eksik ve yanlış anlaşılmaları en aza indirmek amacıyla ülkemiz ve insanımız prestijini negatif yönde etkileyen unsurları tespit ederek, bunların giderilmesi için çözüm önerileri oluşturulmasının öneminin ortaya koyulmasıdır. Bu açıardan bakıldığında hizmetler sektörünün her biriminde olduğu gibi emniyet güçlerinin ve bağlı olarak hava limanlarında bir anlamda ülkemizi temsil ederek görev yapan emniyet birimlerinin de meslek etiği açısından düşünsel becerilerini geliştirmek amacı ile çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada bu amaçla yapılmıştır.

Etik; insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini. Ahlakla etik arasında genişlik-darlık, kuram ve uygulama açılarından bir farklılık vardır. Ahlak, bir disiplin olarak etiğin günlük yaşam pratiğine yansıyan kurallar demetidir. Ahlak, toplumda var olan ve davranış, tutum ve inançları yönlendiren bir değerler sistemidir. Ahlak günlük yaşam içinde bireylerin nasıl yaşamaları gerektiğini ince ayrıntılar içinde pratik açıdan düşünürken, etik daha soyut ve kuramsal bir bakış açısını gerektirir (İnal, 1996: 43).

Diğer yandan, etik ilkeleri, bir örgüt içinde etiğin kurumsallaşması için, örgütün genel değerler sistemi ve amaçlarını tanımlayan, verilen kararların bu ilkelere uygunluğu için rehberlik eden mekanizmadır. Meslek etiği ise, belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu, meslek üyelerine emreden, onları doğru şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslektan dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde toplumun hemen her alanında, genel anlamda etik problemlerle karşı karşıya bulunduğu konusunda ortak bir görüş olduğu söylenebilir. Bu çalışmada havalimanlarındaki emniyet birimlerinin tercih edilmesi, öncelikli görevi topluma güvenlik ve asayiş hizmeti sunma olan emniyet birimlerinin meslek etiği ilkelerine

ne kadar uygun davrandığı, etik dışı davranışlarda bulunup bulunmadığı konusunun araştırılmaya değer bulunması nedeni ile seçilmiştir.

Bu çalışmada seçilen iki lokal alan, ülkemize gelen yabancı misafirlerin tercihlerinin daha fazla olduğu düşünülen iki şehir olarak belirlenmiştir. Her iki şehirde kendine özel durumları bu seçimde temel etken olarak kabul edilmektedir. İstanbul, eski kültürleri ve birçok medeniyeti içinde barındırması ve kültürel turizmin etken olduğu bir şehir olması nedeni ile seçilmiştir. Antalya, dinlence ve eğlence turizminin yoğun olarak yaşandığı bir bölge olması nedeni ile tercih edilmiştir. Bu iki tercihsel yaklaşım, iki lokal bölgeyi tercih sebepleri ayrı olan değişik kültürleri ve ülkeleri temsil eden insanlar karşısında katılımcıların etik davranışlarına ilişkin objektif ve verimli bir çalışmanın sağlanmasına yöneliktir. Bu bağlamda, elde edilen değerlendirme sonuçlarının, Türkiye’de bulunan tüm hava limanlarında ortak bir ölçütü yansıtmasını sağlamaktır.

Bu araştırmanın temel amacı, Antalya ve İstanbul Havalimanı örneği ile turizm bölgelerinde görev yapan polislerin meslek etiği kavramını algılama, uygulama biçimlerinin incelenerek, bununla ilgili var olan sorunları ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Araştırma kapsamında bulunan polis memurlarının;

- Cinsiyetleri,
- Eğitim düzeyleri,
- Polislik mesleğindeki hizmet yılları,
- Mesleki eğitime başlamadan önce yaşadıkları yerleşim yerleri,
- Mesleki sorumluluk ve mesleki profesyonellik bilincine sahip olmaları,
- Örnek kişi olmaları,
- İnsan ilişkileri ve eleştirilere açık olmaları,

- Eşitlik ve adalet,

- Dürüstlük ve doğruluklarına ilişkin olarak,

Meslek etiği ilkelerini benimsemelerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup, olmadığı ile bu etik ilkelerin her birine ilişkin görüşlerinin nasıl olduğu sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırmada betimsel tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Araştırmaya katılan polis memurlarının görüşlerine başvurulmuş, bunun için bir anket geliştirilmiştir. Yapılan araştırmalar ve literatür taraması sonucunda hazırlanan anket, İstanbul ve Antalya Havaalanı Emniyet Şube Müdürlükleri'nde çalışan 128 erkek, 26 bayan polis memuruna uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS for Windows 10.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarında, İstanbul ve Antalya Havaalanı Emniyet Şube Müdürlükleri'nde görev yapan ve araştırma kapsamında bulunan polis memurlarının mesleki etik ilkelerini “*katılıyorum*” düzeylerinde benimsemekle beraber, bazen bu ilkeleri ihlal edebildikleri sonucuna varılmıştır.

Antalya ve İstanbul uluslar arası havalimanlarında görev yapan güvenlik güçleriyle yapılan araştırmalar sonucunda;

Güvenlik güçlerinin eğitsel çalışmalar açısından eksikliğe rastlanmıştır. Bunun nedeni ise; 12-12 çalışma sisteminden kaynaklandığı görülmektedir. Eğitsel çalışmaların özellikle havalimanlarında görev yapan memurlar ile turizm polisleri için çok büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu nedenle de, mutlaka bilgi ve becerilerini artırmak, kendilerini yenileyebilecekleri her türlü eğitimden geçirilmesi için öncelikli olarak eğitsel planlamaların yapılarak uygulanması ile bu problemin çözülebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra, havalimanlarında yüksek eğitimli personelin olmasına rağmen, dil bilen personelin azınlıkta bulunması, havalimanlarında turistlerle olan ilişkilerde zaman zaman iletişim eksikliğine neden olabilmekte, bu da ülke turizmi açısından olumsuzluk oluşturmaktadır. Bu sebeple öncelikli olarak, yüksek eğitimli havalimanı personelinin en az bir yabancı dil ve daha fazlasına sahip olması için dil eğitiminden

geçirilmesi, Türk turizmi açısından sorunun çözümlenmesi bakımından birinci derece önem arz etmektedir.

Öte yandan, havalimanı polisinin ülkemiz ve görev yaptığı şehirlerle ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadığı gözlemlendiğinden, turistlere bu konuda gereği kadar yardımcı olamadıkları sonucu elde edilmiştir. Bu nedenle de, hava limanlarında görev yapan emniyet mensupları Türk turizmi açısından ülke turizmine yeterli düzeyde katkı sağlayamamaktadır. Bu sebeple, Emniyet Genel Müdürlüğü içerisinde Turizm Polisi birimi kurulmalıdır. Bu birim havalimanı polisi ve turizm polisleri olarak sadece turistik bölgelerde istihdam edilmelidir. Söz konusu birimde görev yapacak emniyet mensuplarının ülkemize gelen turistlere daha etkin hizmet edebilmesi amacı ile görev yapacakları bölgeye ait olan, arkeolojik, tarihi, coğrafi ve yerel kültürler ile ilgili eğitime tabi tutulmalı ve ülke turizmine katkıda bulunmalarının sağlanması gerekmektedir.

Verilen güvenlik hizmetlerinin ülkemize gelen yabancılar için yeterli bulunmadığı kanaati üzerine, güvenlikteki eksikliklerden dolayı meydana gelen zafiyetleri gidermek amaçlı güvenlik hizmetlerindeki etkinliği artırarak, turistlere en iyi hizmeti sunmak gerekmektedir. Ülkeler arası güvenlik güçlerinin en fazla işbirliği içerisinde bulunduğu çalışma alanlarından biri olan hava limanları güvenliğinin daha etkin bir biçimde sağlanması için uluslar arası normlara uygun yasa ve yönetmelikler belirlenmelidir. Bununla birlikte ülkemizi ziyaret eden turist profilinin çıkartılarak oransal anlamda daha çok ülkemizi tercih eden insanların ülkelerinin, güvenlik güçleri ile ortak hareket etmeyi sağlayacak olan bir güvenlik ağının oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda, hava limanlarının ulaşımında, uluslar arası bağlantılı seyahate açık ve güvenlik riski ile her an karşı karşıya olması, havalimanı güvenliği açısından uluslar arası işbirliğinin kaçılmaz olmasına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

- ACAR, A. G. (2000), *Etik Değerlerin Kurumsallaşması Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi ve Organizasyonu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- AKIN, C. (1996), “Türk Toplum Düzeninde Polis ve Önemi”, *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa: 115-121, Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996 Polis Akademisi, Ankara
- ALKAN, T. (1993), *Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık*, Bilgi Yayınevi, Ankara
- AKSOY, A. (1996), “Hukuk Sistemi ve Polis”, *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa: 327-344, Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996 Polis Akademisi, Ankara.
- AKSOY, A. H. (1998), *Eğitim Denetiminde Etik*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- ANABRİTANİCA Sözlük. (1998), “*Etik*” *Maddesi Tanımı*, Ana Yayıncılık, İstanbul
- ARNESON, R. (1992), *Exploitation” Encyclopedia of Ethics*, (Editors: Lawrence B. Becker, Charlotte B. Becker), St. James Pres, Chicago
- ARSLAN, M. (2001), *İş ve Meslek Ahlakı*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- ATEŞ, T. (1994), *Laiklik: Dünyada ve Türkiye’de*, Ümit Yayıncılık, Ankara
- AYDIN, E. (2000), *Halkla İlişkiler Yönetimi Geliştirme ve Oryantasyon Eğitimi Bölgesel Seminer Notları*, EGM Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, No: 2, Ankara
- AYDIN, A. H. (1996), *Polis Meslek Hukuku*, Ankara

- AYDIN, İ. (2003), *Eğitim ve Öğretimde Etik*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- AYDIN, İ. P. (2001), *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- AYDIN, İ. P., Aydın, E. (2000), *Polis Meslek Etiği*, EGM Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, No: 15, Ankara
- AYDIN, M. (1993), *Çağdaş Eğitim Denetimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- AYTAÇ, Ö. (2001), “Polisin ‘Biz’/’Kendi’ Olma Kültürü içinde ‘Öteki’ Olan Yurttaş Algilama Etiği ve Bunun Pratik Hayattaki İzdüşümleri”, *ODTÜ 1. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Bildirisi*, 12-14 Kasım 2001, Ankara
- BAL, İ. ve Beren, F. (2002), *Polis Etiği*, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, No: 19, SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık, Ankara
- BAL, İ., Eryılmaz, M. B. (2002), “Polis Meslek Etiği”, *Uluslararası Polis Meslek Etiği Sempozyumunda Sunulan Bildiriler*, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara
- BALCI, A. (2001), *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem Teknik ve İlkeler*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- BAŞARAN, İ. E. (1990), *Yönetim*, Gül Yayınevi, Ankara
- BAŞARAN, İ. E. (1992), *Yönetimde İnsan İlişkileri*, Gül Yayınevi, Ankara
- BAŞARAN, İ. E. (1991), *Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü*, Gül Yayınevi, Ankara
- BEREN, F. (2002),”Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye İsimli Yazıya İlişkin Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Polis Meslek Etiği Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Sayfa, 293-295, Ankara

- BEREN, F. (2003), *Güvenlik Hizmetlerinde Yöneten-Yönetilen İlişkilerinin Etik Değerler Bağlamında İncelenmesi (Emniyet Örgütü Örneği)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- BERKMAN, Ü. (1983), *Az Gelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet*, TODAİE Yayınları, No: 23, Ankara
- BOSTANCI, M. N. (1994), “Yolsuzluk – Toplum – İktidar”, *Yeni Türkiye*, Sayı: 1, Kasım-Aralık
- BURSALIOĞLU, Z. (1987), “Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış”, A.Ü. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını*, No:154, Ankara
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı*, Pegem Yayıncılık, Ankara
- Büyük Larousse Sözlük. (1996), “*Etik*” *Maddesi Tanımı. İstanbul*, Milliyet Yayınları
- CERRAH, İ., ve Eryılmaz, M. B. (2001), *Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği & Açıklayıcı Notlar*, 72 Tasarım Ltd., Ankara
- CERRAH, İ., Semiz, E. (2001), “Meslek Etiğinin Polis Eğitimindeki Yeri ve Önemi”, *Yirmi birinci Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, EGM Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları No: 22, Ankara
- CERRAH, İ. Semiz E. (1998), “*Sosyal Yapı ve Polis Alt-Kültürü*”, *21. Yüzyılda Polis, Temel Sorunlar, Çağdaş Yaklaşımlar*, EGM Yayınevi, Ankara
- CERRAH, İ. (2000), “Polis Etiği”, *III. Sosyoloji Kongresi*, 1 - 4. Kasım 2000, Eskişehir.
- CEVİZCİ, A. (2000), *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul:
- CEVİZCİ, A. (2002), *Etiğe Giriş*, Paradigma Yayınları, İstanbul

- ÇAĞLAR, A. (2000), “Türk Polisinde Sosyalleşme ve Polis Kültürü”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 7-8, 2000
- GÖKÇEGÖZ, F. (2002), “Polis Meslek Etiği ve Uygulama Örnekleri”, *Çağın Polisi Dergisi*, Cilt 1, Sayı: 10 (Emekli Emniyet Müdürleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını), Poyraz Ofset, Ankara
- ÇALIŞLAR, A. (1983), *Ansiklopedik Kültür Sözlüğü*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- ÇITAK, S. (2000), “Executive Excellence”, Yıl: 4, Sayı: 40, Temmuz 2000, Rota Yayıncılık, İstanbul
- DERDİMAN, R. C. (1997), *Polis Yönetimi ve Hukuk*, Arı Ofset Matbaacılık, Tokat
- ER, T. (1996), “Ankara Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü Mensuplarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarından Kaynaklanan Sosyal ve Psikolojik Sorunlar”, *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa: 413-426, Polis Akademisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996, Ankara
- FINDIKLI, R. (1996), “Polis Eğitiminde Çağdaş Gelişmeler”, *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa 461-482, Polis Akademisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996, Ankara
- FROMM, E. (1995), *Erdem ve Mutluluk*, (Çeviren: Ayda Yörükkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 325, Ankara
- GİLMARTİN, K. M. and Gilmartin, H., *Ethics Based-Policing... Undoing Entitlement*, <http://www.rcmp-learning.org/fr-welc.htm> (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)
- GÖMLEKSİZ, M. N. ve Sağlam, Z. (2003), “Polis Meslek Yüksek Okullarında Okuyan Öğrencilerin Bilgisayar Kullanma Alışkanlıkları”, *1. Polis Bilişim Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, 21-22 Ekim 2003, Ankara

GÖZLÜGÖL, S. V. (1999), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukumuzda Etkisi*, Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara

GÖZÜTOK, D. (1999), “Öğretmenlerin Etik Davranışları”, *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 32, Sayı 1-2, Sayfa: 83-89, Ankara

GÜNGÖR, E. (1993), *Değerler Psikolojisi*, Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları: 8, Amsterdam

HANÇERLİOĞLU, O. (1989), *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, İstanbul

<http://www.afp.gov.au/raw/public.actions/platypus/Dec98/ethics.html>, (Web adresinden 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2003/politika/politikaprn2.html>, (Web adresinden 05.12.2003 tarihinde indirilmiştir)

http://www.archive.aclu.org/library/fighting_police_abuse.htm, (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.iskur.gov.tr/mydocu/meslek/polis.htm>, (Web adresinden, 22.12.2003 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.ncjrs.org/policing/det591.html>, (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.norfolk.gov/police/Ethics.asp>, Law Enforcemenet Officers Code of Ethic. (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.rcmp-learning.org/docs/ecdd1220.html>, (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.rcmp-learning.org/docs/ecdd1138.htm>, “A Case For Proactive Management of Ethics in tne New Zeland Police. (Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir)

http://www.communitypolicing.org/exchange/e19/_98/e19morten.htm, (Web adresinden 12.12.2003 tarihinde indirilmiştir)

http://www.police-firetraining.com/police_ethics.html, (Web adresinden, 12.12.2003 tarihinde indirilmiştir)

<http://www.fbi.gov/ethics.html>, (Web adresinden, 12.12.2003 tarihinde indirilmiştir)

IRVİN, L. (2002). Ethics in Organizations: a Chaos Perspective. Journal of Organizational Change Management, Vol: 15, No: 4, ss:359-381

İNAL, K. (1996), "Sosyalist Etik", *Gelecek*, 1-3 Kasım-Aralık

KAHRAMAN, N. (2003), *İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyuma Düzeyleri*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

KARASAR, N. (2002), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 11. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara

KAVGACI, H. İ. (1996), "İngiltere'de Polisin Sorumluluk Anlayışı ve Bunun Türk Polis Polislik Politikasına İlgisi", *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa: 23-33, Polis Akademisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996, Ankara.

KILLIOĞLU, İ. (1998), *Ahlak Hukuk İlişkisi*, Marmara Üniversitesi, İFAV Yayını, İstanbul

KIRANLI, S. (2002), *Orta Öğretim Yöneticilerinin Etik İlkeleri Uygulama ve Etik İlkeleri Çözümleme Yeterliliği (Eskişehir İl Merkezi Devlet Liseleri Örneği)*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir

KIREL, Ç. (2000), "Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması", *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları*, No: 168, Eskişehir

- KÖKNEL, Ö. (1996), *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, Altın Kitaplar, İstanbul
- KÖKTAŞ, M. E. (1998), “Toplumsal ve Siyasal Hayatımızda İhmal Edilen Bir Değer: Ahlak, Siyasette ve Yönetimde Etik”, *Sakarya Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sakarya Ticaret Odası, Sakarya
- KUÇURADİ, İ. (1998), “Uludağ Konuşmaları: Özgürlük, Ahlak, Kültür Kavramları”, *Türk Felsefe Dizisi*, Türkiye Felsefe Kurumu, No: 1, Ankara
- MATAR, M. (1996), *Determination of Educational Aims of the College of Police and Security Studies (CPSS) in Slovenia, 1989-1995*
- METİN, H. (1996), *Halkla İlişkilerde Etik Performans*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- MUTLU, K. (1996), “Polisin “İyi Polis” Tanımı”, *Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Türk Polisi Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Sayfa: 131-135, Ankara Polis Akademisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 16-18 Ekim 1996, Ankara
- NİZAMİEVA, D. (2001). *Örgütlerde Sosyal Sorumluluk ve İş Etiği*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- O’SULLIVAN, J. “Ethical Standards Part of Everyday Police Life”. (<http://www.afp.gov.au>. Web adresinden, 01.01.2004 tarihinde indirilmiştir).
- ÖZBEK, O. (2003), *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyuma Düzeyleri*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara
- POLAT, E. (1999), *Orta Kademe Yöneticilerinin Çalışma ve Yaşam Değerlerinin Etik Açısından İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

- POLAT, Z. (1999), *Psikiyatri Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Etik Problemler Karşısındaki Yaklaşımlarının Belirlenmesi*, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- PIEPER, A. (1999), *Etiğe Giriş*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- PRIEST, F. R., Krause, J. V. ve Becah, J. (1999) "Four-Year Changes In Colleege Athletes Ethical Value Choies In Sport Situations" *Research Quarterly for Exercise and Sport*, Vol, No: 2, 170-178, 1999
- SEMERCİ, Ç., Sağlam, Z. (2003), "Polis Adaylarının Sınavlarda Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri", *Yayınlanmamış Makale*
- SÖNMEZ, N. (2002), *Emniyet Teşkilatı ve Polis Meslek Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- STRİKE, K. A., Haller, E. J. and Sottis, J. F. (1998), *The Ethics of School Administration Second Edition*", *Teachers College Press*, New York
- ŞAFAK, A. (1992), *Hukuk ve Emniyet Terimleri Sözlüğü*, Rehber Yayıncılık, Ankara
- ŞEN, L. Ş. (1998), *Kamu Yönetiminde Yozlaşmanın Önlenmesinde Yönetmelik Etik Yaklaşımı*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir
- T.C. Anayasası, Yasa No: 2709, Kabul Tarihi: 07.11.1982, *Resmi Gazete*, Resmi Gazete Yayım Tarihi: 09.11.1982, Sayı: 7863
- T.C. Resmi Gazete, 4652 Sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu, Kabul Tarihi: 25.04.2001, *Resmi Gazete*, Resmi Gazete Yayım Tarihi: 09.05.2001, Sayı: 24397
- TEPE, H. (1999), "Bir Felsefe Dalı Olarak Etik", *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Felsefe Sanat ve Kültür Yayınları, Sayı: 4
- TUTUM, C. (1979), *Personel Yönetimi*, TODAEİ Yayınları, No: 179, Ankara

- TDK. (1989) Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989, I. Cilt, (1-748), Ankara
- TDK. (1989) Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989, II. Cilt, (749-1680), Ankara
- UYGUN, O. (1996), “Türkiye’de Demokrasi ve İnsan Hakları”, *TODAİE İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Dizisi*, No: 3, Ankara
- ÜNSAL, A. (1996). “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”. *Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi*, 6-7, Kış-Bahar Sayısı
- VAN DE VEN ve Ferry, D. (1979), *Measuring and Assessing Organization*, John Wiley, New York
- YALÇINKAYA, H. (2002), *Dersimiz/Derdimiz İnsan Hakları*, Emniyet Müdürlüğü, Van
- YILMAZATILLA, E. (1999), *İş Ahlakı Etik Değerlerinin Oluşturulması, Alışkanlık Haline Getirilmesi ve Yeni Bir İşletmede Uygulaması*, Gebze İleri teknoloji Enstitüsü, Mühendislik ve Fen bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli

EK-1

AVRUPA POLİS ETİĞİ YÖNETMELİĞİ

Yönetmeliğin Kapsamı

“Bu yönetmelik, görevi toplumda kamu düzeni ve asayişini sağlama olan kamu adına hizmet gören geleneksel polis güçleri veya polis servisleri ile aynı amacı gerçekleştirme adına kamu adına görevlendirilen diğer zor kullanma ve benzer özel yetkilerle donatılan kuruluşlar için geçerlidir.

I. Polisin amaçları

1-Hukuk devletinin geçerli olduğu demokratik bir toplumda polisin ana amaçları:

-Toplumda kamunun huzurunun kamu düzeninin ve hukukun üstünlüğünün sağlamak,

-Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde (AİHS) yer alan kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve saygı göstermek,

-Suçu önlemek ve suçla mücadele etmek,

-Suçu ortaya çıkarmak

-Halka yardım etmek ve halkın hizmetinde olmaktır.

II. Hukuk Devletinde Polisin Hukuki Alt Yapısı

2-Polis bir kamu kurumu olup kanunla kurulmalıdır.

3-Polis operasyonları her zaman iç hukuka ve ülkenin kabul ettiği uluslararası standartlara uygun gerçekleştirilmelidir.

4-Polise yön veren kanunlara halkın ulaşabilmesi (gizli olmaması ve herkesçe temin edilebilir olması) bu kanunların açık ve net kaleme alınması, ihtiyaç halinde yine halkın ulaşabileceği düzenlemelerle desteklenmesi gerekir.

5-Polis toplumu oluşturan diğer kişilerin tabi olduğu kurallara tabi olmalı, istisnalar ancak demokratik bir toplumda polisin görevini gerektiği gibi yerine getirmesini haklı kıldığı durumlar için kabul edilmelidir.

III. Polis ve Ceza Adalet Sistemi

6-Polis, savcılık ve yargı teşkilatı ile ıslah sisteminin rolleri arasında net bir ayrım olmalıdır;polisin bu kurumların üzerinde bir kontrol yetkisi olmamalıdır.

7-Polis yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığına kesinlikle saygılı olmalıdır;özellikle meşru mahkeme kararlarına ve mahkeme kararlarının yerine getirilmesine karşı bir itirazın olmaması ve kararların uygulanmasına engel olmaması gerekir.

8-Polis genel bir kural olarak yargısal bir görev üstlenmemelidir.Polise verilecek yargısal görevler kanunu uygun olarak verilmeli ve oldukça sınırlı tutulmalı.Polis her zaman her türlü işleme karşı yargı yolunu kullanabilmelidir.

9-Polis ve savcı arasında fonksiyonel ve uygun bir işbirliği geliştirilmiş olmalıdır.Polisin bir savcının veya hakimin otoritesi altına verildiği ülkelerde polis, suç araştırma politikalarına ilişkin ve araştırılan belirli bir suçla ilgili öncelikler hakkında net emirler alabilmelidir,Polis verilen emirlerin gereğinin yerine getirilip getirilmediğini ve özellikle araştırmanın seyri hususunda üstlerini düzenli olarak bilgilendirmelidir.

10-Polis, ceza adaleti sürecinde sanığın avukatının üstlendiği role saygı duymalıdır ve gerekirse, özellikle özgürlüğü kısıtlanarak gözaltına alınan kişilerin avukatın hukuki yardımından yararlanma hakkını etkili kullanımı için yardım etmelidir.

11-Acil haller dışında polis hapisane personelinin rolünün üstlenemez.

IV. Polisin Kurumsal Yapısı

IV. 1. Genel olarak

12-Polis hukukun toplumda hakim olması için çalışan ve halka hizmet sunan bir meslek grubu olarak halkın saygısını kazanma amacı olan bir kurum olarak yapılandırılmalıdır.

13-Medeni bir toplumda polis teşkilatı sivil yetkililerin sorumluluğu altında çalışmalıdır.

14-Polis ve üniformalı personeli kolaylıkla tanınabilir olmalıdır.

15-Polis teşkilatı kendisine verilen polisiye görevlerini yerine getirirken diğer devlet kurumlarından bağımsız, yeterli çalışma alanına sahip olmalıdır.

16-Polis bütün seviyede yaptıklarından ve ihmallerinden ve altındakilere verdikleri emirlerden şahsen sorumlu olmalı ve hesap vermelidir.

17-Polis teşkilatı, teşkilat içinde emir komuta zincirini net olarak oluşturmalıdır.Hangi amirin emrindeki memurların görevlerinden ve kusurundan dolayı neticede sorumlu olacağına karar vermek her zaman mümkün olmalıdır.

18-Polis, polis-halk ilişkilerini geliştirecek, diğer kurum ve mahalli topluluklarla, sivil toplum kuruluşları ile ve halkı temsil eden diğer kuruluşlarla etkili işbirliği kuracak ve geliştirecek şekilde organize edilmelidir.

19-Polis teşkilatı, gizli bilgileri açıklamadan, yerine getirdiği görevleri hakkında halka doğru ve tarafsız bilgi sunmaya hazır olmalıdır.Medya ile ilişkileri düzenleyen bir yönerge hazırlanmalıdır.

20-Polis teşkilatı amir ve memurlarının dürüstlüğünü ve görevini gerektiği gibi yapmasını sağlamak için özellikle AİHS’de korunan,kişi hak ve özgürlüklerine saygılı olmalarını garanti altına almak için etkili tedbirler almalıdır.

21-Teşkilat, bütün seviyelerde, polisin mesleğini kötüye kullanmasını önleyici etkili tedbirler almalıdır.

IV.2. Polisin Nitelikleri, Eğitimi ve Meslekte Tutulması

22-Polislik mesleğine girişte polisliğin amacına uygun ve adayın niteliklerine ve tecrübesine göre bir seçim yapılmalıdır.

23-Polis mantıklı karar verebilmeli, açık, olgun, adil olmalı, iyi iletişim kurabilmeli ve gerektiğinde, liderlik ve yönetim kabiliyetlerine sahip olmalıdır.Ayrıca içinde bulunduğu sosyal kültürü ve toplumsal problemleri bilmelidir.

24-Ciddi suçlardan dolayı mahkum olanlar polislik mesleğinden uzaklaştırılmalıdır.

25-Adaylar geçmişleri de araştırılarak, objektif ve ayrımcılık gözetmeyen kriterlere göre belirlenmelidir.Ayrıca polisin hizmet ettiği toplumu yansıtabilmesi için toplumun değişik kesimlerinden kadın ve erkek polis adayları almak teşkilatın bir politikası olarak benimsenmelidir.

IV. 3. Polisin Eğitimi

26-Çoğulcu demokrasinin temel değerleri hukuk devleti ve insan haklarının korunması prensiplerine dayanan polis eğitimi polisin amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik bir program uygulamalıdır.

27.Genel polis eğitimi halka olabildiğince açık olmalıdır.

28.Genel eğitimi düzenli aralıklarla staj eğitimi ve gerektiğinde uzmanlık yönetim ve liderlik eğitimi takip etmelidir.

29.Kuvvet kullanma ile ilgili polis eğitimi ile temel insan hakları prensiplerinin sınırları, özellikle AİHS ve içtihat hukuku bütün seviyelerdeki polis eğitimine dahil edilmelidir.

IV.4. Polisin Hakları

30.Polis diğer vatandaşların sahip olduğu aynı medeni ve siyasi haklara sahiptir.Bu haklara getirilecek sınırlamalar ancak demokratik bir toplumda polisin görevini gereği gibi yapması için gerekli olduğu durumlarda hukuka ve AİHS'e uygun olarak yapılabilir.

31. Polis kamu hizmetlileri olarak sosyal ve ekonomik haklardan mümkün olduğu kadar yararlanmalıdır. Özellikle polis uygun ücret almak sosyal güvenlik ve sağlık imkânlarına kavuşmak, güvenliğini sağlamak adına, polislik görevinin özel karakteri dikkate alınarak, kendisini temsil eden kuruluş kurmak veya bu kuruluşlarda görev alma hakkına sahip olmalıdır.

32. Polise verilen disiplin cezaları bağımsız bir kuruluş veya mahkemece gözden geçirilmelidir.

33. Kamu kurum ve kuruluşları polisi, görevini yerine getirirken karşılaştıkları dayanaktan yoksun suçlamalara karşı desteklemelidir.

V. Polis Uygulama ve Müdahaleleri için Kılavuz

V.1. Genel Prensipler

34. Polis ve tüm polis operasyonları herkesin yaşama hakkına sahip olmalıdır.

35. Polis, hiçbir şart altında, herhangi bir işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı (aşağılayıcı) muamele veya cezalandırma yapmayacak, yapılmasına ön ayak olmayacak veya tolere etmeyecektir.

36. Polis, kesinlikle zorunlu olan durumlarda ve sadece meşru bir amacı elde etmek için gerekli olan kadar kuvvet kullanabilir.

37. Polis her zaman yapmayı planladığı uygulamaların yasallığını kontrol etmelidir.

38. Polis kendisine üstleri tarafından usulüne uygun şekilde verilen emirleri yerine getirecektir. Ancak yasadışı olduğu açık olan emirleri yerine getirmekten kaçınmak ve bu tür emirleri rapor etmek görevidir.

39. Polis görevlerini dürüst bir şekilde yerine getirmeli, özelliklede tarafsızlık ve ayırım yapmama prensiplerini rehber edinmelidir.

40. Polis bireyin özel hayatına saygı duyulmasını isteme hakkına, sadece kesinlikle gerekli olduğu durumlarda ve meşru bir amacı elde etmek için gerekli olduğu derecede müdahale etmelidir.

41. Bireyler hakkında polis tarafından veri toplanması, depolanması ve kullanılması uluslar arası veri koruma prensipleri doğrultusunda yapılmalı ve özelliklede yasal meşru ve spesifik bir amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olan ile sınırlı tutulmalıdır.

42. Polis görevini yerine getirirken düşünce, vicdan, din, ifade, barışçıl amaçlı toplantı yapma, seyahat etme özgürlükleri ile mülkiyet hakları herkesin sahip olduğu temel haklara saygı göstermeyi prensip haline getirmelidir.

43. Polis, görevinin gerektirdiği ağırbaşlılık ve dürüstlük içinde, halka karşı saygılı ve özellikle de toplumdaki hassas grupların ihtiyaçlarını göz önüne alarak hareket etmelidir.

44. Polis olaylara müdahale sırasında, normalde, polis statülerini ve mesleki kimliklerini açıklamalıdır.

45. Polis, kurum içerisindeki her türlü bozulmaya (mesleği kötüye kullanmaya açık olan davranış biçimlerine) karşı bir tavır içinde olmalıdır. Kurum içindeki bozulmayı kendi üstlerine veya polis içindeki diğer ilgili birimleri bildirmelidirler.

V.2. Polis Eylem/Müdahaleleri İçin Kılavuz: Spesifik Durumlar

V.2.1. Polis Soruşturmaları

46. Polis soruşturmaları en azından gerçek (İşlenmiş) veya işlenmesi muhtemel bir suç ile ilgili makul bir şüphenin üzerine bina edilmelidir.

47. Polis bir suç ile itam edilen herkesin suçluluğunu bir mahkeme tarafından ispat edilene kadar masum kabul edilmesi prensibine göre hareket etmelidir. Yine aynı şekilde polis bir suç ile itam edilen bir kimsenin sahip olduğu belli asgari hakların özelliklede, kendilerine yapılan itam hakkında hemen bilgilendirilmesinin ve

savunmalarını kendi tercihlerine göre, kendileri tarafından bizzat veya bir avukatın hukuki yardımı ile yapılmasının gereğini yerine getirmelidir.

48. Polis soruşturmaları objektif ve adil (dürüst) bir şekilde yürütülmelidir. Soruşturmalar çocuklar, gençler, azınlıklar ve savunmasız kişiler gibi özel durumları olan grupların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yürütülmelidir.

49. Standart polis davranışlarına ve polis sorgulamalarına ilişkin

48. Madde hatırda bulundurularak hazırlanması gerekir. Hazırlanan yönetmelikler sorgulamaları yapılan şüpheli veya sanıklara adil bir sorgulama imkanı sağlamalı, ve bu kişiler sorgulama nedenleri ve diğer gerekli konular hakkında bilgilendirilmelidir. Polis sorgulamalarının sistematik olarak kaydı tutulmalıdır.

50. Polis tanıkların özel ihtiyaçlarını bilmeli ve özellikle tanıkların tehdit altında olduğu durumlarda onların korunmasına yönelik kurallara riayet etmeli ve soruşturma sırasında gerekli desteği sağlamalıdır.

51. Polis suçun mağduruna gerekli desteği, yardımı ve bilgiyi sağlamalıdır.

52. Polis soruşturma boyunca gerekli olan durumlarda gerekli açıklamaları yapmalıdır.

V.2.2. Özgürlüğün Polis Tarafından Kısıtlanması (Yakalama)

53. Kişilerin özgürlüklerinin kısıtlanmasını mümkün kılan durumlar oldukça sınırlı tutulmalı ve bu işlem gözüaltına alınan her bir kimsenin onuru, savunmasızlığı ve kişisel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Göz altında tutulan herkes için bir kayıt tutulmalıdır.

54. Polis özgürlüğünü kısıtladığı kişilere özgürlüklerini kısıtlamanın nedenlerini ve onlara yönetilen suçlamanın ne olduğunu derhal bildirmesi gerektiğini ve yine kendilerine uygulanacak olan prosedür ve haklarının neler olduğunu hiç gecikmeden söylemesi gerektiğini hatırda bulundurmalıdır.

55.Polis, gözaltında bulunan kimselerin, güvenlik, sağlık, temizlik ihtiyaçları ile uygun beslenmelerini temin etmelidir. Polis nezarethaneleri, makul bir büyüklükte olmalı, uygun aydınlatma ve havalandırma koşulları ile dinlenmek için uygun eşyalara sahip olmalıdır.

56.Özgürlükleri polis tarafından kısıtlanan kişiler, bu durumlarını kendi tercihleri olan üçüncü bir şahsa bildirme ve mümkün olduğunda ve tercih ettikleri takdirde, hukuki yardım alma ve bir doktor tarafından muayene edilme haklarına sahiptir.

57.Suç işlemiş olma şüphesinden ayrı bir nedenden dolayı özgürlüğü kısıtlanmış olan kimseler, şüpheli olarak tutulan kimselerden ayrı bir yerde tutulmalıdır. Gözaltına alınan bayan ve erkekler gibi, yetişkinlerle çocuklar ayrı yerlerde bulundurulmalıdırlar.

VI. Sorumluluk ve Polisin Kontrol Edilmesi

58.Polis devlete, vatandaşa ve onların temsilcilerine karşı sorumlu olmalıdır. Polis etkin bir dış kontrole tabi olmalıdır.

59.Devletin polis üzerindeki kontrolü yasama, yürütme ve yargı güçleri arasında bölüştürülmelidir.

60.Kamu otoriterlerinin, polise yönelik şikayetlerin araştırılması noktasında takip edilen prosedürün etkin ve tarafsız işlediği konusunda kişilerin bir şüphesi olmamalıdır.

61.Toplum ile polis arasında, karşılıklı iletişim ve anlayış üzerine kurulu sorumluluk mekanizmaları geliştirilmelidir.

62.Üye ülkelerde, bu dokümanda sunulan prensipler üzerine kurulu, etik yönetmeliği ve/veya polisin davranış yönetmeliği geliştirilecek ve uygun kurumlar aracılığı ile bunlar izlenecektir.

VII. Araştırma ve Uluslararası Yardımlaşma

63.Üye ÷lkeler, hem polisin tarafından hem de kurumlar aracılığı ile, polis üzerinde araştırmalar yapacak ve yapılan araştırmaları teşvik edecektir.

64.Polis etiği ve polisin insan hakları yönü üzerindeki uluslar arası yardımlaşmalar desteklenmelidir.

65.Bu tavsiye dokümanının prensiplerini kolaylaştırma ve uygulama metotları Avrupa Konseyi tarafından dikkatlice incelenmelidir.

EK-2

POLİSİN ETİK (AHLAK) YASASI

Bir emniyet mensubu olarak inanıyorum ki, esas olarak insanlığa, insanlığın huzur ve mutluluğuna hizmet etmektir. Temel amaç, toplum halinde yaşayan insanların mal, can, ırz ve tasarruf emniyetini sağlamak olmalıdır. Devlet otoritesini ve kanun hakimiyeti sağlayarak düzenbazlığa ve düzenbazlara karşı, zayıf olanı ezilmeye ve tehdide karşı korumaktır. Nizama saygılı kişileri, nizama bozmaya niyetlenen zorbalara karşı korumaktır. Herkesin adalet, eşitlik ve özgürlük gibi temel anayasal haklarına saygı duymaktır.

Özel hayatımı herkese örnek olacak şekilde her türlü şaibeli davranıştan uzak tutmaktır. Tehlike karşısında asla çekingen olmadan ve nefisime güvenimi yitirmeden bana gösterilen güven ve saygıyı zedelememektir. Kişiler hakkında bilip gördüğüm, duyduğum gizli kalması gereken veya bana güvenilerek görevim gereği öğrendiğim sırları açıklamadan sır olarak saklamaktır.

Görevimi yerine getirirken hiç kimseye tahakküm etmeden, ön yargılı davranmadan, yakın dost ve arkadaşlarımın da etkisinde kalmadan yapmaktır. Bilgim altında suç işlenmesine yahut suçların soruşturmadan uzak kalmasına imkan vermeden ve göz yummamaktır. Kanunları, bazı kişileri kayırmak veya bazı kişilere kötülük yapmak niyet ve kastı ile değil, herkese eşit, adil ve tarafsız olarak itina ile uygulamaktır.

Bana emanet edilen armamı, ahlak kurallarına, yasalara sadık kaldığım ve dürüst olduğum sürece, bana kamunun güven ve itimadının bir sembolü olarak bir şeref nişanesi kabul ediyor ve taşıyorum. Yasalara, kurallara, emirlere saygılı olarak hiç bir zaman cebir ve şiddete başvurmayacağım ve görevimi hiçbir karşılık ve menfaat gözetmeden uygulayacağım. Seçtiğim bu şerefli hizmetin yanında, bu amaç ve idealler doğrultusunda bütün mevcudiyetimle kendimi mesleğime vererek her geçen gün daha fazla çalışarak faydalı olacağıma, vatan ve milletimin huzur, saadet, refah ve selametine aykırı düşecek bir davranış ve gaye taşımayacağım. Arkadaşlarımı ve amirlerimi seveceğime, sayacağıma, gerektiğinde vazife uğruna hayatımı fedadan çekinmeyeceğime söz veriyorum.

EK-3

Değerli Meslektaşım,

Bu anket, yüksek lisans tez konusu olarak belirlenen” İstanbul ve Antalya’da bulunan uluslar arası hava limanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı güvenlik birimlerinin mesleki etik, ilke ve değerlerini ne derecede benimseyip uyguladıklarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır”. Anketin uygulanmasından elde edilecek veriler, ülkemize tatile gelen turistlerin yoğun olarak kullandıkları İstanbul ve Antalya uluslar arası havalimanlarında görev yapan emniyet teşkilatına bağlı polis memurlarının meslek etiği ilkelerine uygun hareket etmede (varsa) sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla kullanılacaktır.

Şahsınızla ilgili bir değerlendirme yapılmayacağından kimliğinizle ilgili lütfen bilgi yazmayınız. Aşağıdaki cümlelere (görüşlere) vereceğiniz objektif, doğru ve samimi cevaplarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışma ve özel yaşamınızda başarı ve mutluluklar dilerim

Ahmet ÖNCEL

Emniyet Amiri

Sakarya Üniv. Sosyal Bilimler

Turizm Bölümü Yüksek Lisans Öğr. Fk.

1. Cinsiyetiniz

- Bayan Bay

2. Yaşınız

- 20-28 29-37 38-46 47-52 +

3. Ankete Katılanların Çalışma Sistemleri

- 08:00-17:00 12-12 12-24 12-36

4. Polislikteki Hizmet Yılıınız

- 1 – 5 Yıl 6 – 10 Yıl 11 –15 Yıl 16 Yıl ve Üstü

5. Eğitim Düzeyiniz

- Lise Mezunu.
 2 Yıllık Yüksek Okul Mezunu.
 Açık Öğretim Fakültesinde Okuyorum.
 Üniversite Mezunu.
 Yüksek Lisans.

6. Polis Okulundan Önceki Yaşamınız

- Büyükşehirde Geçirdim.
 Şehir’de Geçirdim.
 İlçe’de Geçirdim.
 Köy’de Geçirdim

	HAVA LİMANLARINDA GÖREV YAPAN EMNİYET GÜÇLERİNİN ÜLKEMİZE GELEN YABANCI TURİSTLERE YÖNELİK DAVRANIŞLARININ ETİK DEĞERLERE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	Kesinlikle	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
	(Lütfen, tutum cümlelerine en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneğin altına (X) işareti koyunuz)					
1	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, görevini yasal sınırlar içerisinde yerine getirir.					
2	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, çalışma tarz ve koşulları ile yabancı turistlere güven verir.					
3	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, mesleğini icra ederken profesyonelce davranır.					
4	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, görev yaptığı bölgeye göre eğitsel çalışmalara katılır.					
5	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, kişisel bilgi, beceri ve davranışlarında örnek kişi olmaya çalışır.					
6	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, ülkemize çeşitli nedenlerle gelen yabancı turistlerle her zaman iletişim ve insan ilişkilerine açıktır.					
7	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, uluslararası hukuk normlarına uygun hareket etmelidir					
8	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri yabancı turislerle yeterli ve gerekli iletişimi kurabilecek ölçüde yabancı dil bilgisine sahiptir.					
9	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri ,turistlerin ülkemiz ve geldikleri şehir ile ilgili olası soru ve sorunlarına karşı yeterli bilgiye sahiptir.					
10	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri turistlerin ülkemizi ziyareti sırasında verilmesi gereken en önemli hizmetin güvenlik unsuru olduğu kanısındadır.					
11	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçlerince verilen güvenlik hizmeti, turislerce yeterli bulunmaktadır.					
12	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçlerinin, polis meslek etik ve ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleri ,ülke turizmini olumlu yönde etkiler ve vitrin vazifesi yapar.					
13	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, mesleğini daha iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirir.					
14	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçlerinin tayin işlemleri personelin bilgi beceri ve dil bilgisine göre yapılmaktadır.					
15	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, yabancı turistlerin özel hayatına saygı gösterir.					
16	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçlerinin sayısı yeterlidir.					
17	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, yolsuzluklara karışmaktan kaçınır.					
18	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, iletişim halinde olduğu yabancı turistlere sevgi ve saygı duyar.					
19	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, mesleği gereği öğrendiği özel sırları saklar.					
20	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, kuralları tüm yabancı turistlere eşit olarak uygular.					
21	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, turistlere dinsel, siyasal ve politik nedenlerden dolayı ayrıcalıklı davranmaz					

	HAVA LİMANLARINDA GÖREV YAPAN EMNİYET GÜÇLERİNİN ÜLKEMİZE GELEN YABANCI TURİSTLERE YÖNELİK DAVRANIŞLARININ ETİK DEĞERLERE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ (Lütfen, tutum cümlelerine en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneğin altına (X) işareti koyunuz)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, görevin ifası sırasında yabancı misafiri kırmamak, incitmek için hassas davranır.					
23	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, yabancıların hak ve özgürlüklerini korumayı görev bilir.					
24	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, turistlerin statü ve ırklarına göre ayrıcalıklı davranmaz.					
25	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, kurumun kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanır.					
26	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, yeterli ilk yardım bilgisine sahiptir.					
27	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yüceltmeye çalışır.					
28	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, yaptığı işi sever ve önem verir.					
29	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, insanların değer ve ilkelerine saygı duyar.					
30	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçleri, mesleğin gerektirdiği davranışları en iyi şekilde yerine getirir.					
31	Hava limanlarında görev yapan Emniyet güçlerinin bazen meslek ilkelerine aykırı davrandığı zamanlar oluyor.					
32	Görev yaptığım havalimanı sıkı şekilde korunmaktadır					
33	Görev yaptığım havalimanı güvenlik açısından teknolojik olarak donanımlıdır					
34	Hava limanından ülkemize giriş yapan turistlerin milliyetleri ,güvenlik açısından önem arz etmektedir					
35	Hava limanında görev yapmak çok zor ve ben istemeyerek çalışıyorum.					
36	Turistik havalimanında görev yapmak için sadece bir yabancı dil yeterli değildir					
37	Turistik hava limanlarında görev yapan emniyet güçleri, ülkemize giriş yapan turistlerin kültür yapılarına ait bilgi donanımına sahip olmalıdır					
38	Havalimanlarında görev yapan güvenlik güçleri turistlere yaptığı uygulamalarında aşırı şüpheli davrandığı oluyor.					
39	Havalimanlarında görev yapan güvenlik güçleri diğer ülkelerin güvenlik güçleri ile iletişim içerisinde çalışır.					
40	Ülkemize gelen turistler için hava limanları daha güvenlidir					
41	İstanbul Atatürk havalimanına daha çok ,üst düzey yabancılar gelmektedir					
42	Antalya hava limanı tatil amaçlı turistler içindir.					
43	Güvenlik açısından İstanbul Atatürk havalimanı, Antalya hava limanından daha önemlidir					
44	İstanbul ve Antalya hava limanlarından ülkemize giriş yapan turistler güvenlik güçleri için aynı derecede önemlidir					
45	Havalimanlarında dikkat edilmesi ve özen gösterilmesi gereken ayrıca belirtmek istediğiniz konular varsa lütfen belirtiniz.					

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet ÖNCEL, 1974 yılında Eskişehir ilinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini baba mesleği nedeni ile Zonguldak, Denizli, Tunceli, Erzincan illerinde tamamladı. 1998 yılında Ankara Polis Akademisinden okul sekizinciliği gibi iyi bir derece ile mezun oldu. Aynı sene Emniyet Teşkilatında komiser yardımcısı olarak göreve başladı.

1998-2000 yılları arasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü emrinde görev yaptı. 2000 yılında deprem sonrası kalkınmada öncelikli illerden Sakarya iline atandı ve deprem sonrası bir enkazı andıran bu şehirde 5 sene süre ile zevkle görev yaptı. 2005 senesinde ikinci bölge (şark) hizmetini yapmak için Kars Emniyet Müdürlüğü emrine atandı. 2008 senesi itibari ile Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil ve Denetleme Şube Müdürlüğünde Şube Müdür Yardımcısı, Emniyet Amiri olarak görev yapmaktadır.

Bilgisayar, güvenlik hizmetleri, iletişim ve çeşitli meslek içi konularında eğitim aldı. Emniyet Teşkilatında göstermiş olduğu gayret ve çalışma aşkı ile, Bakanlık ve Valiliklerden teşekkür ve maaş taltifleri alma hakkı kazanan yazar, bilgi birikimini meslek içi eğitim kursları ve özel güvenlik okullarında ders vererek paylaşmaktadır.

Evli ve 2 çocuk babası olan yazarın hayat felsefesi; yaratılmaya layık görülmüş olan her şeyin, muhakkak ki sevmeye de layık ve muhtaç olduğu şeklindedir.